

Diagnoza strategiczna miasta Mińsk Mazowiecki

Autorzy:

Samuel Turosz

Martyna Mielnik

Barbara Chmielarz

Dominik Kochanowski

Piotr Krzosek

We współpracy z:

prof. Wojciechem Dziemianowiczem i dr Magdaleną Cybulską

Warszawa, sierpień 2025 r.

Spis treści

1. ZAŁOŻENIA I CEL DIAGNOZY STRATEGICZNEJ	4
2. WIZJA ROZWOJU A DIAGNOZA STRATEGICZNA	5
3. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE	7
3.1. PODSTAWOWE INFORMACJE I POŁOŻENIE	9
3.2. DEMOGRAFIA	11
3.3. SYTUACJA BYTOWA	16
3.3.1. <i>Pomoc społeczna i problemy społeczne</i>	16
3.3.2. <i>Zarobki i mieszkalnictwo</i>	19
3.4. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	22
3.4.1. <i>Oświata</i>	22
3.4.2. <i>Kultura i sport</i>	23
3.4.3. <i>Zdrowie</i>	24
3.5. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I WSPÓŁPRACA	27
3.6. GOSPODARKA I RYNEK PRACY	33
3.7. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	39
3.7.1. <i>Położenie, zieleń miejska i lesistość</i>	39
3.7.2. <i>Ochrona środowiska</i>	40
3.8. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	44
3.9. UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNE	48
3.9.1. <i>Pokrycie terenu i sieć osadnicza</i>	48
3.9.2. <i>Polityka przestrzenna</i>	51
4. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE	54
4.1. SZCZEBEL GLOBALNY	54
<i>Megatrendy społeczne</i>	54
<i>Megatrendy technologiczne</i>	55
<i>Megatrendy gospodarcze</i>	56
<i>Megatrendy środowiskowe</i>	57
<i>Megatrendy polityczne</i>	57
<i>Megatrend urbanizacyjny</i>	58
4.2. SZCZEBEL KRAJOWY	61
4.3. SZCZEBEL REGIONALNY	62
4.4. SZCZEBEL METROPOLITALNY	65
5. PODSUMOWANIE I WNIOSKI	66
SPIS TABEL I GRAFIK	68
ŹRÓDŁA	71

Spis użytych skrótów

Skrót	Rozwinięcie
B+R	badania i rozwój
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IOB	instytucja otoczenia biznesu
JST	jednostki samorządu terytorialnego
MOF	miejski obszar funkcjonalny
MPZP	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
OSI	obszar strategicznej interwencji
NGO	Organizacje pozarządowe
RWS	Region warszawski stołeczny
PWiK	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji
PKW	Polska Komisja Wyborcza
NFZ	Narodowy Fundusz Zdrowia

1. Założenia i cel diagnozy strategicznej

Przygotowanie diagnozy strategicznej, zgodnie z zapisami ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (gdzie nazywana jest diagnozą sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej) stanowi obligatoryjny etap gminnego procesu strategicznego. Dokument ten stanowi opis, będący efektem analiz dotyczących funkcjonowania jednostki w trzech wymiarach:

- ✓ społecznym,
- ✓ gospodarczym,
- ✓ przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym (z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych).

Diagnoza stanowi *de facto* podstawę strategii rozwoju, wskazując kluczowe zasoby otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego oraz ich braki, stanowiące o możliwościach rozwojowych gminy i pozwalających dostosować sposób prowadzenia polityki.

Diagnoza nie powinna być opisem wszystkich dostępnych danych na temat badanej jednostki, a powinna skupiać się na kluczowych aspektach rozwojowych, które w przypadku podejścia stosowanego przez twórców strategii Mińska Mazowieckiego wskazywane są przez określoną na początku procesu wizję rozwoju. Wizja ta stanowi podwaliny dla dalszych prac i decyduje o doborze celów strategicznych (zob. rozdz. 2).

Celem niniejszego opracowania jest zatem wskazanie cech społecznych, gospodarczych i przestrzennych istotnych z perspektywy wizji rozwoju gminy do roku 2040.

Dokument podzielono na dwie części: uwarunkowania wewnętrzne, gdzie skupiono się na identyfikacji kluczowych cech miasta (atutów i słabości) i uwarunkowania zewnętrzne, którą poświęcono na ocenę wpływu kluczowych polityk jednostek nadrzędnych. Zgodnie z zasadą triangulacji metod badawczych nie ograniczono się do analiz danych zastanych, wiedzę z nich uzyskaną pogłębiono w wywiadach pogłębionych.

2. Wizja rozwoju a diagnoza strategiczna

W ramach procesu strategicznego określono wizję rozwoju, która determinuje dalsze prace. Wizja ta brzmi w sposób następujący:

Miasto, w którego centrum jest mieszkaniec, w pełni zaangażowane i w pełni otwarte, zatem miasto: współodpowiedzialne, solidarne, proaktywne i synergiczne!

Wizja rozwoju Mińska Mazowieckiego do 2035 roku nawiązuje do poprzedniej Strategii i kontynuuje myślenie o mieście, akcentując aktywność indywidualną oraz grupową.

Mińsk Mazowiecki **w pełni zaangażowany** to miasto podnoszące jakość życia mieszkańców poprzez aktywną i rozważną politykę rozwoju miasta integrującą i wzmacniającą współpracę wszystkich chętnych i otwartych na wspólne działania mieszkańców oraz instytucji i organizacji. W mieście w pełni zaangażowanym rozwinięte są różnorodne formy partycypacji społecznej.

Mińsk Mazowiecki **w pełni otwarty** to miasto bogatych i różnorodnych relacji społecznych, inkluzywnej polityki rozwoju oraz chłoneące pozytywne impulsy z zewnątrz. Miasto, które kontynuuje międzykulturowe tradycje.

Zaangażowanie i otwartość mogą mieć swój wymiar wewnętrzny (w mieście) i zewnętrzny (dotyczący otoczenia Mińska Mazowieckiego). Jeżeli zestawimy te różne wymiary zaangażowania i otwartości pojawiają się kluczowe cechy miasta, które będziemy możliwie silnie rozwijać w perspektywie 10 lat. Są nimi:

- **współodpowiedzialność** – współpracując będziemy budować zaufanie, co pomoże nam dzielić się odpowiedzialnością za wyzwania związane z dalszym rozwojem miasta, wspólne doświadczenia pozwolą nam tworzyć wspólnotę mieszkańców;
- **solidarność** – będziemy troszczyć się o wszystkich mieszkańców w imię solidarności społecznej. Solidarność dotyczy również osób pozostających w różnych formach kryzysu, chcących związać swoją przyszłość z miastem. Przez wzgląd na zmiany demograficzne będziemy wspierać międzypokoleniowość i dawać uważność wszystkim grupom wiekowym;
- **proaktywność** – będziemy rozwijać nasze kompetencje oraz wrażliwość na sprawy społeczne i środowiskowe, aby jak najlepiej reagować na sytuację geopolityczną i zmiany klimatyczne. Będziemy kreować rozwiązania adaptujące miasto i mieszkańców do zachodzących zmian.
- **synergia** – będziemy jeszcze lepiej, niż dotychczas, tworzyć warunki współpracy dla różnych podmiotów w mieście, uwzględniając ich różne perspektywy. Będziemy także wykorzystywać możliwości kooperacji w wartościowych sieciach współpracy angażując się w realizację strategii i programów rozwoju metropolii warszawskiej. Ponadto będziemy silnym i odpowiedzialnym partnerem w sieciach europejskich. Wierzymy, że synergiczne podejście działa lepiej i efektywniej, bo współpraca różnych elementów daje efekt większy niż suma ich oddzielnych działań.

W analizie skupiono się na 12 wymiarach, które korespondują z elementami wizji (Tabela 1).

Tabela 1. Powiązania między elementami diagnozy i wizji rozwoju Mińska Mazowieckiego

		Elementy wizji Mińska Mazowieckiego			
		współodpowie- dzialność	solidarność	proaktywność	synergia
Wymiar społeczny	Demografia	+	++	+	+
	Sytuacja bytowa	+	++	++	+
	Infrastruktura społeczna	++	++	++	++
	Aktywność społeczna i współpraca	++	++	++	++
Wymiar gospodarczy	Gospodarka i rynek pracy	++	+	++	++
Wymiar przestrzenny i klimatyczno-środowiskowy	Środowisko przyrodnicze	+	+	++	+
	Infrastruktura techniczna		+	++	+
	Uwarunkowania przestrzenne	+	+	++	++
Uwarunkowania zewnętrzne	Szczebel globalny (megatrendy)	+	++	+	++
	Szczebel krajowy				
	Szczebel regionalny	+	+	++	++
	Szczebel metropolitalny	+	+	+	++

++ silny wpływ na realizację wizji (kluczowe powiązania)

+ średni wpływ na realizację wizji (powiązania drugorzędne)

Brak oznaczenia powiązania świadczy o jej marginalności / nieistotności.

Źródło: opracowanie własne.

3. Uwarunkowania wewnętrzne

Analizy statystyczne charakteryzujące sytuację w Mińsku Mazowieckim zaprezentowano na tle wartości krajowych, regionalnych (wojewódzkich), regionalnych – ponadlokalnych (RWS) oraz grupy benchmarkowej składającej się z miast podobnych z różnych części kraju. Jednostki te wraz z grupą benchmarkową nazywa się dalej grupą porównawczą.

Grupa benchmarkowa miast podobnych (Tabela 2) została dobrana na podstawie następujących kryteriów:

- kryterium lokalizacyjne – położenie w obrębie obszaru metropolitalnego,
- kryterium populacyjne – podobna do Mińska Mazowieckiego liczba ludności,
- kryterium wielkościowe – podobna do Mińska Mazowieckiego powierzchnia,
- kryterium dochodowe – podobne dochody własne per capita,
- kryteria dodatkowe – pozostałe podobieństwa funkcjonalne lub wynikające z uwarunkowań zewnętrznych.

Tabela 2. Grupa kontrolna (miasta podobne)

Miasto	Położenie	Podobieństwa (cechy odnoszące się do danych statystycznych wynikają z uśrednień z lat 2014-2023)
Lębork	województwo pomorskie	• część metropolii (Lębork położony jest w obrębie Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot, jest jednak oddalony od rdzenia), • siedziba powiatu, • podobna powierzchnia, • podobna liczba ludności, • podobne dochody własne per capita
Luboń	województwo wielkopolskie	• część aglomeracji wielkomiejskiej (sąsiedztwo Poznania), • analogiczna powierzchnia, • podobna liczba ludności i struktura demograficzna, • podobne dochody własne per capita
Marki	województwo mazowieckie (RWS)	• podobnie jak Mińsk Mazowiecki, stanowi "miasto satelickie Warszawy" (część RWS), dotknięte zjawiskiem suburbanizacji, • podobna liczba ludności, • podobne dochody własne per capita
Nowy Dwór Mazowiecki	województwo mazowieckie (RWS)	• podobnie jak Mińsk Mazowiecki, stanowi "miasto satelickie Warszawy" (część RWS), dotknięte zjawiskiem suburbanizacji, • siedziba powiatu, • podobna liczba ludności, • wojskowe i lotnicze powiązania
Oleśnica	województwo dolnośląskie	• część aglomeracji wielkomiejskiej (analogicznie jak Mińsk Mazowiecki Oleśnica nie graniczy bezpośrednio z miastem centralnym (Wrocławiem), a jest od niego oddalona, oba te miasta są położone na wschód od miasta centralnego), • siedziba powiatu, • podobna liczba ludności i struktura demograficzna, • podobne dochody własne per capita, • wojskowy charakter
Świdnik	województwo lubelskie	• część aglomeracji wielkomiejskiej (sąsiedztwo Lublina), siedziba powiatu,

Miasto	Położenie	Podobieństwa (cechy odnoszące się do danych statystycznych wynikają z uśrednień z lat 2014-2023)
		• podobna liczba ludności, • podobne dochody własne per capita, • powiązania z lotnictwem
Żyrardów	województwo mazowieckie	• położenie w zasięgu oddziaływania Warszawy (Żyrardów nie jest przy tym członkiem Metropolii Warszawa i nie przynależy do RWS), • siedziba powiatu, • analogiczna powierzchnia, • analogiczna liczba ludności i zbliżona dynamika demograficzna, • analogiczne dochody własne

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Badanie statystyczne opierało się na analizie statycznej oraz dynamicznej (od 2014 roku do ostatniego, dla którego dostępne są dane). Prezentowane wykresy pokazują dynamikę bezwzględną (zmiany wartości opisujących sytuację w Mińsku Mazowieckim, które na wykresach zwizualizowane są metodą słupkową) oraz dynamikę względną (czyli porównanie dynamiki Mińska z dynamiką jednostek porównawczych, która zaprezentowana jest metodą liniową).

3.1. Podstawowe informacje i położenie

Mińsk Mazowiecki jest jedną z 36 gmin miejskich województwa mazowieckiego. Ulokowany jest w położonym w centrum regionu, składającym się z 13 gmin, powiecie mińskim (będąc jego siedzibą). Graniczy jedynie z gminą wiejską Mińsk Mazowiecki. Gmina jest miastem średniej wielkości, zajmuje powierzchnię 13 km² (gdzie średnia gmin dla gmin miejskich wynosi 29 km²¹) i ma populację wynoszącą w 2023 roku 39,8 tys. (przy średniej w kraju 23,8 tys.²).

Administracyjne położenie Mińska Mazowieckiego jest dość nietypowe, co wynika z faktu „podwójnej przynależności regionalnej”. Według krajowego podziału administracyjnego jest jednostką położoną w województwie mazowieckim, natomiast zgodnie z nomenklaturą unijną (NUTS 2) – jest częścią RWS. Takie położenie (wynikające z bliskości m.st. Warszawy) nie tylko wpływa na istnienie rzeczywistych powiązań o charakterze metropolitalnym, ale także umożliwiło miastu przystąpienie do Stowarzyszenia Metropolia Warszawa, które to za sprawą ponadlokalnej strategii pt. Strategia rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku, ma te powiązania skutecznie pogłębiać.

Dotychczasowe zarządzanie metropolią warszawską opierało się przede wszystkim na realizacji Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego 2014-2020+, która obejmowała obszar 40 gmin. Obecna metropolia stanowi obszar tożsamy z regionem RWS, a Mińsk Mazowiecki jest jedną z 70 gmin wchodzących w jego obręb³, konkretniej – jedną z 15 gmin miejskich (włączając m.st. Warszawę). Mińsk Mazowiecki znajduje się we wschodniej części regionu stołecznego, będąc oddalonym od jej rdzenia (Warszawy) o blisko 50 km⁴ (Mapa 1). Włączenie Mińska Mazowieckiego do obszaru metropolitalnego powinno być rozpatrywane w kategorii szans oraz wyzwań rozwojowych. Bycie nowym członkiem metropolii oraz peryferyjne (w jej ramach) położenie mogą stanowić zarówno atut (intensyfikacja współpracy celem wyrównania jej do poziomu „starych” gmin metropolitalnych oraz wyrównania poziomu rozwoju), jak i zagrożenie (możliwość marginalizacji wynikającej z odległości geograficznej oraz niewystarczającej elastyczności wypracowanych dotychczas praktyk współpracy). Wiele zależeć będzie od obranej polityki stowarzyszenia i skuteczności instytucjonalnej władz gminnych i powiatowych.

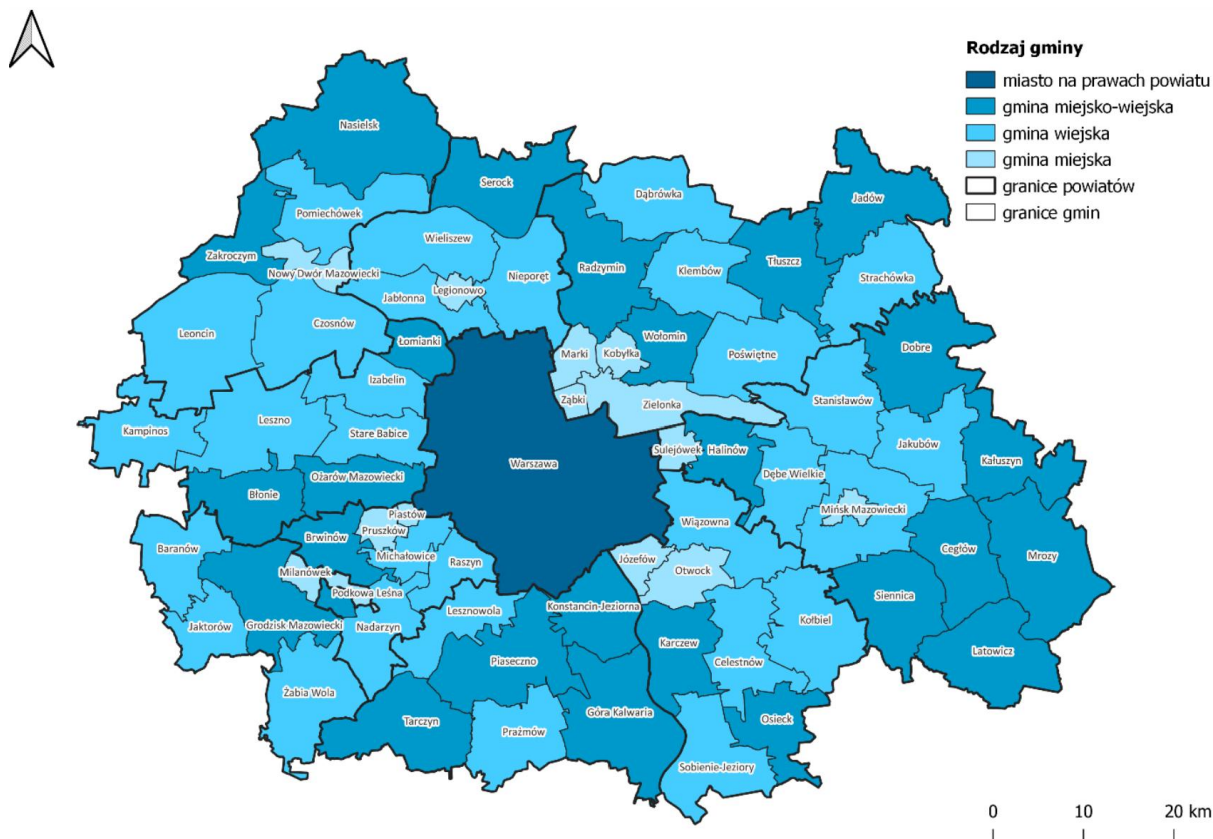
¹ Z analizy wyłączono miasta na prawach powiatu (GUS BDL).

² Z analizy wyłączono miasta na prawach powiatu (GUS BDL).

³<https://um.warszawa.pl/waw/metropolia-warszawska/-/gminy-i-powiaty-metropolii-warszawskiej> (29.04.2025)

⁴ Odległości drogowe od centrów gmin (Mapy Google).

Mapa 1. Gminy metropolii warszawskiej

Źródło: Diagnoza strategiczna na potrzeby Strategii rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku.

Jak zauważają autorzy Diagnozy strategicznej na potrzeby Strategii rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku położenie Mińska Mazowieckiego charakteryzuje się dodatkowo dobrą dostępnością komunikacyjną, co wynika z położenia „na” lub w bezpośrednim sąsiedztwie ważnych szlaków i węzłów: drogowych (autostrada A2, droga krajowa nr 50, droga krajowa nr 92) i kolejowych (Warszawski Węzeł Kolejowy).

Kluczową rolę w zakresie lokalizacji Mińska Mazowieckiego odgrywa więc położenie w obrębie obszaru metropolitalnego, a dodatkowym atutem jest ranga miasta-siedziby powiatu (Tabela 3).

Tabela 3. Położenie Mińska Mazowieckiego – podsumowanie

Cecha gminy (atuty i słabości)	Wynikające z niej skutki strategiczne
Siedziba powiatu	✓ dodatkowe funkcje administracyjne, ✓ „bliskość” geograficzna władz powiatowych,
Położenie metropolitalne	✓ bliskość największego miasta w Polsce, ✓ korzystne uwarunkowania transportowe, ✓ część aktywnego stowarzyszenia metropolitalnego, dysponującego środkami unijnymi, ✓ wypracowane schematy współpracy międzygminnej (w tym na etapie projektowania strategii), ✓ konkurencyjność pobliskich 15 miast, w tym m. st. Warszawy, ✓ potencjalne zagrożenie „peryferyjności wewnętrznej” (brak sąsiedztwa z rdzeniem metropolii).

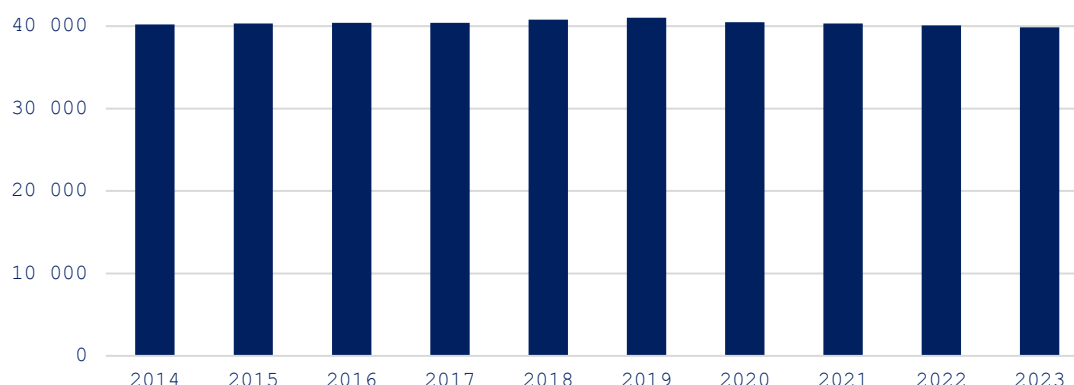
Źródło: opracowanie własne.

3.2. Demografia

Demografia jest kluczowym elementem strategicznym rozwoju, wpływa bowiem w pewnym (mniejszym lub większym) stopniu na każdy obszar rozwojowy. Według danych GUS, Mińsk Mazowiecki jest 12. najludniejszym miastem w województwie mazowieckim i 6. w kraju pod względem gęstości zaludnienia (os/km²).

Mińsk Mazowiecki można zakwalifikować do miast o średniej populacji. Utrzymuje się ona na poziomie około 40 tys. mieszkańców (Wykres 1).

Wykres 1. Liczba ludności w Mińsku Mazowieckim (2014-2023)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

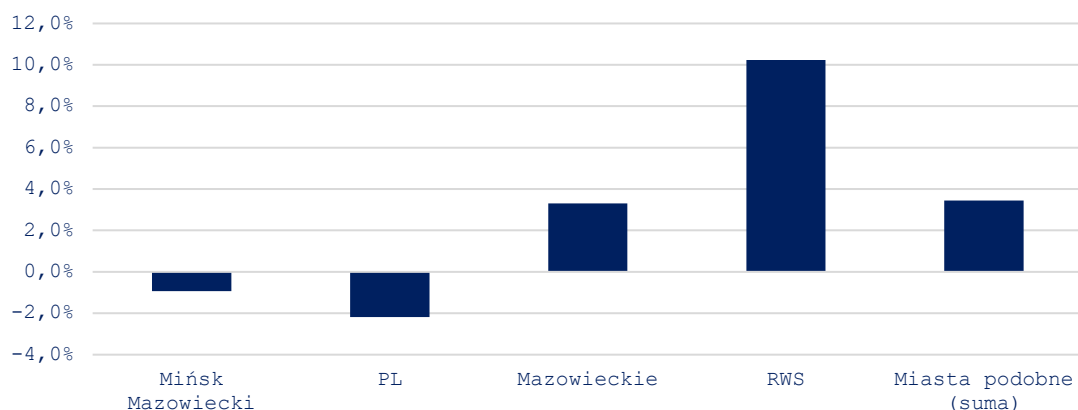
Dynamikę zmian liczby ludności należy nazwać stabilną, co prawda można wskazać 2 okresy:

- okres wzrostu (+2%) (lata 2014-2019)
- okres spadku (-1,6%) (lata 2020-2023), ale różnice między nimi nie są znaczące i mogą wynikać z korekty liczby ludności w związku ze spisem powszechnym.

Okres wzrostu napędzany był dodatnim przyrostem naturalnym (Wykres 3) oraz dodatnim saldem migracji (Wykres 4). Spadek tych wskaźników przełożył się na liczbę ludności, która ostatecznie w 2023 roku wyniosła 39,8 tys. osób.

W ogólnym rozrachunku, dynamika między rokiem 2014 i 2023 jest nieznacznie ujemna, wynosząc -0,9%. Jest to co prawda wynik korzystniejszy niż w trend obserwowany w całym kraju (-2,2%), ale plasujący Mińsk Mazowiecki na gorszej pozycji od pozostałych jednostek porównawczych (Wykres 2). Niekorzystnie wygląda chociażby porównanie z miastami podobnymi, które również są w zasięgu oddziaływań metropolitalnych. Mińsk Mazowiecki obok Świdnika (-8,5%), Oleśnicy (-6%), Lęborka (-4,1%) czy Żyrardowa (-5,9%) należy do gmin, które są wymywane z zasobów ludzkich przez centrum metropolii, choć w wyrażnie mniejszym stopniu niż w przypadku wymienionych jednostek. Duże znaczenie może mieć tu stosunkowo duża odległość od tegoż centrum, co szczególnie widać przy porównaniu z sąsiadującymi z Warszawą Markami (+52,6%).

Wykres 2. Dynamika zmian liczby ludności w latach 2014-2023 Mińska Mazowieckiego i jednostek porównawczych

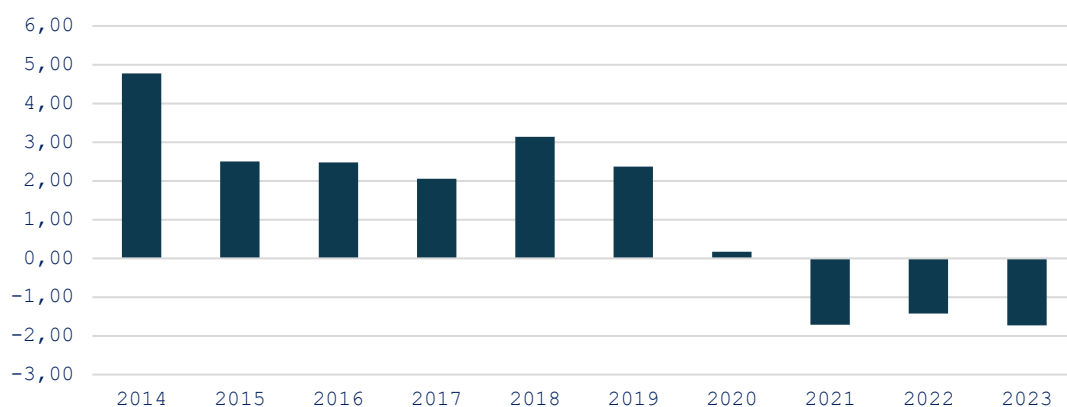

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Dynamika zmian populacji jest napędzana przez dwa zjawiska: przyrost naturalny (Wykres 3) oraz saldo migracji (Wykres 4). W całym kraju obserwuje się niekorzystne zmiany w zakresie przyrostu naturalnego, który osiąga wartości ujemne. Do 2019 roku wskaźnik ten był dodatni w województwie mazowieckim, RWS, Mińsku Mazowieckim oraz w dwóch z 7 miast podobnych (Marki oraz Luboń). Po tym roku (tak jak w Mińsku Mazowieckim) ujemny przyrost naturalny odnotowano w każdej jednostce z grupy kontrolnej, poza miastem Marki. W roku 2023 Mińsk Mazowiecki uzyskał wynik wynoszący -1,7 na 1000 mieszkańców, czyli korzystniejszy niż kraj (-3,6), Mazowsze (-2,4) i miasta podobne (-2) oraz nieznacznie gorszy niż RWS (-1,5).

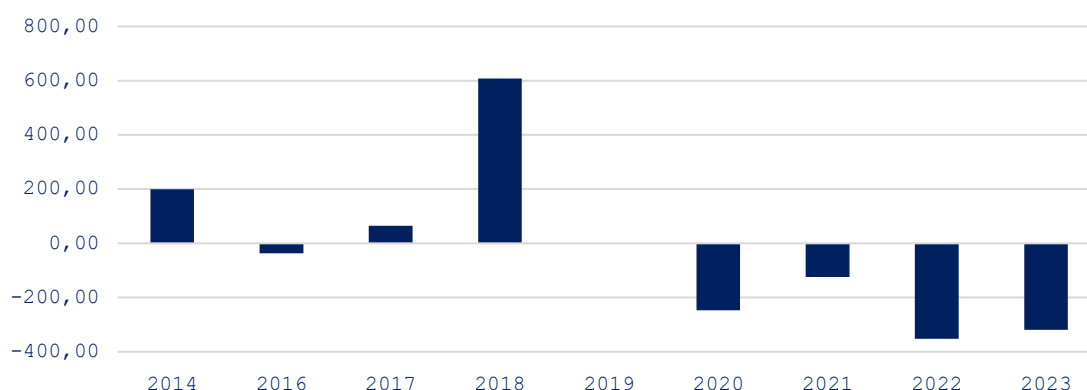
Uzyskiwane wartości w zakresie salda migracji są bardziej zróżnicowane. Dodatnim saldem migracji w roku 2023 odznaczają się kraj (1,8 na 10 tys. mieszkańców), województwo mazowieckie (23,3 na 10 tys. mieszkańców), RWS (51,7 na 10 tys. mieszkańców) oraz grupa miast benchmarkowych (26,8 na 10 tys. mieszkańców). W zestawieniu tym najslabiej wygląda Mińsk Mazowiecki, który w roku 2023 osiągnął saldo wynoszące -31,9 na 10 tys. mieszkańców (przy czym ujemne salda w grupie benchmarkowej osiągały też Świdnik (-21,3), Łęborg (-9,1) i Oleśnica (-10)).

Wykres 3. Współczynnik przyrostu naturalnego Mińska Mazowieckiego na 1000 mieszkańców (2014-2023)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 4. Saldo migracji Mińska Mazowieckiego na 10 tys. mieszkańców (2014-2023)*

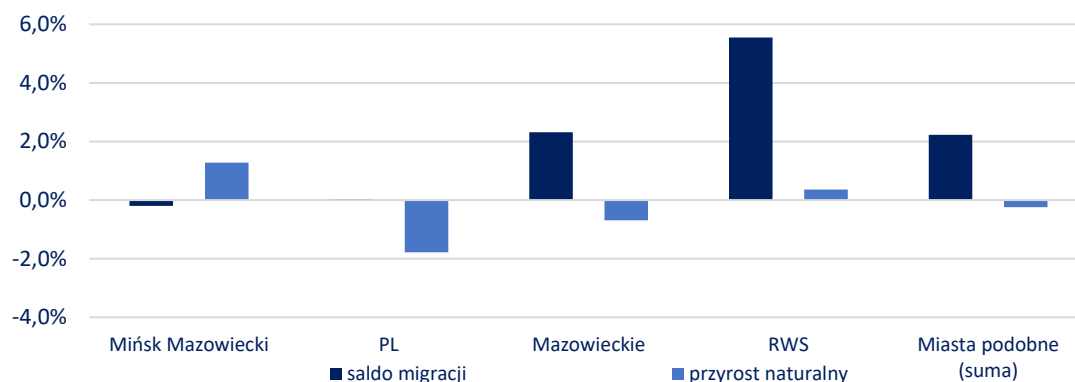

*2015 – brak danych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Istotniejsze od analizy dla roku 2023 są wyniki osiągnięte w wieloleciu. W okresie 2014-2023 można zauważyć wcześniej już wymieniony ujemny przyrost naturalny dla całego kraju (-1,8%), województwa mazowieckiego (-0,7%) oraz grupy miast podobnych (-0,2%). Dodatni przyrost naturalny odnotowano w RWS (0,4%) oraz Mińsku Mazowieckim (1,3%). Mińsk Mazowiecki pod tym względem pozytywnie więc się wyróżnia. Gorzej sytuacja wygląda w przypadku migracji. RWS odznacza się najkorzystniejszym saldem wynoszącym 5,5%. Także województwo mazowieckie oraz grupa miast podobnych w wieloleciu 2014-2023 odnotowały dodatnie saldo migracji (kolejno 2,3% oraz 2,2%). Tylko Mińsk Mazowiecki w tym zestawieniu osiągnął ujemny wynik (-0,2%).

Wykres 5. Procentowe saldo migracji oraz przyrost naturalny za wielolecie 2014-2023 – porównanie Mińska Mazowieckiego z grupą porównawczą

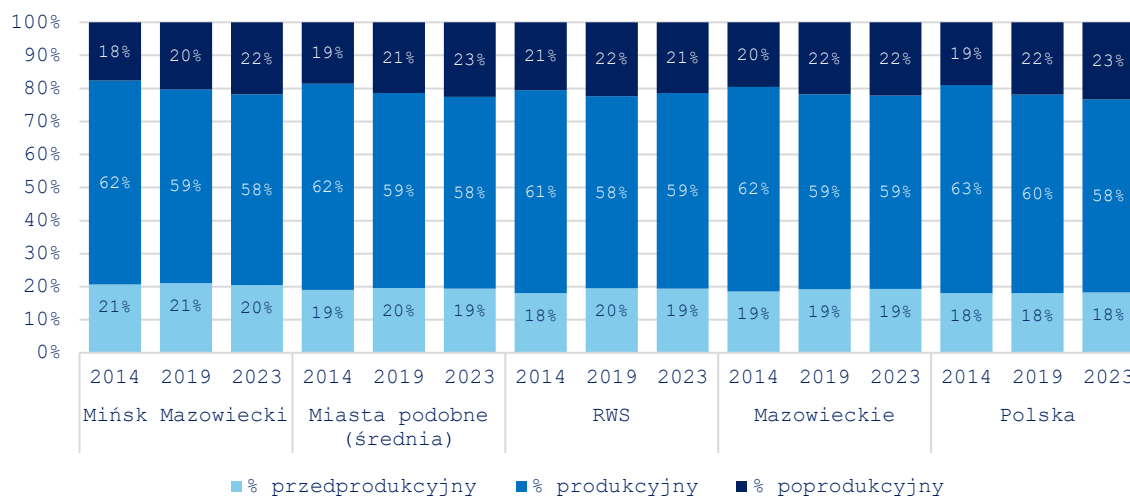

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W Mińsku Mazowieckim zauważa postępujące starzenie się społeczeństwa (Wykres 6). Wskazuje na to zmniejszający się udział osób w wieku produkcyjnym (18-64) (spadek o 3,9 pp. w latach 2014-2023) i przedprodukcyjnym (0-17) (spadek o 0,2 pp.) wraz ze wzrostem udziału osób w wieku poprodukcyjnym (65+) (wzrost o 4,1 p.p.). Trend jest podobny do krajowego oraz tego w grupie miast podobnych, ale mniej korzystny niż w regionie oraz odmładzającym się RWS. Na tle grupy benchmarkowej Mińsk Mazowiecki zachowuje przy tym wyższy odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym (o 1 pp. w 2023) i niższy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym (o 0,7 pp. w 2023). Wobec nieznacznej różnicy w udziale osób w

wieku produkcyjnym można więc mówić o nieco korzystniejszej sytuacji niż w grupie podobnych jednostek.

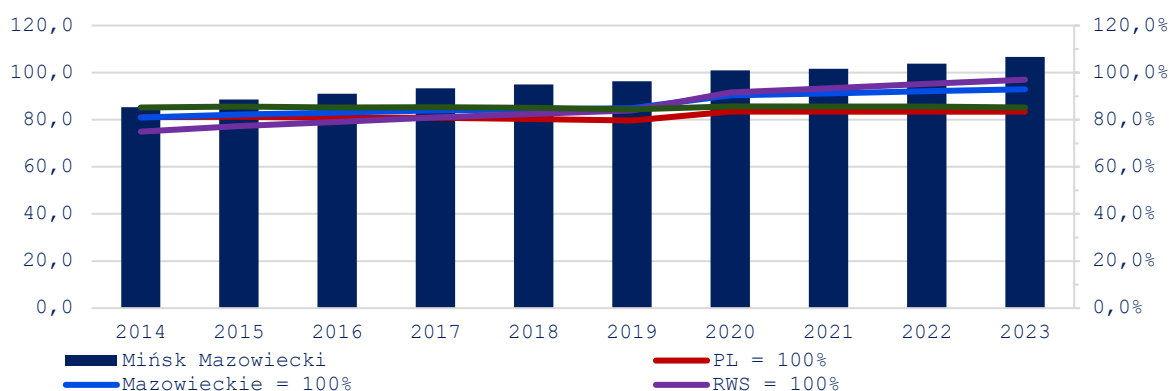
Wykres 6. Udział ekonomicznych grup wiekowych w populacji Mińska Mazowieckiego i grupy porównawczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na starzenie się społeczności lokalnej wskazuje też dynamika obciążenia demograficznego. Dynamika wzrostu tego zjawiska jest jednostajnie wzrostowa. W 2023 roku na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadało około 107 osób w wieku poprodukcyjnym (Wykres 6), na korzyść działa fakt, iż jest to wartość niższa od tych notowanych w grupie porównawczej, przy czym dynamika wzrostu obciążenia jest obok grupy miast podobnych (wartości tożsame) jest najwyższa. Sytuacja jest więc aktualnie relatywnie dobra, ale mniej perspektywiczna.

Wykres 7. Obciążenie demograficzne (liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym) w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Z analiz w zakresie demografii wynika, że Mińsk Mazowiecki nie będąc przy tym wyjątkiem w skali kraju dotykany jest niekorzystnymi zjawiskami, które skutkują:

- spadającą populacją (którą determinują ujemne saldo migracji i przyrost naturalny),
- zmianami w strukturze demograficznej (starzenie się).

Opisane zjawiska mogą stanowić wyzwania rozwojowe w zakresie (Tabela 4):

- gospodarczym (niedobory na rynku pracy, możliwe obniżenie produkcji i konsumpcji, spadek dochodów z PIT, utrata talentów),
- utrzymania stabilnego systemu wsparcia seniorów,
- edukacji (mniejsza liczba osób w wieku przedprodukcyjnym grozi likwidacją oddziałów, a później może doprowadzić do zamykania placówek edukacyjnych,
- dostarczania usług publicznych.

Tabela 4. Demografia Mińska Mazowieckiego – podsumowanie

Cecha gminy (atuty i słabości)	Wynikające z niej skutki strategiczne
Spadkowa dynamika zmian liczby ludności	✓ Spadek potencjału ludnościowego (zmniejszenie konkurencyjności miasta)
	✓ Spadek potencjału dochodowego miasta (PIT)
Ujemny przyrost naturalny	✓ Niepewna przyszłość placówek oświatowych
	✓ Zmniejszenie potencjału produkcji i konsumpcji dóbr
Ujemne saldo migracji	✓ Utrata młodych talentów
Starzenie się społeczeństwa	✓ Rosnące obciążenie systemu opieki zdrowotnej i społecznej
	✓ Starzenie się rynku pracy (wzrost udziału emerytów)
	✓ Konieczność integracji międzypokoleniowej

Źródło: opracowanie własne.

3.3. Sytuacja bytowa

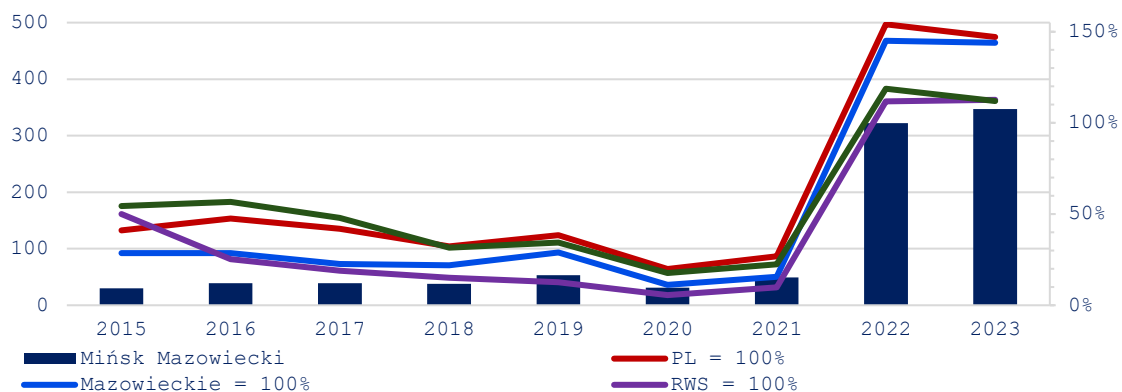
Analiza sytuacji bytowej jest istotna w celu określenia potrzeb i warunków życia mieszkańców oraz problemów z jakimi się mierzą. Na tej podstawie można określić, w jaki sposób powinno rozwijać się miasto w celu zapewnienia obywatelom jak najwyższej jakości życia. Analizie poddano poziom opieki żłobkowej, formy pomocy społecznej oraz liczbę ich beneficjentów, zarobki mieszkańców i liczbę mieszkań oddanych do użytkowania.

3.3.1. Pomoc społeczna i problemy społeczne

Na terenie miasta funkcjonuje czternaście żłobków prywatnych (brak żłobka publicznego) i jeden klub dziecięcy. Po przyjęciu Ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 system świadczenia usług tego typu opieki uległ zmianom. Wprowadzono cztery formy opieki w postaci żłobków, klubów dziecięcych oraz poprzez opiekunów i nianie. Żłobki i kluby dziecięce mogą być tworzone i prowadzone m.in. przez gminy.

Obecnie liczba miejsc na 1000 dzieci w wieku do lat 3 wynosi 347 i jest wyższa niż w kraju (147% wartości krajowej), regionie (144% wartości regionalnej), RWS (113% wartości) i miastach podobnych (112% wartości). Świadczy to o względnie dobrych warunkach dla rodzin z małymi dziećmi, które w ostatnich latach uległy znacznej poprawie, co umożliwia rodzicom łatwiejszy powrót na rynek pracy (Wykres 8).

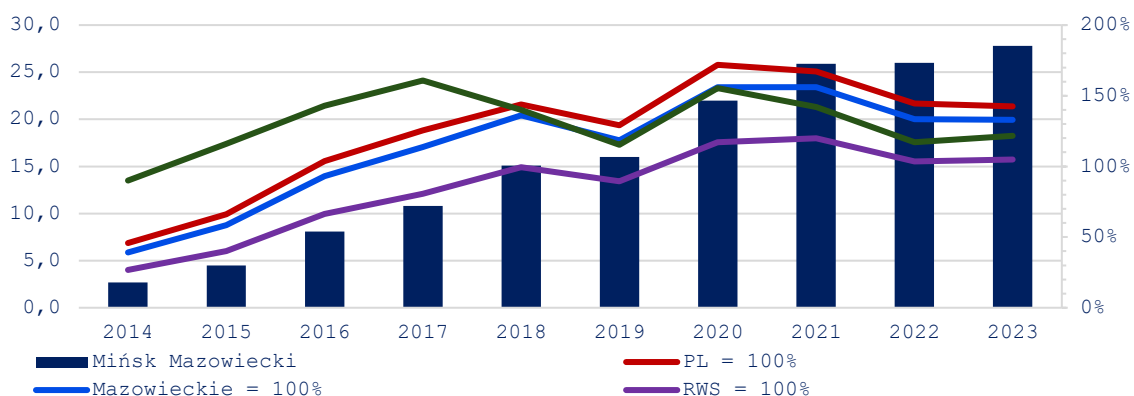
Wykres 8. Miejsca w żłobkach, oddziałach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 (lewa oś - wartości bezwzględne, prawa oś - wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tendencję wzrostową w okresie 2014-2023 widać również w przypadku odsetka dzieci objętych tą formą opieki (Wykres 9). Względem grupy porównawczej wskaźnik jest znacząco wyższy i na 2023 roku stanowi 143% wartości krajowej, 133% wartości regionu, 105% wartości RWS oraz 122% względem wartości miast podobnych.

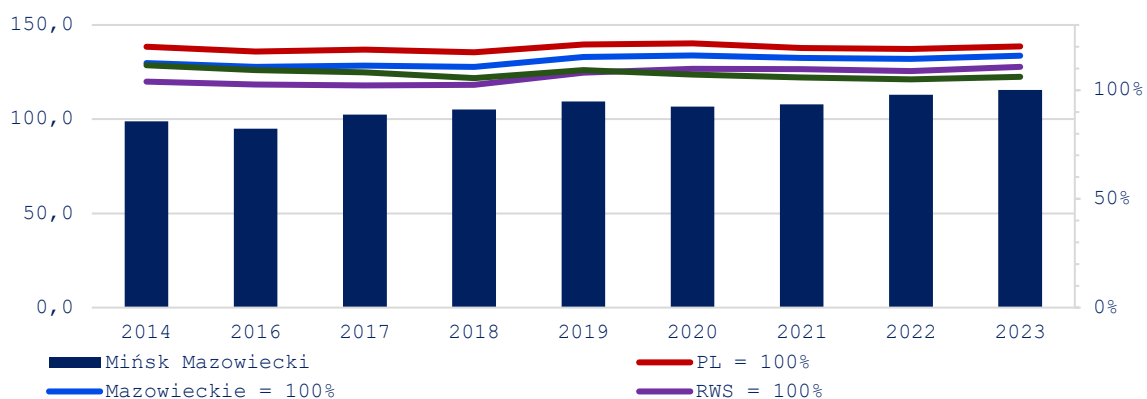
Wykres 9. Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023) (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Kontynuacją opieki żłobkowej, będącą formą przejściową między żłobkiem a szkołą są przedszkola (Wykres 10). Odsetek dzieci objętych opieką w przedszkolach w latach 2014-2023 był na stałe wysokim poziomie. Obserwowany od 2017 roku wzrost tej liczby powyżej 100% oznacza, że do przedszkoli znajdujących się na terenie miasta uczęszczają dzieci mieszkające w innych gminach, stanowi więc o wysokiej konkurencyjności i jakości oferowanej usługi. Obserwowany w 2023 roku odsetek jest wyższy niż dla kraju (120% wartości), regionu (116% wartości), RWS (111% wartości) oraz miast podobnych (106% wartości).

Wykres 10. Odsetek dzieci objętych opieką w przedszkolach w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023) (%)

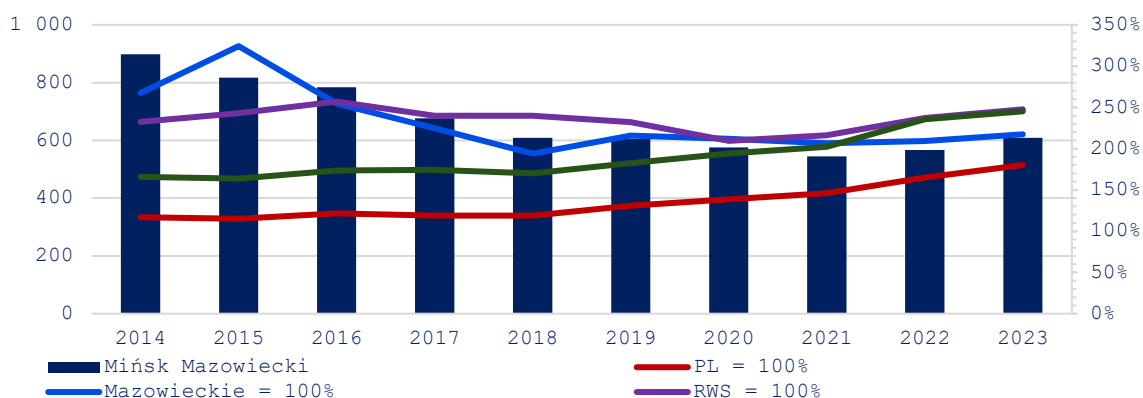
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Kluczową gminną instytucją zajmującą się rozwiązywaniem problemów dotyczących społeczeństwo Mińska Mazowieckiego jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, jest ona przy tym wspierana i uzupełniana przez inne organy. Przykładowo, w ramach Mińskiego Centrum Profilaktyki, będącego jednostką organizacyjną Urzędu Miasta Mińsk Mazowiecki, działa Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Funkcjonowanie Komisji opiera się na pomocy dla osób mierzących się z problemami alkoholowymi oraz przeciwdziałaniu narkomanii. Działalność komisji obejmuje również udzielanie pomocy psychospołecznej i prawnej.

Na przestrzeni lat 2014-2023 odnotowano spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, co jest pożądanym zjawiskiem (Wykres 11). Zmniejszająca

się ilość beneficjentów tego rodzaju pomocy ukazuje skuteczność ingerencji miasta w rozwiązywaniu problemów towarzyszących mieszkańcom, bądź też usamodzielnianie się mieszkańców. Względem grupy porównawczej współczynnik ten jest dość wysoki. Zwraca jednak uwagę utrzymywanie się wyższego odsetka osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej niż w grupie porównawczej. Według stanu na rok osiągnięta wartość w 2023 roku stanowi 180% wartości krajowej, 218% wartości regionu, 248% wartości RWS i 245% wartości miast podobnych. Tak duże różnice wskazują na dwa możliwe uzasadnienia: miasto boryka się ze znacznie większymi problemami i zmuszone jest reagować lub też pomoc społeczna miasta jest bardziej aktywna (otwarta na pomoc szerszej części społeczności).

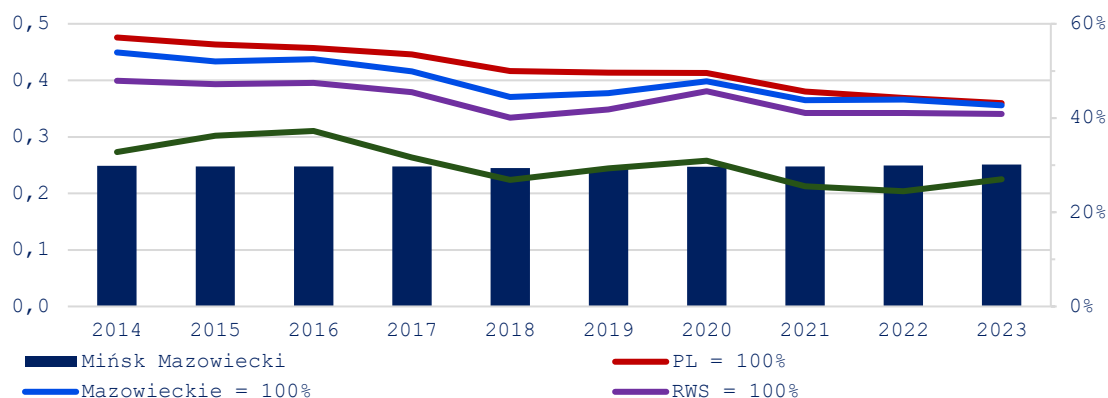
Wykres 11. Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 000 mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na terenie gminy funkcjonuje jedna placówka pomocy społecznej przypadających (Dom Samotnej Matki w Mińsku Mazowieckim). W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wartość ta jest niska (Wykres 12). W 2023 roku była niższa od wartości krajowej (43% wartości krajowej), regionu (43%), RWS (41%) i miast podobnych (27%).

Wykres 12. Liczba placówek stacjonarnej pomocy społecznej (wraz z filiami) na 10 000 mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Funkcję wspierającą na terenie gminy pełni Środowiskowy Dom Samopomocy⁵. Na terenie powiatu można mówić jednak o znacznie lepszym (podobnym do krajowego) wysyceniu (ok. 0,6 na 10 tys. mieszkańców) tego typu placówkami, które są dostępne dla mieszkańców

⁵ <https://www.pcpr-minskmaz.pl/instytucje-pomocy-spoecznej/dom-samotnej-matki> (28.05.2025)

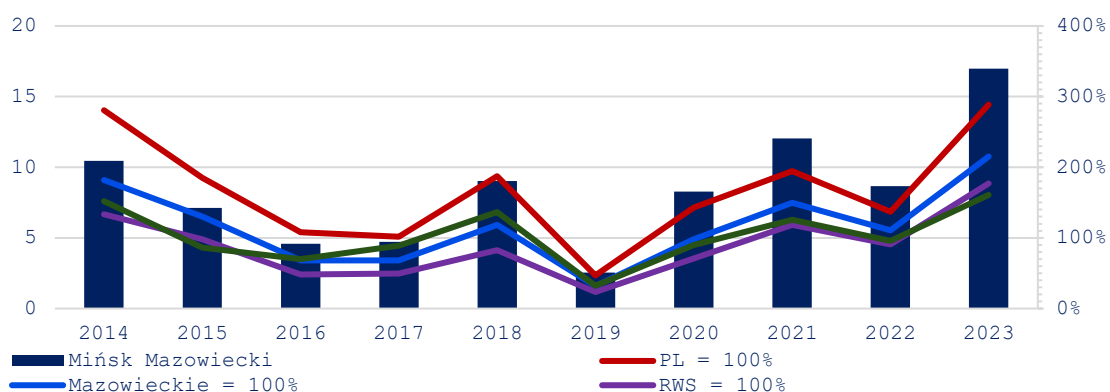
Mińska, w tym są to trzy domy pomocy społecznej. Można więc mówić o niskiej dostępności na terenie gminy, przy możliwości zaspokajania zapotrzebowania w granicach powiatu.

3.3.2. Zarobki i mieszkalnictwo

Szczególnie ważną rolę kształtującą warunki bytowe stanowią warunki mieszkaniowe oraz zarobki mieszkańców. Są to czynniki mające bezpośredni wpływ na inne aspekty życia obywateli.

Liczba mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 mieszkańców w gminie miejskiej Mińsk Mazowiecki jest zgodna z trendami, które występują w skali podregionu, regionu i kraju (Wykres 13). W latach 2014-2023 zanotowano ok. 60% wzrost z maksimum w 2023 roku wynoszącym 17 mieszkań na 1 tys. mieszkańców. Ogólny trend jest korzystny (wzrostowy), przy czym obserwuje się wyraźne wahania. Do roku 2019 dominowała tendencja spadkowa, która następnie się odwróciła. Po roku 2019 trend się ustabilizował a wyniki osiągane od roku 2020 są podobne lub wyższe od osiąganych w grupie porównawczej. Wynik z roku 2023 jest wyraźnie wyższy od wartości krajowej (298% wartości), regionalnej (215%), metropolitalnej (177%) oraz osiągniętych w miastach podobnych (161%).

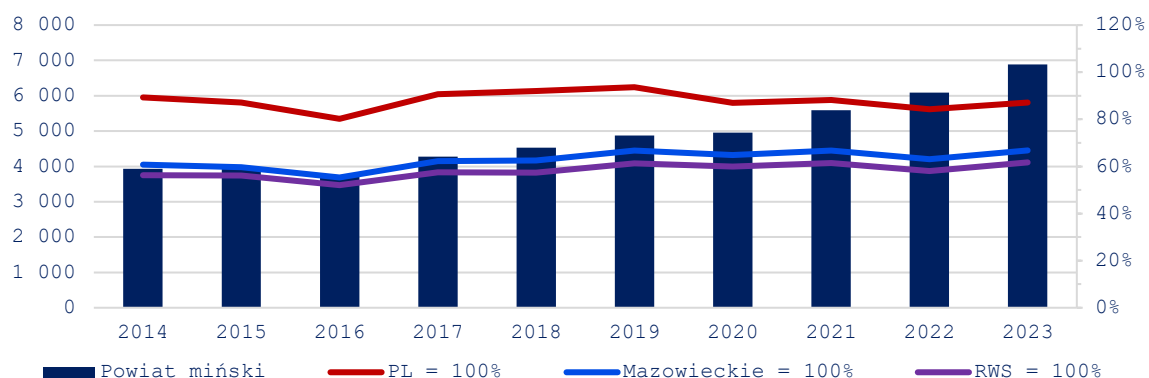
Wykres 13. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

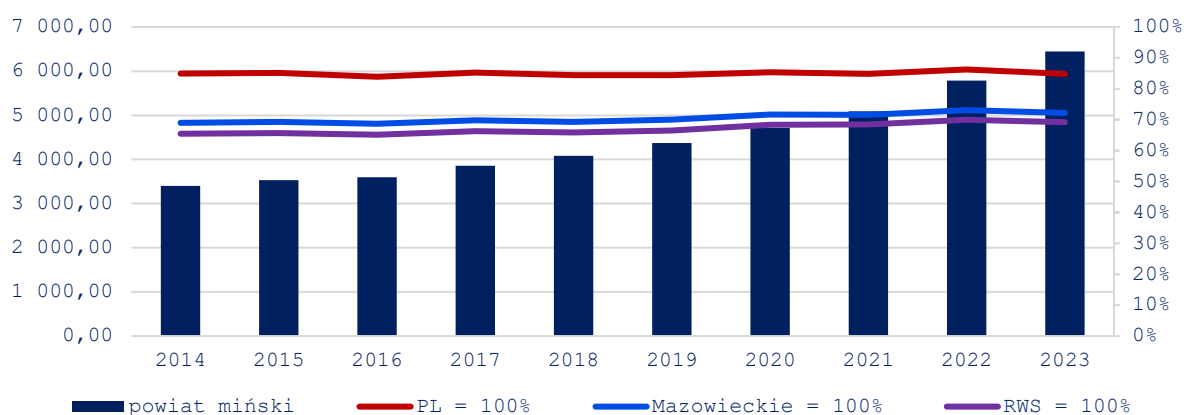
W związku z rosnącym zapotrzebowaniem mieszkaniowym w Regionie Stołecznym Warszawy, inwestowanie w budowę nowych mieszkań w Mińsku Mazowieckim jest korzystnym dla miasta rozwiązaniem. Bliskość Warszawy i dogodne połączenia komunikacyjne sprawiają, że Mińsk Mazowiecki może przyciągać mieszkańców, którzy pracują w stolicy. Tym bardziej, że cena za 1 m² lokali mieszkalnych w powiecie mińskim jest średnio o 42% niższa niż w Regionie Warszawskim Stołecznym (Wykres 14).

Wykres 14. Średnia cena za 1 m2 lokali mieszkalnych w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)

Zarobki mieszkańców miasta Mińsk Mazowiecki są relatywnie niskie w zestawieniu z krajem (85% wartości krajowej), regionem (72% wartości Mazowsza) i RWS (69% wartości RWS) (w roku 2023) (Wykres 15). Wynagrodzenia co prawda jednostajnie rosną, dynamika ta pozwala jednak jedynie na utrzymywanie się dystansu względem poszczególnych jednostek porównawczych i grupy miast podobnych. Może to niekorzystnie wpływać decyzje migracyjne, zachęcając osoby w wieku produkcyjnym do wyjazdów do większych ośrodków miejskich, które oferują wyższe zarobki.

Wykres 15. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na podstawie przeprowadzonej analizy w zakresie sytuacji bytowej należy stwierdzić za korzystne uwarunkowania w zakresie opieki nad dziećmi oraz cenową dostępność mieszkań oraz dynamikę oddawania nowych lokali do użytku (Tabela 5). Problemem można za to nazwać względnie niskie zarobki.

Tabela 5. Sytuacja bytowa Mińska Mazowieckiego – podsumowanie

Cecha gminy (atuty i słabości)	Wynikające z niej skutki strategiczne
Wysoka dostępność i popularność opieki żłobkowej oraz przedszkolnej	✓ Dobre miejsce do zamieszkania dla rodzin z dziećmi ✓ Gmina sprzyjająca powrotom rodziców na rynek pracy

Niskie zarobki	✓ Niska konkurencyjność zarobkowa potencjalnie wzmagająca emigrację
Niskie ceny mieszkań i wysoka dynamika inwestycji mieszkaniowych	✓ Potencjalny czynnik zachęcający obywateli spoza miasta do zamieszkania w Mińsku Mazowieckim ✓ Możliwość zamieszkania w Mińsku Mazowieckim oraz pracy w Warszawie (dzięki dobrej dostępności komunikacyjnej)

Źródło: opracowanie własne.

3.4. Infrastruktura społeczna

Na infrastrukturę społeczną składają się usługi i instytucje służące zaspokojeniu potrzeb społecznych mieszkańców. Są to instytucje oświaty, kultury i sportu oraz usługi świadczone w ramach opieki zdrowotnej, których dostępność stanowi o możliwościach realizacji potrzeb społecznych na terenie gminy. Analizie poddano liczbę absolwentów szkół ponadpodstawowych, liczbę placówek kultury i sportu, a także ilość przychodni w mieście i liczbę udzielonych porad lekarskich.

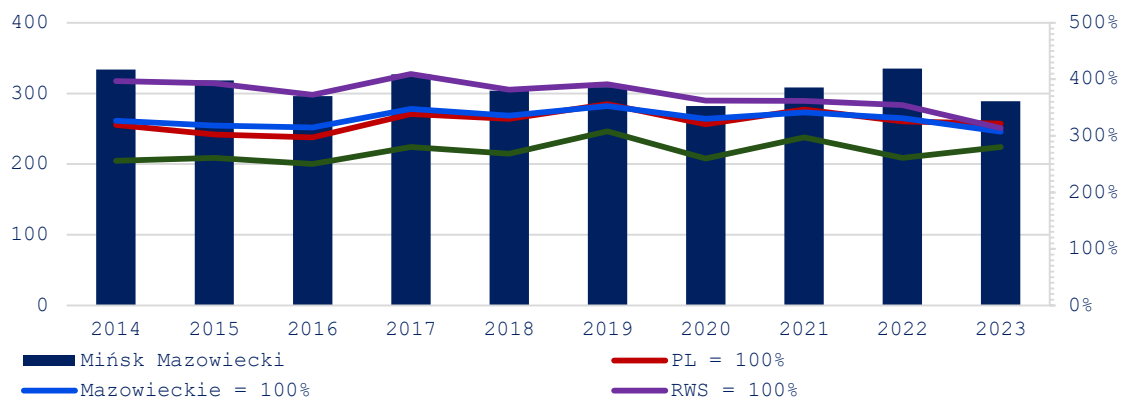
3.4.1. Oświata

Według wykazu placówek szkolnych zamieszczonego na stronie internetowej miasta w Mińsku Mazowieckim funkcjonuje siedem szkół podstawowych, dwa licea ogólnokształcące, pięć zespołów szkół zawodowych oraz jedna filia szkoły wyższej. Na terenie miasta działa również Miejska Szkoła Artystyczna I stopnia. Zespoły szkół zawodowych oferują profile klas o charakterze technicznym, ekonomicznym, gastronomicznym. Według rankingu Liceów Ogólnokształcących przeprowadzonego przez Perspektywę dla 2025 roku na 195. miejscu znalazło się Salezjańskie LO im. Ks. Augusta Czartoryskiego (złota tarcza⁶), 273. miejsce zajęło Liceum z Zespołu Szkół Ekonomicznych, a 290. Liceum Ogólnokształcące im. Macierzy Polskiej (srebrne tarcze). Technikum z Zespołu Szkół Ekonomicznych (złota tarcza) i technikum z Zespołu Szkół im. Kazimierza Wielkiego (srebrna tarcza) zajmują odpowiednio 69. i 289. miejsce w Rankingu Techników z 2025 roku. Wskazuje to na wysoki standard świadczonej edukacji na poziomie ponadpodstawowym. Szkoły te współpracują z uczelniami wyższymi, w tym z Politechniką Warszawską, Uniwersytetem Warszawskim, Uniwersytetem w Siedlcach i Uczelnią Techniczno-Handlową im. H. Chodkowskiej. Obecność jednej (niepublicznej) szkoły wyższej (Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi – Filia w Mińsku Mazowieckim) pozwala na edukację wyższą na terenie miasta, ale ograniczona oferta i konkurencyjność większych miast (szczególnie Warszawy) zachęca absolwentów szkół ponadgimnazjalnych do opuszczania miasta. Należy przy tym podkreślić, że w grupie miast podobnych obok Mińska Mazowieckiego jedynie Lębork może pochwalić się obecnością uczelni wyższej.

O wysokim poziomie szkół średnich świadczy fakt wysokiego odsetku absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych na 10 tysięcy mieszkańców (Wykres 16). Według stanu na 2023 rok liczba ta wyniosła 289, co jest wynikiem znacznie lepszym niż w porównaniu do sytuacji w jednostkach porównawczych i grupie miast podobnych. Wartość ta stanowiła w 2023 roku 321% wartości krajowej, regionu 307% wartości regionalnej, 314% wartości RWS i 280% wartości miast podobnych.

⁶ Placówkom znajdującym się na miejscach 1-200 przyznawana jest złota tarcza, srebrna tarcza dedykowana jest miejscom od 201 do 500 a brązowa od 501 do 1000.

Wykres 16. Liczba absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych na 10 tys. mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)

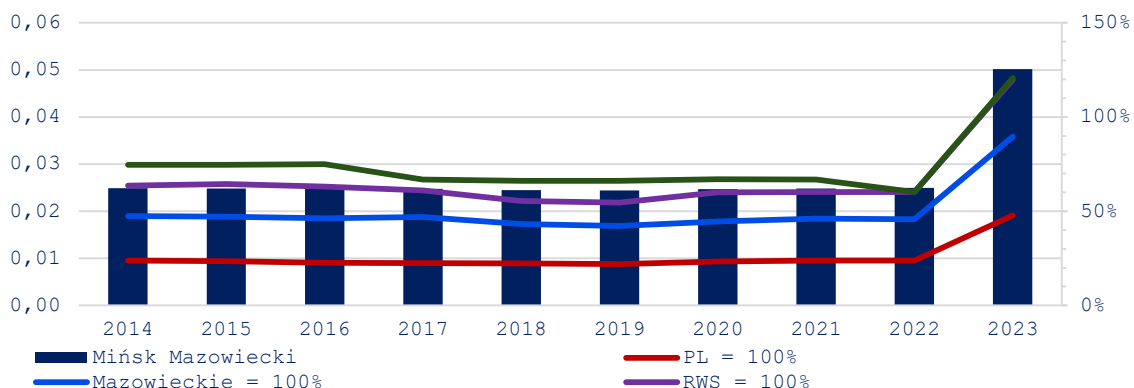
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

3.4.2. Kultura i sport

Obok warunków edukacyjnych elementem wpływającym na jakość życia są możliwości w zakresie realizacji potrzeb kulturowych oraz sportowych. Jak podano w wykazie placówek kultury na stronie miasta głównym ośrodkiem kultury w Mińsku Mazowieckim jest Miński Dom Kultury. Oprócz niego tę funkcję pełni Miejska Biblioteka Publiczna, Muzeum Ziemi Mińskiej oraz Muzeum Ziemi Mińskiej – Dział 7. Pułku Ułanów Lubelskich. Placówki działają na rzecz upowszechniania i edukacji na temat kultury, organizacji imprez artystyczno-rozrywkowych oraz promowania wiedzy o regionie i historii miasta.

W latach 2014-2022 liczba placówek kultury przypadająca na 1000 mieszkańców znajdowała się na tym samym poziomie, po czym w roku nastąpił znaczny wzrost (Wykres 17). Według obecnego stanu (2023) liczba ta jest niższa od wartości krajowej (48% tej wartości) oraz podobna do wartości regionalnej (90%), metropolitalnej (120%) i miast podobnych (121%).

Wykres 17. Liczba placówek kultury na 1000 mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Elementem dziedzictwa kulturowego są również zabytki. W Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Mińsk Mazowiecki zawarto 96 obiektów objętych ochroną. W skład wykazu wchodzi

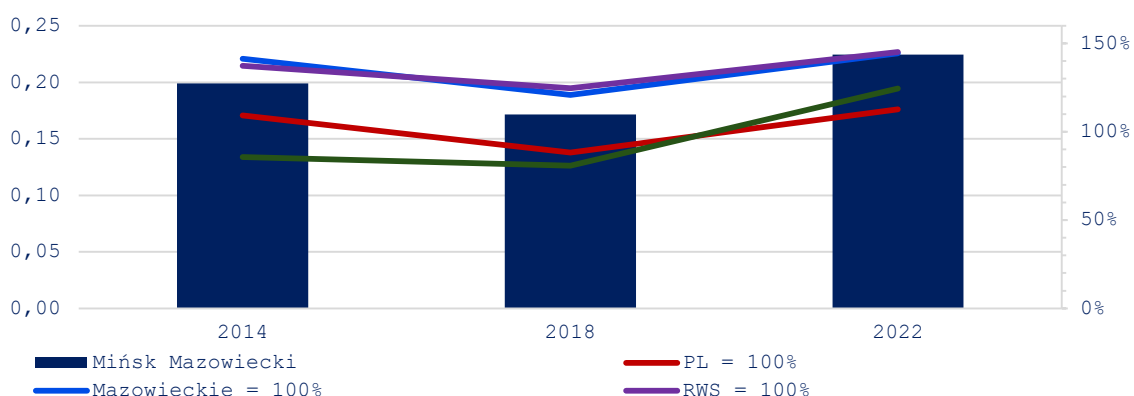
m.in domy drewniane i kamienice, kapliczki, cmentarze (w tym Cmentarz Żydowski), pomniki oraz stanowiska archeologiczne.

Przechodząc od uwarunkowań w zakresie uprawiania sportu, za jego centrum w mieście należy uznać Stadion Miejski składający się z boisk do siatkówki plażowej, sali sportowej wielofunkcyjnej, kortu tenisowego, płyty piłkarskiej, bieżni lekkoatletycznej, boiska do piłki nożnej oraz wyposażony w budynek administracyjno-socjalny z pomieszczeniem dla Klubu Sportowego Mazovia. Ważnymi elementami infrastruktury sportowej są też: Stadion Sportowy, na którego obszarze znajduje się m.in. skatepark, Aquapark Miejski z lodowiskiem i kompleks boisk w Parku Miejskim na ul. Ogrodowej. Dodatkowo, na terenie miasta funkcjonuje pięć siłowni plenerowych, sześć kortów tenisowych oraz sześć sali sportowych znajdujących się przy placówkach edukacyjnych.

W 2014 roku, zgodnie z nomenklaturą GUS, na obszarze miasta funkcjonowało osiem obiektów sportowych. Liczba ta spadła do siedmiu w 2018 i wzrosła do dziewięciu w 2022 roku. Jest to wynik, który po zrelatywizowaniu do liczby mieszkańców jest wyraźnie wyższy niż w miastach podobnych (125% wartości miast podobnych), w RWS (145%), regionie (144%) i kraju (113%) (Wykres 18).

Różnorodna gama oraz stosunkowo wysoka dostępność obiektów sportowych umożliwiającą mieszkańcom podejmowanie aktywności fizycznej, która jest istotną formą dbania o zdrowie oraz daje możliwość nawiązywania więzi społecznych z innymi użytkownikami obiektów.

Wykres 18. Liczba obiektów sportowych na 1000 mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

3.4.3. Zdrowie

Opieka medyczna jest kluczową usługą świadczoną w ramach realizacji zadań gminnych. Każdy mieszkaniec powinien mieć zagwarantowany dostęp do powszechnej opieki zdrowotnej.

Na terenie gminy funkcjonuje 7 podmiotów posiadających kontrakty z NFZ⁷, z czego:

- 1 szpital specjalistyczny (powiatowy) wraz z poradniami przyszpitalnymi,
- 3 poradnie podstawowej opieki zdrowotnej,

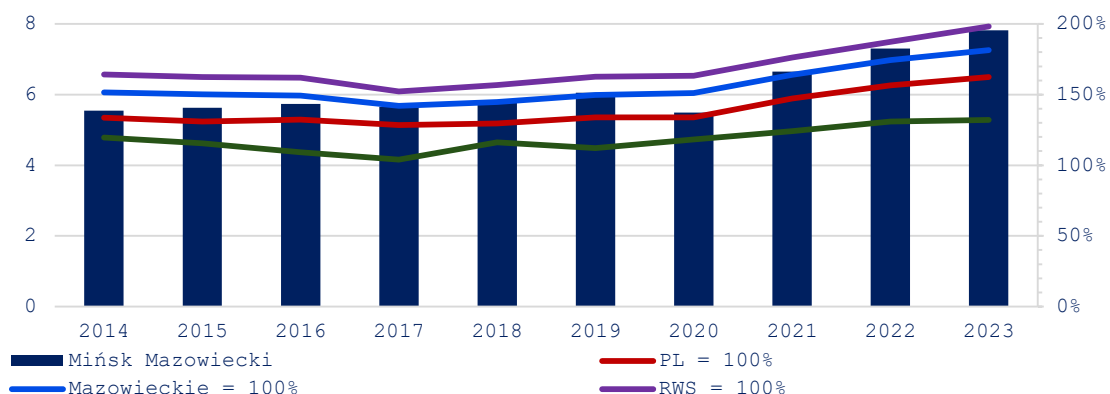
⁷ Nie licząc sklepów medycznych i aptek realizujących programy pilotażowe (<https://aplikacje.nfz.gov.pl/umowy/P>) (29.05.2025)

- 1 poradnia łącząca opiekę specjalistyczną z podstawową,
- 1 poradnia stomatologiczna,
- 1 podmiot rehabilitacyjny.

Zarówno w zakresie infrastruktury medycznej, jak i korzystania z opieki lekarskiej zauważa się tendencję wzrostową oraz utrzymywanie porównywalnego lub wyższego od obserwowanego w grupie porównawczej poziomu. W obu przypadkach, pomijając (maksymalnie 3-letnie) okresy stagnacji oraz nieznaczne wahania *in minus* obserwuje się wzrost, który można nazwać stabilnym. Przyrost udzielonych porad lekarskich i liczby przychodni w Mińsku Mazowieckim jest zjawiskiem pożądanym, biorąc pod uwagę zapotrzebowanie mieszkańców wynikające m.in. z demografii.

Liczba porad na mieszkańca przez cały obserwowany okres przekraczały te notowane w kraju, regionie, RWS-ie i miastach podobnych (Wykres 19). Obserwowane w 2020 roku zaburzenie trendu nie było ewenementem w skali kraju i wynikało z pandemii COVID, w czasie której dostęp do placówek medycznych był ograniczony. Osiągnięta w 2023 roku wartość blisko ośmiu porad na mieszkańca stanowi 162% wartości krajowej, 181% regionu, 198% RWS i 132% wartości miast podobnych.

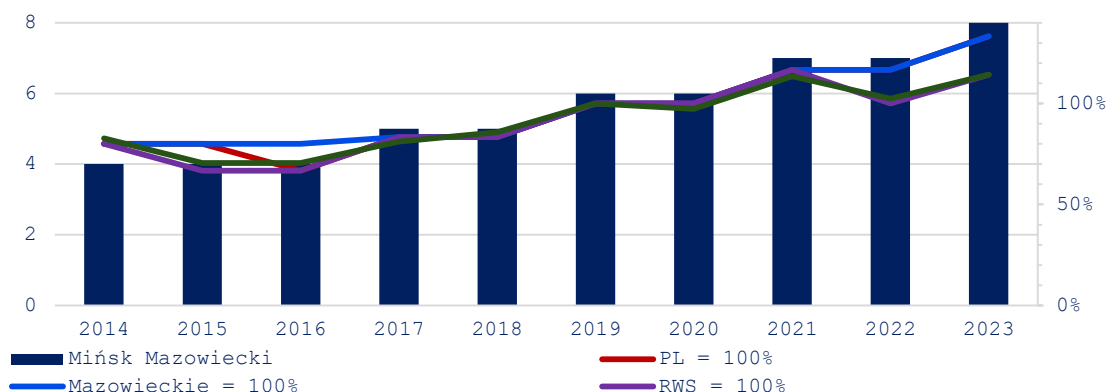
Wykres 19. Liczba porad lekarskich na mieszkańca w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Liczba przychodni przypadających na 10 000 mieszkańców od 2014 do 2023 roku wzrosła dwukrotnie (Wykres 20). Zgodnie ze stanem na 2023 rok osiągnięty wynik jest wyraźnie lepszy w porównaniu do sytuacji w kraju (133% wartości krajowej), regionie (133%) i RWS oraz miastach podobnych (po 114%).

Wykres 20. Liczba przychodni na 10 000 mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Za mocne strony w zakresie infrastruktury społecznej w Mińsku Mazowieckim należy uznać konkurencyjną ofertę szkół średnich, rozbudowaną infrastrukturę sportową oraz możliwości realizacji kluczowych potrzeb zdrowotnych w granicach miasta (Tabela 6). Słabą stroną jest zaś ograniczona oferta edukacji wyższej. Statystycznie nie wyróżnia się oferta kulturalna.

Tabela 6. Infrastruktura społeczna Mińska Mazowieckiego – podsumowanie

Cecha gminy (atuty i słabości)	Wynikające z niej skutki strategiczne
Dobra oferta i wysokie zainteresowanie szkołami średnimi	✓ Możliwość uzyskania wykształcenia średniego w szkołach o renomie na terenie gminy ✓ Możliwość przyciągania poblisko zamieszkującej młodzieży
Ograniczona (niekonkurencyjna), ale obecna oferta edukacji wyższej	✓ Możliwość uzyskiwania edukacji wyższej na terenie miasta, co jest rzadkością wśród podobnych miast ✓ Nieuniknione migracje ludzi młodych do większych, bardziej konkurencyjnych miast
Dosyć dobre możliwości zaspokajania potrzeb zdrowotnych	✓ Możliwość realizacji zdrowotnych potrzeb podstawowych oraz wybranych specjalistycznych (w tym opieki szpitalnej) bez konieczności opuszczania miasta (na co wskazują statystyki porad)
Dostępność różnorodnych obiektów sportowych	✓ Wzbogacenie oferty spędzania wolnego czasu (wpływ na dobrobyt) ✓ Możliwość rozwoju sportu wyczynowego

Źródło: opracowanie własne.

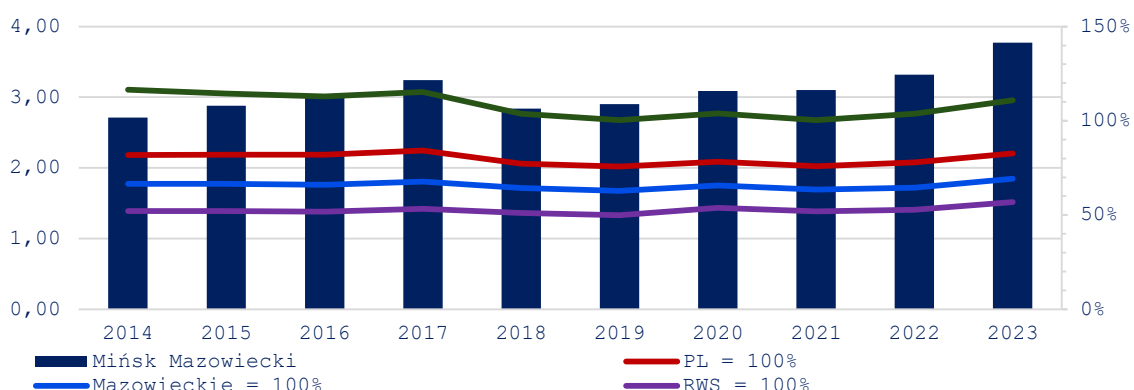
3.5. Aktywność społeczna i współpraca

Organizacje pozarządowe odgrywają istotną rolę we wzmacnianiu kapitału społecznego mieszkańców poprzez aktywizację lokalnej społeczności i wzmacnianie demokracji lokalnej. Na terenie Mińska Mazowieckiego funkcjonuje 91 organizacji pozarządowych⁸. Większość z nich zajmuje się aktywnością sportową i rekreacyjną, kulturą i sztuką i pomocą społeczną, ale znaczący jest też udział organizacji działających na rzecz dzieci, młodzieży i osób z niepełnosprawnościami, aktywizacją seniorów oraz promocją zdrowia i przeciwdziałania uzależnieniom. Wśród nich można wymienić m.in: Mińskie Towarzystwo Muzyczne, Towarzystwo Przyjaciół Mińska Mazowieckiego, Mazowieckie Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży z Mózgowym Porażeniem Dziecięcym „Krok Dalej”, Fundacja Wspierania Młodzieży Port i Stowarzyszenie Na Piątkę oraz kluby sportowe takie, jak: Miński Klub Biegacza „Dreptak”, Stowarzyszenie „Klub Walhalla”, Towarzystwo Szachowe czy Rolkowy Mińsk.

Zrelatywizowana do liczby ludności liczba organizacji pozarządowych w latach 2014-2023 charakteryzuje się wzrostową dynamiką (wzrost o 40%), osiągając w roku 2023 poziom wyższy od miast podobnych (111% wartości w 2023 roku) (Wykres 21). Uzyskane wartości są jednak dużo niższe w porównaniu do wartości zarówno RWS (57% wartości w roku 2023), województwa mazowieckiego (69% wartości w roku 2023), jak i Polski (83% wartości w roku 2023). Należy jednak pamiętać, że duża liczba NGOs-ów nie zawsze przekłada się na ich wzmożoną aktywność.

W Mińsku Mazowieckim od 2017 roku uchwała się Wieloletnie Programy współpracy Miasta Mińsk Mazowiecki z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Stanowią one podstawę współpracy władz lokalnych z szeroką gamą organizacji pozarządowych, którą podstawą są w szczególności konkursy i przetargi dla lokalnych NGO na realizację zadań zleconych przez samorząd.

Wykres 21. Liczba NGOs-ów na 1000 mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)

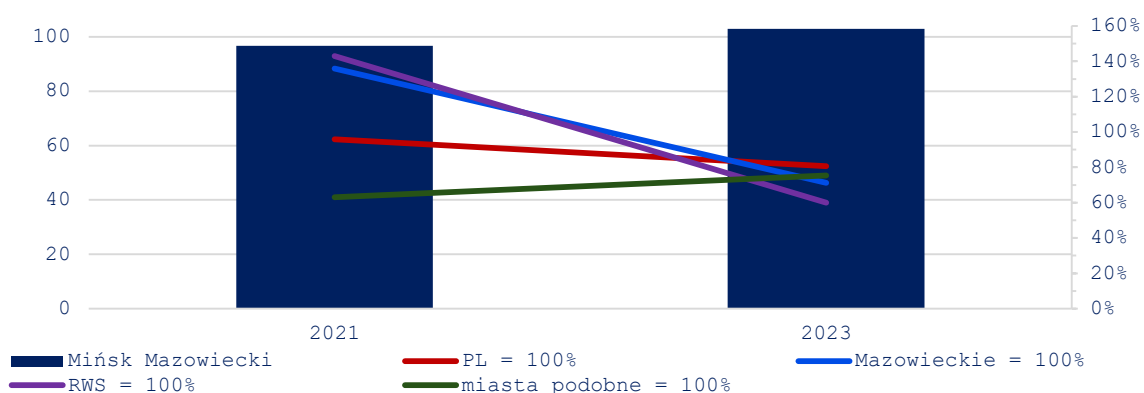
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Jak wspomniano, ważnym aspektem współpracy miasta z sektorem społecznym jest to, na ile angażuje on w realizację zadań publicznych. W 2023 roku liczba umów zawartych przez Mińsk Mazowiecki z organizacjami pozarządowymi była wyższa niż w 2021. W 2021 roku ich liczba

⁸ <https://www.minsk-maz.pl/1032,spis-organizacji> (dostęp: 13.05.2025 r.)

przeważała wartość RWS (143% wartości) oraz województwa mazowieckiego (136%), była podobna do wartości krajowej (96% wartości) i niższa od średniej w miastach podobnych (75% wartości) (Wykres 22). Mimo trendu wzrostowego w 2023 roku uzyskano wartości niższe niż od grupa porównawczych. Dynamika wzrostu współpracy samorządów terytorialnych z NGO była więc niższa od notowanej w RWS, województwie mazowieckim jak i w kraju. Nieznacznie poprawiła się sytuacja w porównaniu do miast podobnych. Pokazuje to rozbieżność między formalnymi ramami współpracy a jej realną dynamiką wykonawczą. Mimo istnienia formalnych ram współpracy i licznych konsultacji społecznych, dynamika współpracy z organizacjami pozarządowymi w Mińsku Mazowieckim – mierzona liczbą zawartych umów – pozostaje umiarkowana. Wskazuje to na potrzebę przekształcenia relacji konsultacyjnych w realne partnerstwa wykonawcze, szczególnie w obszarach zadań publicznych.

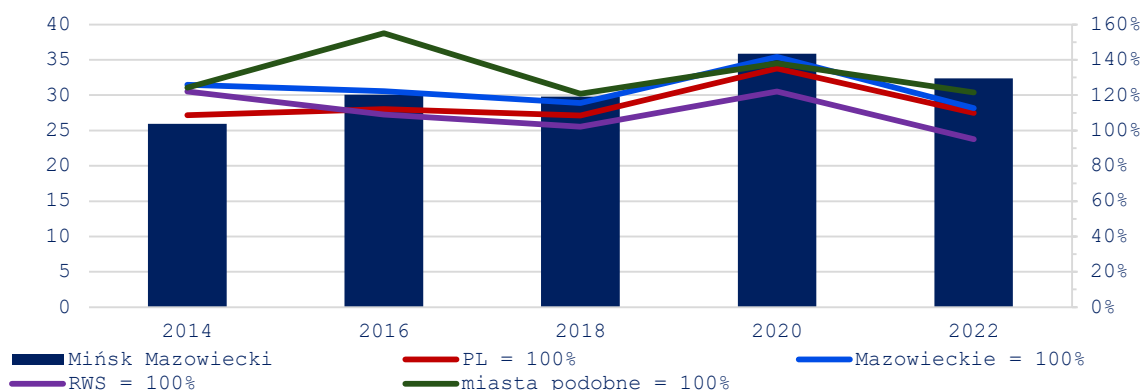
Wykres 22. Liczba zawartych umów w ramach ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2021-2023)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Miasto Mińsk Mazowiecki jest środowiskiem sprzyjającym wspieraniu i upowszechnianiu kultury fizycznej o czym świadczy nie tylko rozwinięta infrastruktura (zob. rozdz. 3.4), ale także duża liczba działających klubów sportowych oraz trenujących w nich mieszkańców, która między rokiem 2014 i 2022 wzrosła o jedną czwartą (Wykres 23).

Wykres 23. Liczba ćwiczących w klubach sportowych łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS na 1000 mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2022)

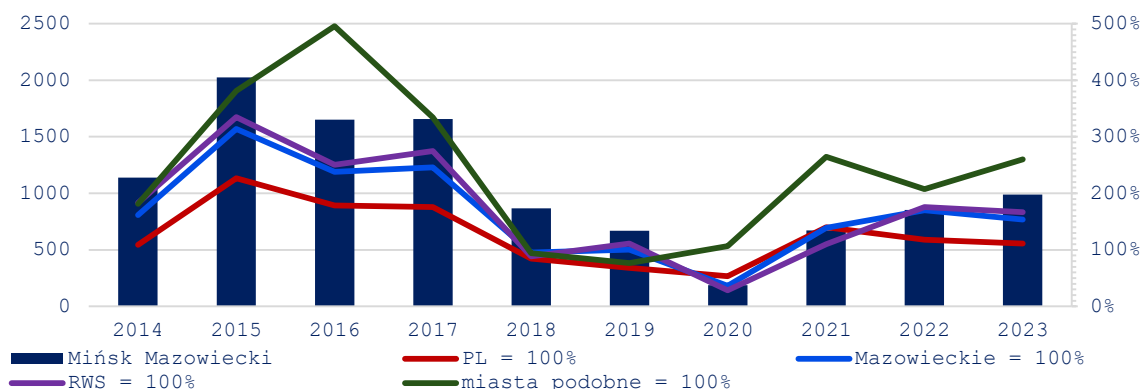

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Według danych z lat 2014-2022 miasto wypada lepiej od jednostek porównawczych uzyskując wartości wyższe niż województwo mazowieckie (113% wartości w roku 2023), kraj (110%) i miasta podobne (122%), a także wartości podobne jak w RWS (95% wartości w roku 2023).

Oprócz sportu, aktywność mieszkańców przejawia się także poprzez udział w wydarzeniach kulturalnych. W Mińsku Mazowieckim, pomimo trendu spadkowego (na który zapewne duży wpływ miała sytuacja pandemiczna) odnotowuje się w roku 2023 największą liczbę uczestników imprez na 1000 mieszkańców wśród jednostek porównawczych, w tym miast podobnych (260% średniej wartości), RWS (167% wartości), województwa mazowieckiego (154% wartości regionalnej) oraz wartości dla Polski (111% wartości krajowej) (Wykres 24). Mińsk Mazowiecki wyróżnia się zatem w regionie pod względem organizowanych imprez. Do największych (organizowanych przez miasto) zalicza się: muzyczny Festiwal M4, Festiwal Himilsbacha oraz Festiwal Skrzyneckiego, które łączą w sobie działania muzyczne, teatralne oraz literackie. Różnorodność wydarzeń organizowanych przez Miejski Dom Kultury licznie przyciąga mieszkańców nie tylko Mińska Mazowieckiego, ale też przyjezdnych.

Wykres 24. Liczba uczestników imprez na 1000 mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś (%) – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)

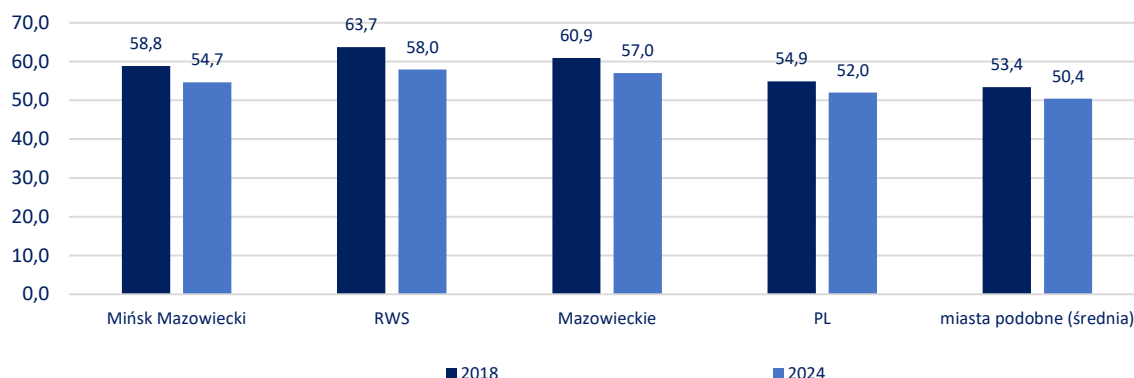

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Aktywność wyborcza stanowi jedno z kluczowych aspektów zaangażowania obywateli w życie publiczne i społeczne. Odzwierciedla ona zaufanie do instytucji publicznych oraz wskazuje poziom świadomości obywatelskiej, mówiąc wiele o kapitale społecznym. Analiza tego aspektu wskazuje na poprawiającą się sytuację w tym zakresie.

Frekwencja wyborcza mieszkańców Mińska Mazowieckiego w wyborach samorządowych zarówno w 2018 jak i 2024 była wyższa niż w Polsce oraz w miastach podobnych, jednak niższa niż w RWS oraz w województwie (Wykres 25). W 2024 r. frekwencja w Mińsku Mazowieckim wyniosła 54,7% i była niższa niż w RWS o 3,4 pp. oraz w województwie (różnica o 2,4 pp.), ale wyższa niż w kraju (różnica o 2,7 pp.) i w miastach podobnych (różnica o 4,2 pp.) Różnice względem RWS i Mazowsza zmniejszyły się względem 2018 roku. Wskazuje to, że w tym zakresie zaangażowanie odbiega od metropolitalnego i regionalnego, ale zbliża się do niego.

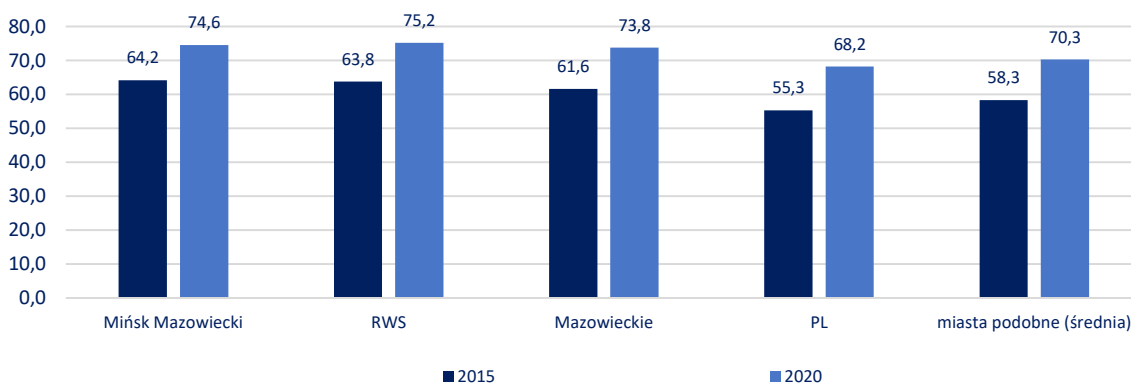
Wykres 25. Frekwencja w wyborach na wójtów, burmistrzów i prezydentów miast (pierwsza tura) w Mińsku Mazowieckim i jednostkach porównawczych (2018, 2024) (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

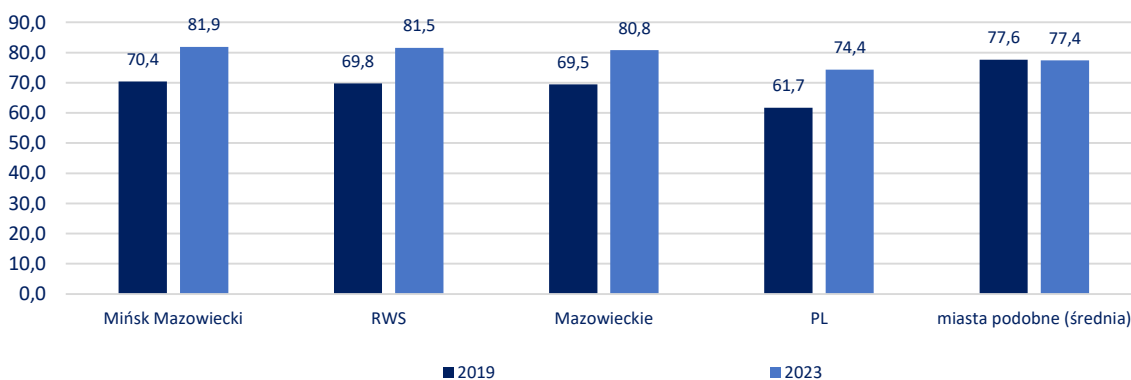
Mieszkańcy Mińska Mazowieckiego wykazują się dużą aktywnością w wyborach ogólnokrajowych (Wykres 26 i Wykres 27).

Wykres 26. Frekwencja w wyborach prezydenckich (druga tura) w Mińsku Mazowieckim i jednostkach porównawczych (2015, 2020) (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW

Wykres 27. Frekwencja w wyborach parlamentarnych (wyniki głosowania na kandydatów na posłów) w Mińsku Mazowieckim i jednostkach porównawczych (2019, 2023) (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW

Frekwencja osiągnięta w drugich turach wyborów prezydenckich osiągała jedno z najwyższych wyników wśród jednostek porównawczych. W 2020 roku wyniosła ona 74,6% i była o 6,4 pp.

wyższa niż średnia krajowa, o 0,6 pp. niższa niż średnia w RWS oraz 0,8 wyższa niż wartość regionalna. Podobnie kształtuje się frekwencja w wyborach parlamentarnych, w których Mińsk Mazowiecki ponownie osiągnął wyniki znacznie wyższe niż średnia krajowa (w 2023 roku różnica o 7,5 pp.) a także miast podobnych (różnica o 4,5 pp.). Jednocześnie miasto nie odstaje od poziomu regionalnego i metropolitalnego z minimalnymi różnicami (odpowiednio 0,3 pp. i 0,4 pp.).

Jednym z celów Strategii Rozwoju Miasta Mińsk Mazowiecki do 2025 roku jest budowanie partnerstwa i powiększanie sieci współpracy na wszystkich poziomach: wewnętrznej, z najbliższym otoczeniem oraz zagranicznej (Cel horyzontalny E). Wiele działań podjęto w Mińsku celem poprawy współpracy z trzecim sektorem: fundacjami, stowarzyszeniami oraz organizacjami pozarządowymi. Jednym z nich były 2 edycje szkoleń Przy kawie z NGO (w 2023 i 2024 roku), podczas których mińscy działacze i działaczki mogli uzyskać wsparcie w wypełnianiu urzędowych formalności oraz wymienić się doświadczeniami. Warsztaty odnotowywały wysoką frekwencję oraz zostały pozytywnie odebrane pod kątem merytorycznym. Regularnie przeprowadza się także konsultacje społeczne z organizacjami pozarządowymi – jednak z raportów z konsultacji przeprowadzonych w latach 2024-2025 wynika, że przedstawiciele trzeciego sektora rzadko biorą w nich udział. Na 15 raportów dostępnych na stronie internetowej miasta, jedynie w trzech zgłoszono jakiegokolwiek uwagi. Może to wskazywać na niską atrakcyjność tematów do konsultowania lub niską efektywność samego procesu konsultacyjnego (np. mały zasięg informacji).

W ramach współpracy z mieszkańcami miasto korzysta z narzędzi partycypacyjnych takich jak budżet obywatelski oraz inicjatywa lokalna, jednak ich wykorzystanie jest ograniczone. Odnotowuje się bowiem niską liczbę zgłoszonych projektów w obu tych inicjatywach. Warto wspomnieć jednak o powołaniu w 2016 roku Miejskiej Rady Seniorów oraz w 2023 roku Młodzieżowej Rady Miasta. Mińsk Mazowiecki rozwija również współpracę międzynarodową z pięcioma miastami partnerskimi, w ramach której prowadzi wymiany młodzieżowe, wizyty studyjne oraz wspólne przedsięwzięcia sportowe. Jednak działania we współpracy z miastami partnerskimi podejmowane są nieregularnie i z różną intensywnością.

Podsumowując (Tabela 7), w Mińsku Mazowieckim zauważa się wysoką aktywność sportową i kulturalną oraz duży potencjał w zakresie kapitału społecznego (o czym świadczy rosnąca frekwencja wyborcza). Dalszego rozwoju wymaga zaangażowanie obywateli w sprawy lokalne i współpraca z NGO.

Tabela 7. Aktywność społeczna i współpraca w Mińsku Mazowieckim – podsumowanie

Cecha gminy (atuty i słabości)	Wynikające z niej skutki strategiczne
Wysoka aktywność sportowa mieszkańców	✓ Skupienie kapitału społecznego wokół sportu oraz dobrze rozwinięta infrastruktura sportowa ✓ Dobre warunki do poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców ✓ Możliwość przyciągania zewnętrznych wydarzeń i dofinansowań
Wysoki poziom uczestnictwa w imprezach	✓ Wzmacnianie lokalnej gospodarki ✓ Wysoki potencjał promocyjny miasta ✓ Możliwość angażowania mieszkańców w inne działania obywatelskie
Umiarkowana dynamika współpracy z NGO	✓ Ugruntowane ramy formalne współpracy z trzecim sektorem ✓ Potencjał do rozwoju partnerstw projektowych ✓ Ograniczone wykorzystanie potencjału NGO (niska liczba zawieranych umów)
Umiarkowana (ale mająca potencjał) aktywność mieszkańców w sprawach lokalnych	✓ Wysoki potencjał wzrostu (o czym świadczy zaangażowanie wyborcze) ✓ Rosnące zaangażowanie w sprawy lokalne ✓ Rozwój istniejących ram prawnych i organizacyjnych umożliwiających udział mieszkańców w sprawach publicznych ✓ Ograniczone zainteresowanie mieszkańców narzędziami partycypacyjnymi

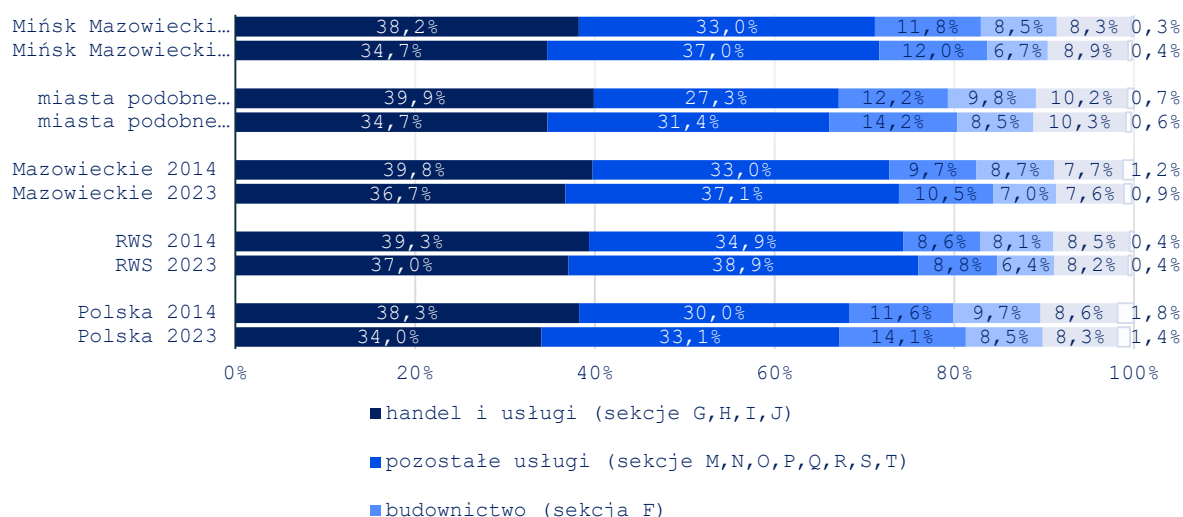
Źródło: opracowanie własne.

3.6. Gospodarka i rynek pracy

W Mińsku Mazowieckim zarejestrowanych jest 5 216 podmiotów gospodarczych. Najwięcej z nich prowadzi działalność usługową, w tym największy udział przypada działalności związanej z handlem oraz działalności profesjonalnej. Zauważalna jest także koncentracja działalności z zakresu branży budowlanej (GUS BDL). Zdecydowaną większość podmiotów gospodarczych w Mińsku Mazowieckim stanowią mikroprzedsiębiorstwa (97%). W mieście funkcjonuje także ponad 100 małych, kilkadziesiąt średnich i kilka dużych przedsiębiorstw (GUS BDL).

W porównaniu do struktury gospodarki regionu warszawskiego oraz województwa mazowieckiego na poziomie sekcji PKD, Mińsk Mazowiecki cechuje się zbliżonym udziałem przemysłu (sekcje B, C, D, E – 6,7% wobec 7% dla Mazowsza w 2023 r.), a także wyższym oraz stabilnym udziałem budownictwa (sekcja F – 12% wobec 10,5% dla Mazowsza i 8,8% dla RWS) (Wykres 28).

Wykres 28. Udział podmiotów gospodarki narodowej wg sekcji PKD 2007 w 2014 i 2023 roku w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś (%) – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023) (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

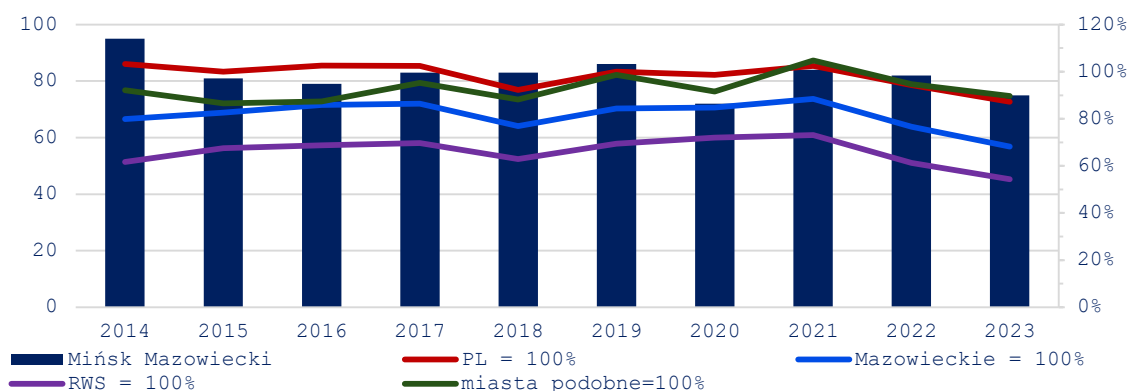
Struktura lokalnej gospodarki charakteryzuje się również wysokim udziałem działalności usługowej (sekcje M-T – 37% wobec 31% dla miast podobnych), których udział wzrósł o 4 pp. względem 2014 roku. Udział handlu i usług (sekcje G-J) w Mińsku Mazowieckim zmniejszył się na przestrzeni lat 2014-2023 o 3,5%, a udział działalności finansowej oraz obsługi rynku nieruchomości (sekcje K, L) pozostał na podobnym poziomie (różnica o 0,6 pp.). Zmiany w strukturze były zbliżone do zmian metropolitalnych i regionalnych: niewielkie zmiany w sektorze rolniczym (wzrost o 0,1 pp. w Mińsku Mazowieckim oraz spadek o 0,1 pp. w RWS, spadek o 0,4 pp. na Mazowszu), spadek udziału przemysłu (w Mińsku o 1,7 pp. wobec 1,8 pp. spadku w RWS oraz 1,6 pp. na Mazowszu), niewielki wzrost sektora budownictwa (o 0,3 pp. w Mińsku Mazowieckim, 0,2 pp. w RWS oraz 0,8 pp. na Mazowszu) oraz wzrost całego sektora usługowego⁹ (o 1,1 pp. w Mińsku Mazowieckim, o 1,4 pp. w RWS oraz 1 pp. na Mazowszu).

⁹ Suma sekcji G-T.

W sumie aktualna gospodarka Mińska Mazowieckiego to: w 81% usługi, w 19% przemysł i budownictwo oraz w mniej niż 1% rolnictwo i działalność pokrewna.

W latach 2014-2023 liczba nowo zarejestrowanych firm w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców ulegała fluktuacjom osiągając negatywną dynamikę wzrostu (spadek o 21% między 2014 i 2023). Dynamika jest więc podobna jak w miastach podobnych (spadek o 15%), ale gorsza niż w pozostałych jednostkach porównawczych, w których zanotowano wzrost (Wykres 29). Znacząca w roku 2023 jest prawie dwukrotna różnica pomiędzy Mińskiem Mazowieckim a RWS. O ile odbieganie od RWS czy regionu nie budzi znacznego niepokoju (biorąc pod uwagę rolę Warszawy na statystykę), to niepokojąca jest 13% różnica względem kraju. Przyczyn takiej sytuacji można doszukiwać się w peryferyjnym położeniu względem Warszawy, której bardziej przyciągające jest bliższe otoczenie oraz ograniczona powierzchnia terenów inwestycyjnych w mieście (miasto ograniczone gminą wiejską). W gminie wiejskiej Mińsk Mazowiecki w latach 2014-2022 również odnotowano ujemną dynamikę (-5%), jednak w roku 2023 nieznacznie (o 4%) wyprzedziła ona miasto pod względem liczby nowych podmiotów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. W analizowanym okresie dynamika gminy wiejskiej była wyższa od Mińska Mazowieckiego o 16 pp.

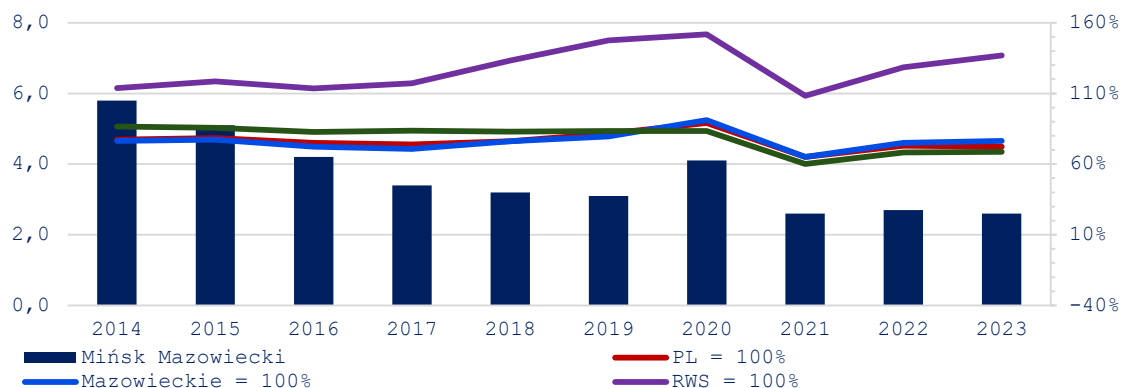
Wykres 29. Nowo zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej w sektorze prywatnym na 10 tys. mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Przechodząc do rynku pracy sytuacja związana z aktywnością ekonomiczną mieszkańców jest korzystna. W latach 2014-2023 odsetek bezrobotnych w Mińsku Mazowieckim zmniejszył się prawie dwukrotnie i od paru lat osiąga wartości niższe niż w kraju (w 2023 roku różnica o 1 pp.), regionie (w 2023 roku różnica o 0,8 pp.) oraz w miastach podobnych (w 2023 roku różnica o 1,2 pp.) (Wykres 30). Gorzej wypada jednak na tle regionu warszawskiego – w 2023 odsetek bezrobotnych był o 0,7 p.p. wyższy niż w RWS (137% wartości).

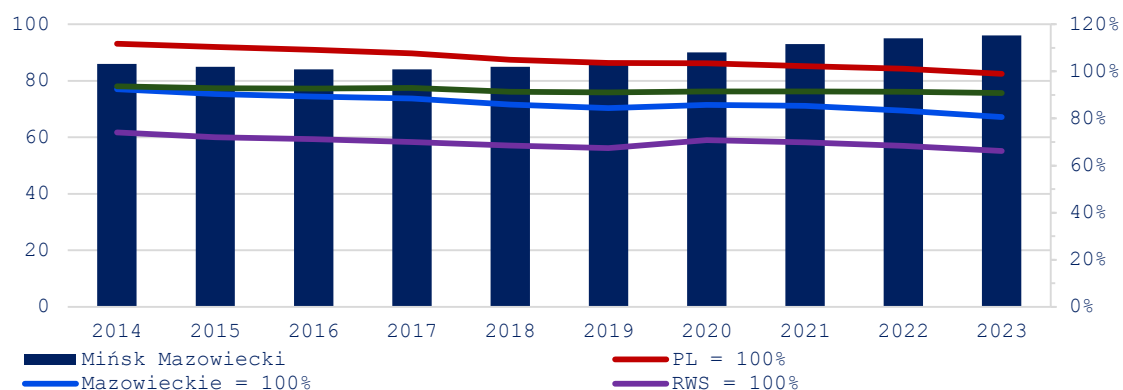
Wykres 30. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś (%) – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023) (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Korzystnie kształtuje się też trend w zakresie przedsiębiorczości, choć nadal widać tu odstawanie od jednostek porównawczych. W analizowanym okresie można zauważyć 12% wzrost osób prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (Wykres 31). Wskaźnik ten w 2023 roku w Mińsku Mazowieckim osiągnął 97, jest to wartość zbliżona do krajowej (99% wartości) i miast podobnych (91% wartości miast) oraz odstająca wyraźnie od RWS (66% wartości). Osiągana dynamika nie pozwala, póki co na doganianie jednostek porównawczych.

Wykres 31. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)

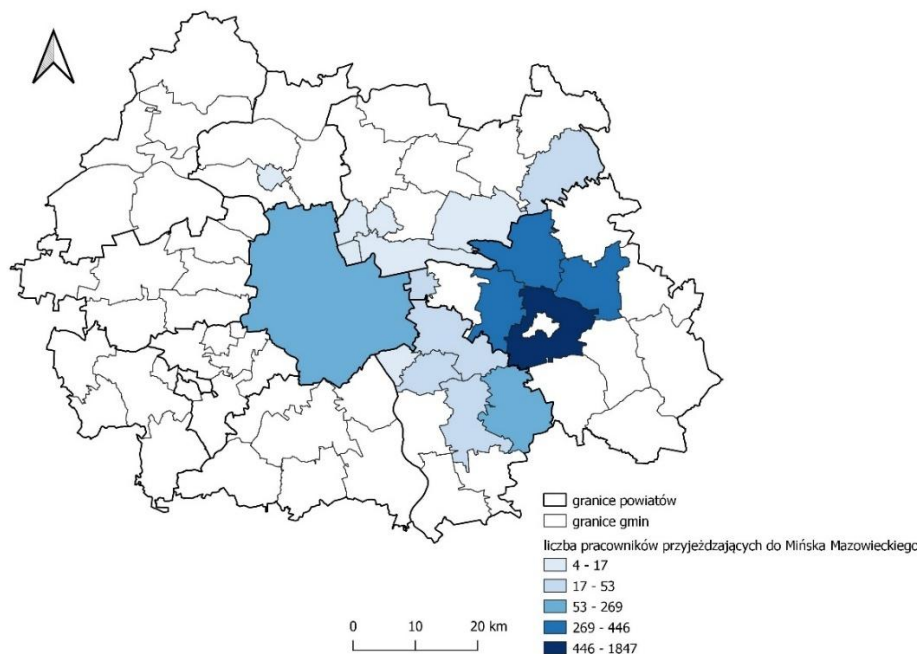
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Gospodarka Mińska Mazowieckiego w dużym stopniu opiera się na zatrudnieniu poza granicami gminy. Według danych GUS z 2021 roku do Warszawy dojeżdżało codziennie 11,5 % mieszkańców (4622)¹⁰. Poza Warszawą, mieszkańcy dojeżdżali do gminy wiejskiej Mińsk Mazowiecki oraz gmin położonych na zachód. Natomiast najwięcej osób przyjeżdżało do miasta z gmin sąsiednich: gminy wiejskiej Mińsk (1847 osób) oraz Siennicy, Cegłowa i Dębego Wielkiego (łącznie 1564 osób). Miasto Mińsk Mazowiecki jest więc dość atrakcyjnym rynkiem

¹⁰ Przepływy ludności związane z zatrudnieniem, GUS, 2021

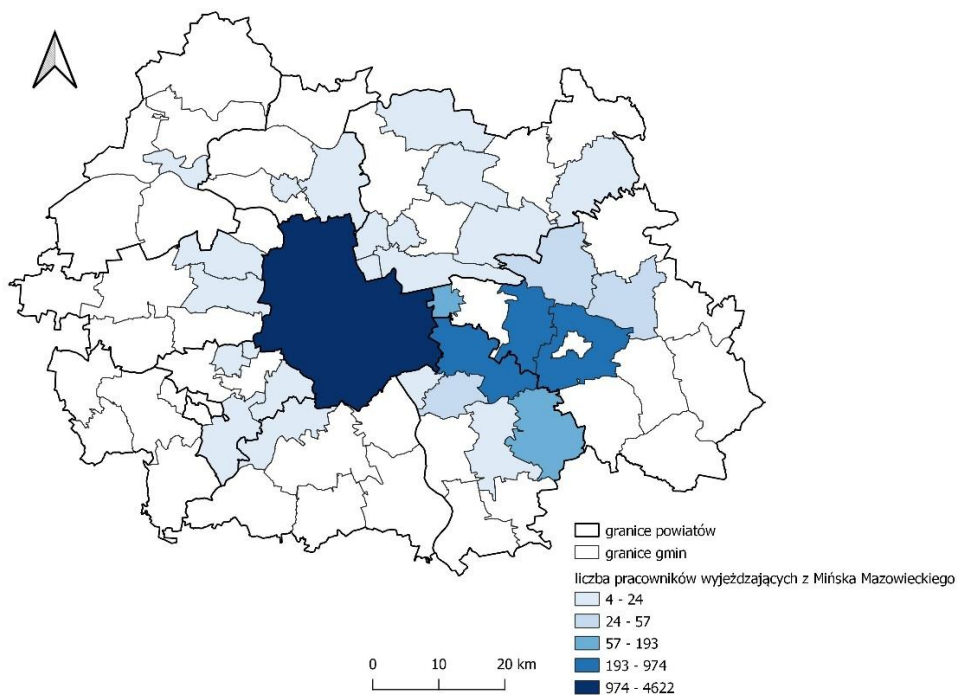
pracy dla mieszkańców sąsiednich gmin, przy czym ogólny bilans jest ujemny, co wynika z dominującej roli rynku pracy Warszawy (Mapa 2 i Mapa 3).

Mapa 2. Przyjeżdżający do pracy do miasta Mińsk Mazowiecki z gmin regionu warszawskiego stołecznego i m. Warszawy w 2021 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie opracowania *Przepływy ludności związane z zatrudnieniem*, GUS, 2021 (baza danych).

Mapa 3. Wyjeżdżający do pracy z miasta Mińsk Mazowiecki do gmin regionu warszawskiego stołecznego i m. Warszawy w 2021 roku

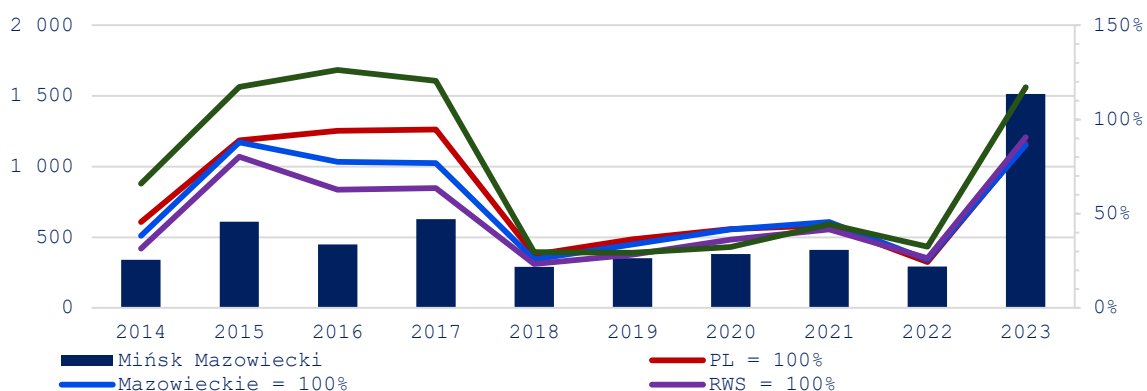

Źródło: opracowanie własne na podstawie opracowania *Przepływy ludności związane z zatrudnieniem*, GUS, 2021 (baza danych).

Gospodarka (poza sektorem publicznym) opiera się też na sektorze publicznym. Wydatki inwestycyjne gminy w przeliczeniu na mieszkańca stanowią ważny wskaźnik obrazujący poziom zaangażowania samorządu w rozwój lokalny. Ich analiza pozwala ocenić, a jakim stopniu gmina podejmuje działania na rzecz poprawy jakości życia, modernizację infrastruktury oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni miejskiej. Co więcej wskaźnik ten pośrednio pokazuje jaką skuteczność mają władze lokalne w pozyskiwaniu środków zewnętrznych. Trzeba przy tym brać pod uwagę normalną fluktuacyjność danych.

W całym analizowanym okresie wydatki na mieszkańca w Mińsku Mazowieckim były znacząco niższe od reszty kraju (Wykres 32). W latach 2018-2022 osiągały one najniższe wartości, po których nastąpił gwałtowny wzrost w 2023 roku. Jest to prawdopodobnie powiązane z kończeniem dużych inwestycji: m.in. rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków oraz stacji uzdatniania wody prowadzonej przez PWiK¹¹. Zgodnie z informacjami zawartymi w raportach o stanie miasta w 2023 roku całkowite wydatki majątkowe miasta wyniosły ponad 58 mln i były ponad pięciokrotnie większe niż rok wcześniej, co wynikało z rozliczenia inwestycji z poprzedniego roku oraz rozpoczęcia realizacji innych dużych projektów, m.in. skateparku i Centrum Sportów Miejskich oraz zakupów infrastrukturalnych (autobusy elektryczne, stacje ładowania). W latach poprzedzających 2023 rok (2018-2022) wydatki inwestycyjne per capita oscylowały w granicach 23-44% wartości krajowej, regionalnej, metropolitalnej i miast podobnych. Wzrost w roku 2023 przybliżył Mińsk Mazowiecki do wartości porównywalnych do obserwowanych w jednostkach porównawczych. Co nie zmienia faktu, że przez większość okresu wysiłek inwestycyjny wyraźnie odbiegał od tego obserwowanego w kraju, co może wynikać z nie w pełni wykorzystanych szans w zakresie dostępnych inwestycyjnych środków zewnętrznych.

Wykres 32. Wydatki inwestycyjne (zł na mieszkańca) w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś (%)) – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Mińsk Mazowiecki cechuje się więc ujemną dynamiką gospodarczą oraz odstającą dynamiką w zakresie przedsiębiorczości, silnymi (będącymi atutem i wyzwaniem) powiązaniami gospodarczymi z Warszawą, rosnącą aktywnością zawodową oraz niedostatecznym wysiłkiem inwestycyjnym gminy (Tabela 8).

¹¹ Raport o stanie Miasta Mińsk Mazowiecki za 2023 rok

Tabela 8. Rynek pracy i gospodarka w Mińsku Mazowieckim – podsumowanie

Cecha gminy (atuty i słabości)	Wynikające z niej skutki strategiczne
Ujemna dynamika rejestracji nowych firm oraz niedostateczna dynamika wzrostu przedsiębiorczości (osoby fizyczne)	✓ Ograniczony napływ nowych inicjatyw gospodarczych ✓ Odstająca dynamika rozwoju gospodarczego, w tym (mimo pozytywnego trendu) odstająca dynamika przedsiębiorczości
Silne powiązania z rynkiem pracy Warszawy	✓ Bliskość Warszawy – możliwość przyciągania firm oraz kapitału finansowego i ludzkiego poszukującego powiązań ze stolicą ✓ Dominacja Warszawy – uzależnienie od warszawskiego rynku pracy ✓ Potencjał rozwoju rynku pracy przyciągającego mieszkańców sąsiednich gmin
Niska aktywność inwestycyjna gminy	✓ Nie w pełni wykorzystany potencjał sektora publicznego, który jest istotnym inwestorem lokalnym ✓ Niedoinwestowanie inwestycyjne w latach 2018-2022 ✓ Wzrost wydatków w 2023 r. związany z dużymi projektami mającymi na celu poprawę infrastruktury
Rosnąca aktywność zawodowa mieszkańców	✓ Duża aktywność zawodowa mieszkańców ✓ Rosnący poziom przedsiębiorczości mieszkańców

Źródło: opracowanie własne.

3.7. Środowisko przyrodnicze

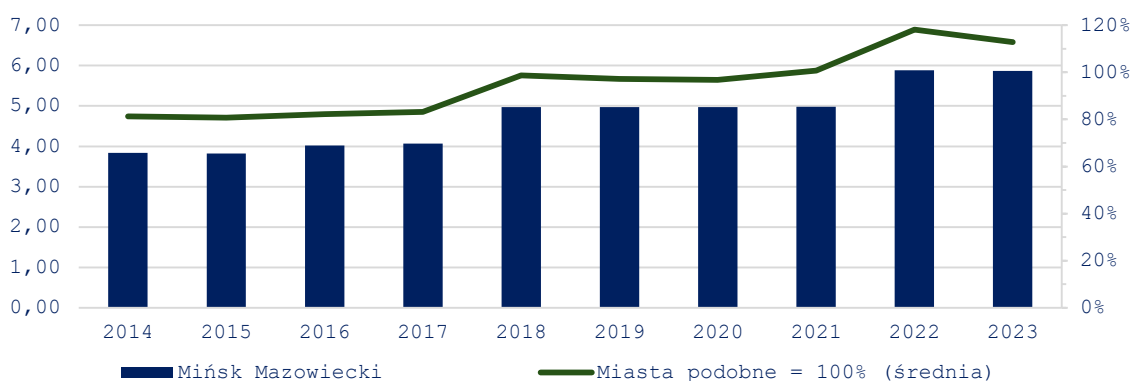
Środowisko przyrodnicze odgrywa istotną rolę w rozwoju gmin, wpływając zarówno na jakość życia mieszkańców jak i na potencjał inwestycyjny. Analizie zostały poddane elementy przyrodnicze gminy takie jak: położenie, udział terenów zieleni oraz terenów zalesionych, udział oraz umiejscowienie terenów chronionych, jakość powietrza, a także oczyszczanie ścieków na terenie gminy. Przeglądowi została także poddana środowiskowa polityka gminy, w tym działania podjęte na rzecz poprawy jakości powietrza oraz ochrony środowiska przyrodniczego.

3.7.1. Położenie, zieleń miejska i lesistość

Gmina miejska Mińsk Mazowiecki położona jest w pasie nizin środkowopolskich. Według regionalizacji fizycznogeograficznej Polski J. Kondrackiego obszar gminy znajduje się na styku dwóch mezoregionów – Wysoczyzny Kałuszyńskiej będącej częścią makroregionu Niziny południowopodlaskiej oraz Równiny Garwolińskiej, będącej częścią makroregionu Niziny Środkowomazowieckiej. Przez teren miasta przepływa rzeka Srebrna, która jest dopływem rzeki Mienia uchodzącej do rzeki Świder, a dalej do Wisły. Na terenie miasta znajdują się także stawy na terenie parku Dernałowiczów oraz mniejsze cieki okresowe. Większość terenów miasta stanowią obszary zurbanizowane z niewielką ilością terenów niezagospodarowanych na południu gminy. Wokół Mińska Mazowieckiego dominują tereny rolnicze z wyjątkiem terenów na południe od miasta, gdzie występują lasy, w tym Rezerwat przyrody Bagno Pogorzelskie.

Udział terenów zieleni w latach 2014-2023 systematycznie wzrastał – największe wzrosty zauważalne są między latami 2017-2018 oraz 2021-2022 (Wykres 33). W całym analizowanym okresie wzrost wyniósł 2 pp. (co odpowiada 50% wartości wyjściowej). W porównaniu do miast podobnych gmina Mińsk Mazowiecki notuje na przestrzeni lat większą dynamikę wzrostu, osiągając w roku 2023 wartość 5,9, co stanowi 113% wartości obserwowanych w gminach podobnych (średnia dla miast podobnych wyniosła 5,2%).

Wykres 33. Udział powierzchni terenów zieleni w powierzchni ogółem (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem grupy porównawczej) (2014-2023) (%)¹²

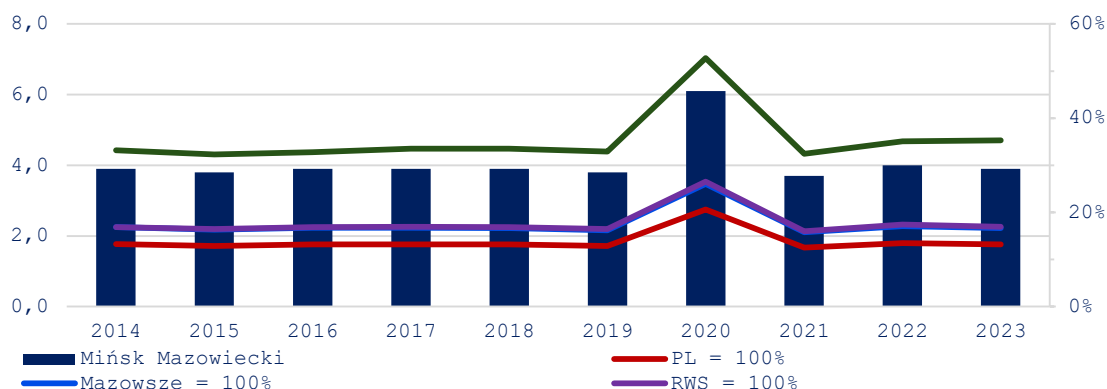
¹² Ze względu na raportowanie terenów zieleni głównie w miastach pominięto w tym przypadku dane krajowe, regionalne i metropolitalne.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Najcenniejszymi przyrodniczo obszarami, o dużej różnorodności biologicznej jest park miejski, teren cmentarza oraz tereny wokół rzeki Srebrnej.

W przypadku lesistości gmina miejska Mińsk Mazowiecki nie wypada korzystnie względem jednostek porównawczych (Wykres 34). Udział terenów leśnych utrzymuje się na poziomie 3,9%. Wartość tak stanowi 35% wartości miast podobnych, 17% wartości RWS, 17% wartości regionu oraz 13% wartości krajowej. Niska lesistość nie jest jednak niczym nadzwyczajnym w miastach otoczonych „gminą obwarzankową”. Zgodnie z danymi Banku Danych o Lasach można wyróżnić 2 obszary leśne na obszarze gminy miejskiej Mińsk Mazowiecki. W pierwszym (na północy gminy) dominującym gatunkiem drzew jest sosna zwyczajna, w drugim (znajdującym się na południu w pobliżu siedziby nadleśnictwa Mińskiego) dominującym gatunkiem jest brzoza brodawkowata.

Wykres 34. Udział powierzchni terenów leśnych w powierzchni ogółem (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023) (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

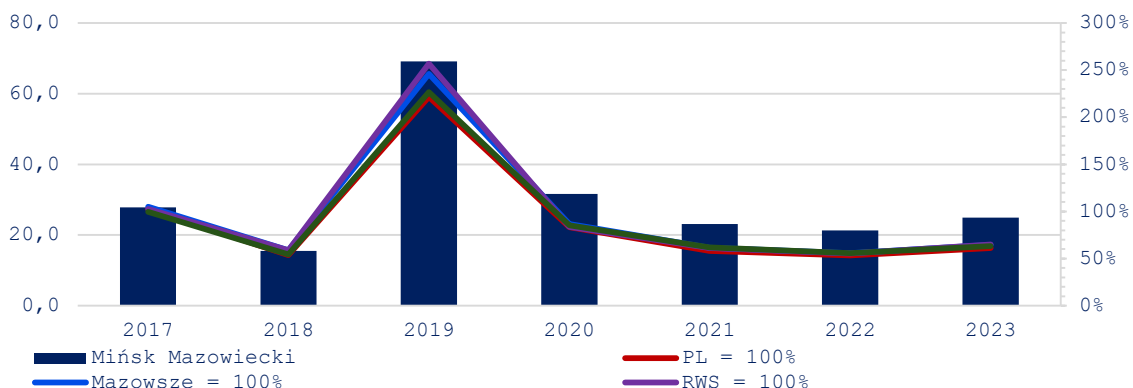
3.7.2. Ochrona środowiska

Działania w zakresie ochrony środowiska stanowią nieodłączny element polityki gminy. Służą one nie tylko poprawie stanu środowiska przyrodniczego, ale także warunków życia ludności poprzez poprawianie jakości powietrza czy wody. Do działań poprawiających stan środowiska możemy zaliczyć ochronę prawną terenów ważnych przyrodniczo czy zaangażowanie w selektywną zbiórkę odpadów i oczyszczanie nieczystości ciekłych. Gmina ma w tym zakresie możliwości na różnych polach, w tym legislacyjnym, organizacyjnym i inwestycyjnym.

Jednym z podstawowych elementów dbania o środowisko jest segregacja odpadów, która jest usankcjonowana prawnie i jej realizacja jest obligatoryjna dla gmin. W udziale odpadów zebranych selektywnie w ogólnej ilości odpadów w gminie Mińsk Mazowiecki nie zaobserwowano istotnych zmian, natomiast trend nie jest korzystny. Między rokiem 2017 i 2023 wartość spadła z poziomu 27,6% do 24,9%, czyli o 10%. Zanotowana w 2023 wartość stanowi 61% wartości w Polsce, 65% wartości w regionie oraz RWS i 63% wartości miast podobnych. W grupie miast podobnych jedynie Nowy Dwór Mazowiecki osiągnął niższą wartość. Warty uwagi jest stały wzrost w każdej analizowanej jednostce (Polska, Mazowsze, RWS oraz średnia miast podobnych), podczas gdy w Mińsku Mazowieckim notuje się

naprzemienne spadki i wzrosty bez jednoznacznej tendencji. Nie tylko więc osiągnięta ostatecznie wartość, ale i dynamika jest słabsza niż w analizowanych jednostkach.

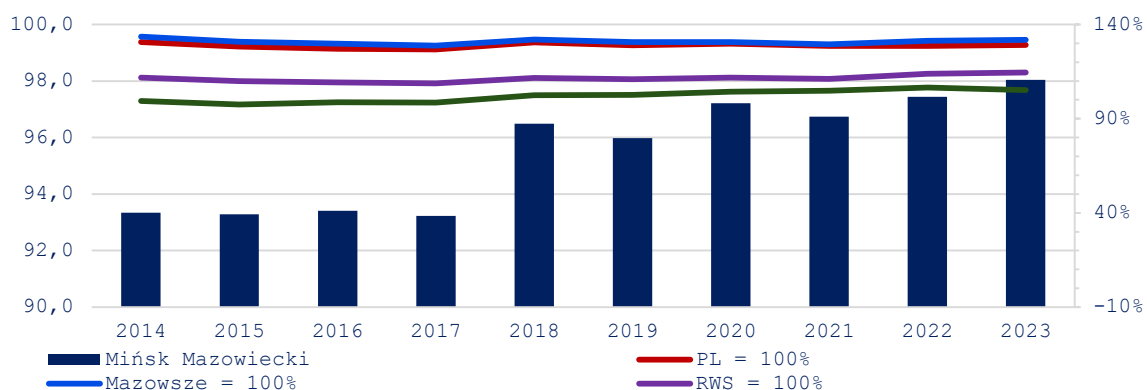
Wykres 35. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś (%)) – wartości względem jednostek porównawczych) (2017-2023)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Kolejnym elementem ochrony środowiska, któremu należy się przyrzeć jest oczyszczenie nieczystości ciekłych. Udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków był wysoki przez cały analizowany okres (93,3% na początku badanego okresu, 98% na koniec), będąc zbliżonym do średniej dla miast podobnych oraz wyższym niż średnia dla woj. mazowieckiego, RWS oraz całej Polski (Wykres 36). W stosunku do jednostek porównawczych wartości Mińska Mazowieckiego stanowiły odpowiednio 129%, 132%, 114% i 105% wartości dla kraju, regionu, RWS i średniej miast podobnych. Dynamika w całym okresie wyniosła 4,7% i była podobna do dynamiki obserwowanej w pozostałych analizowanych jednostkach. Największy przyrost zaobserwowano między rokiem 2017 i 2018 (o 3,3 pp.).

Wykres 36. Udział ludności korzystającej z oczyszczalni (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023) (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na terenie gminy działa zmodernizowana w ostatnich latach oczyszczalnia ścieków o przepustowości 7.700 m³/dobę. RLM (Równoważna Liczba Mieszkańców), czyli wskaźnik informujący o szacunkowej ilości mieszkańców w gospodarstwach domowych, których może obsłużyć oczyszczalnia wynosi 85 000. Wskaźnik RLM po uwzględnieniu liczby ludności

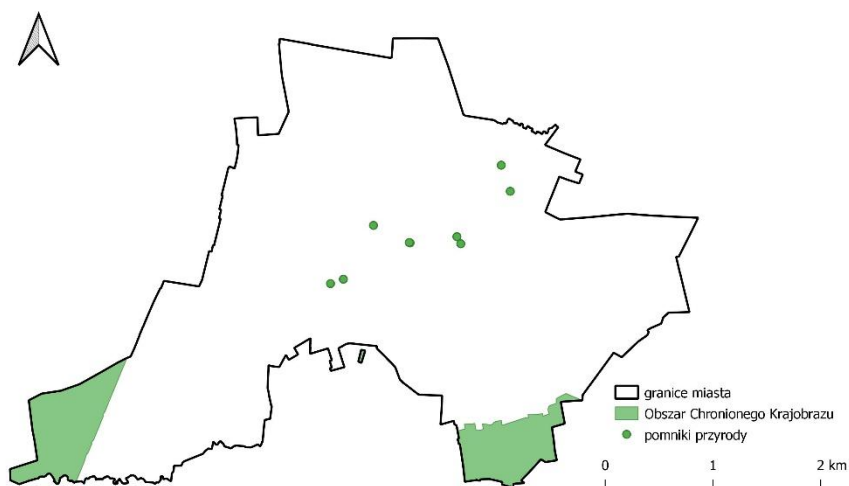
Mińska Mazowieckiego pokazuje, że oczyszczalnia została utworzona z przewidywaniami o zwiększającej się populacji gminy¹³.

Na terenie gminy znajduje się Miński Obszar Chronionego Krajobrazu (w południowo-wschodniej części miasta).

Udział terenów chronionych w ogólnej powierzchni wynosi 7,9% i jest znacznie niższy niż średnia dla miast podobnych (50% tej wartości), RWS (18%), woj. mazowieckiego (27%) oraz Polski (25%)

Tereny chronione uzupełnia 9 pomników przyrody, które są zlokalizowane przede wszystkim w centralnej części miasta, w tym 2 w parku miejskim oraz 2 na terenie cmentarza (Mapa 4).

Mapa 4. Obszary chronione i pomniki przyrody w Mińsku Mazowieckim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDOŚ

Jak wskazuje raport o stanie Miasta Mińsk Mazowiecki za 2023 rok, gmina stara się poprawić jakość środowiska nie tylko poprzez zwiększanie powierzchni terenów zieleni, czy zarządzaniem odpadami (płynnymi i stałymi), ale także poprzez inwestycje w ekologiczne rozwiązania. Przykładem są wymiany niewydajnych kotłów na paliwa stałe. W 2023 zamontowano 12 kotłów gazowych i 3 pompy ciepła. W ramach inwestycji pojawiają się także nowe panele fotowoltaiczne – w tym farmy fotowoltaiczne oraz instalacje odpylania spalin ciepłowni węglowej mające na celu zmniejszenie ilości pyłu wydzielanego do atmosfery. Aktualnie w mieście funkcjonuje także bezpłatna komunikacja miejska, a w taborze autobusowym znajdują się autobusy elektryczne.

Tabela 9. Środowisko przyrodnicze w Mińsku Mazowieckim – podsumowanie

Cecha gminy (atuty i słabości)	Wynikające z niej skutki strategiczne
Niewielki udział terenów chronionych	✓ Niski potencjał w rozwoju usług związanych z walorami przyrodniczymi (np. agroturystyka) ✓ Mniejsze ograniczenia inwestycyjne
Zły stan, ale rosnący udział powierzchni biologicznie czynnej	✓ Wzrost znaczenia usług ekosystemowych (pozytywne efekty obecności zieleni),

¹³ Dane pochodzą od firmy Royal HaskoningDHV zaangażowanej w projekt.

	✓ Konieczność dużego zaangażowania w ochronę i rekultywację obecnych terenów zieleni
Duży udział ludności korzystającej z oczyszczalni	✓ Wysoki potencjał ochrony wód i gleby ✓ Potencjał związany z wykorzystaniem biogazu oraz kompostu z procesów fermentacji osadów
Niski udział odpadów zebranych selektywnie	✓ Konieczność poprawy świadomości ekologicznej oraz wprowadzenia rozwiązań organizacyjnych
Zauważalne zaangażowanie gminy w rozwój ekologicznych rozwiązań	✓ Świadomość ekologiczna władz gminy

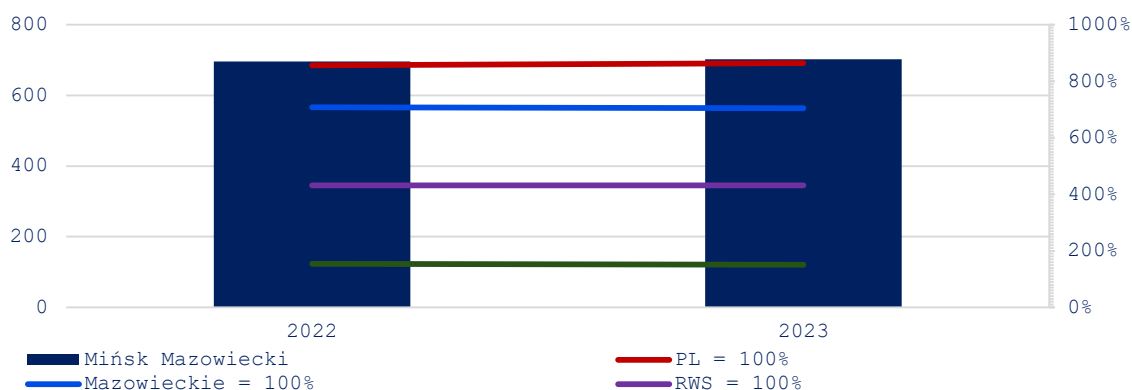
Źródło: opracowanie własne.

3.8. Infrastruktura techniczna

Infrastruktura techniczna jest nie tylko wskaźnikiem rozwoju, ale determinantą możliwości rozwoju gminy (mogąc go wspierać lub ograniczać). Analiza w tym zakresie pozwala, więc na wskazanie obszarów wymagających interwencji, w tym określenie inwestycji koniecznych do dalszego rozwoju w gminie. Do oceny stanu infrastruktury technicznej wykorzystano m.in. gęstość sieci drogowej, uzbrojenie terenu oraz dostępność i jakość dostarczanych usług telekomunikacyjnych.

W porównaniu do średniej z miast benchmarkowych Mińsk Mazowiecki wykazuje się znacznie gęstsza siecią drogową. Długość dróg gminnych w km na 100 km² w 2023 wyniosła 702 km – jest to również wynik znacznie przewyższający średnią dla kraju i regionu – stanowiąc 864% wartości Polski, 705% wartości woj. mazowieckiego, 432% RWS oraz 150% wartości miast podobnych. Mińsk Mazowiecki wykazuje przy tym duży potencjał komunikacyjny, będąc w pobliżu krzyżowania się ważnych – krajowo i międzynarodowo – szlaków komunikacyjnych. Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 50 oraz droga krajowa nr 92, zaś w pobliskiej gminie wiejskiej Mińsk Mazowiecki znajduje się zjazd z autostrady A2. Na terenie gminy znajduje się także linia kolejowa nr 2 oraz dwie stacje kolejowe: Mińsk Mazowiecki oraz Mińsk Mazowiecki Anielina.

Wykres 37. Drogi gminne w km na 100 km² (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś (%)) – wartości względem jednostek porównawczych) (2022-2023)

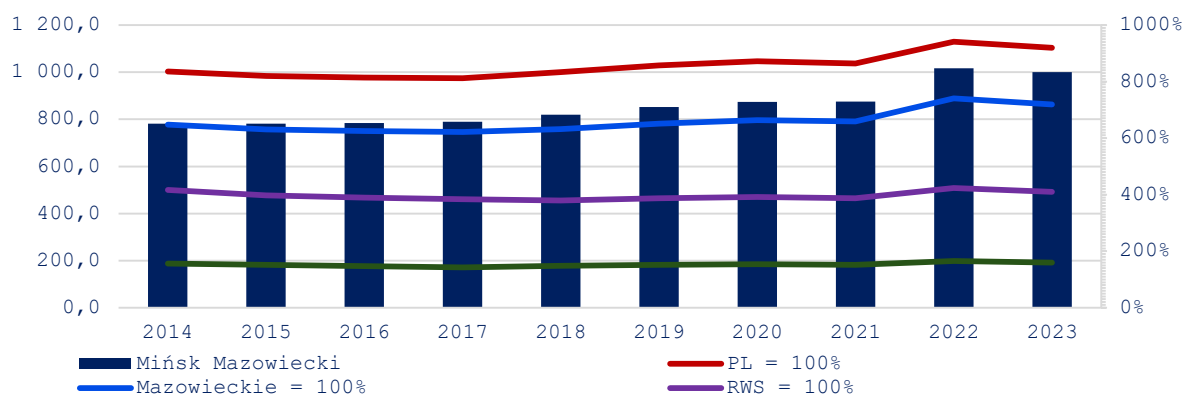
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Sieć techniczna w gminie Mińsk Mazowiecki charakteryzuje się wysoką powiększającą się gęstością, co jest wynikiem rozwoju gminy i podejmowanych inwestycji¹⁴.

W przypadku sieci wodociągowej zauważalny jest stabilny wzrost (Wykres 38). Jego dynamika między rokiem 2014 i 2023 wyniosła 28%. Osiągnięta w 2023 roku wartość 1000 km/km² stanowi 920% wartości krajowej, 719% wartości wojewódzkiej, 410% wartości RWS i 160% wartości miast podobnych.

¹⁴ Między innymi w 2023 rozszerzono sieć kanalizacji sanitarnej w ul. Żwirki, ul. Wieniawskiego oraz na terenie PKP Stojadła, a w przypadku sieci wodociągowej rozbudowano ją w ul. Chróścielewskiego (Raport o stanie Miasta Mińsk Mazowiecki za 2023 rok).

Wykres 38. Sieć wodociągowa na 100km² (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś (%) – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)

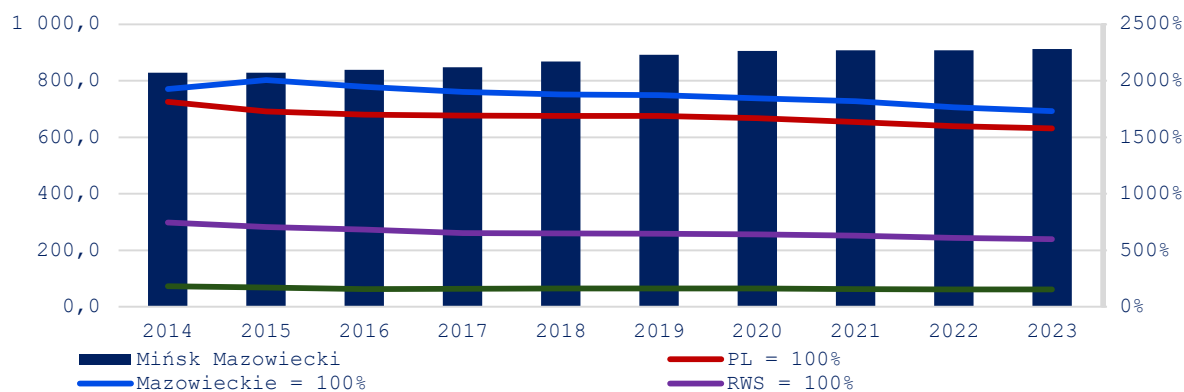

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Analogiczna sytuacja zachodzi w przypadku sieci kanalizacyjnej (Wykres 39) oraz gazowej (Wykres 40). Kolejno był to wzrost o 10% w przypadku gęstości sieci kanalizacyjnej oraz o 7% w przypadku sieci gazowej. Osiągnięta w 2023 roku gęstość:

- sieci kanalizacyjnej wynosi 1578% wartości krajowej, 1731% wartości regionalnej, 600% RWS i 154% miast podobnych,
- sieci gazowej zaś – 1448% (kraj), 1434% (region), 419% (RWS), 133% (miasta podobne).

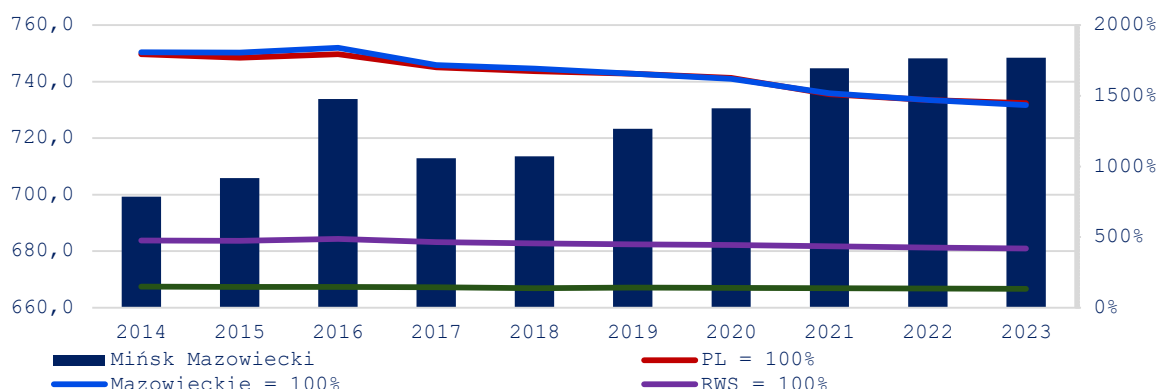
Wykres 39. Sieć kanalizacyjna na 100km² (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś (%) – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Osiągnięte wartości w zakresie wszystkich analizowanych kategorii sieci technicznych nie tylko przewyższają znacznie słabiej zurbanizowane jednostki (kraj, województwo i RWS), ale także są wyraźnie wyższe niż w przypadku wartości średnich miast podobnych.

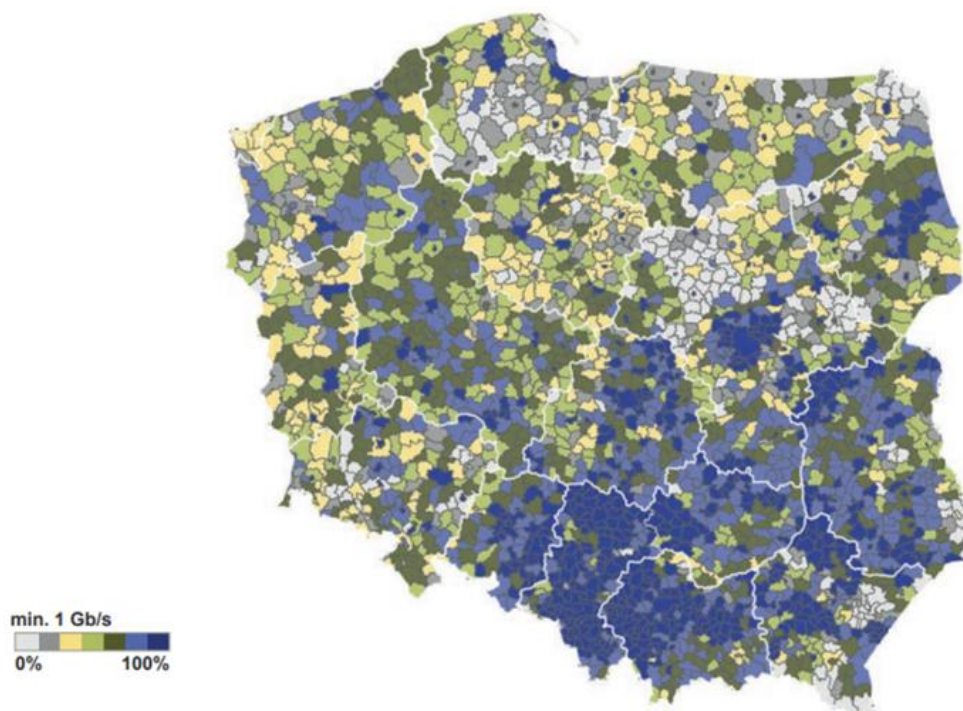
Wykres 40. Sieć gazowa na 100km² (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś (%)) – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

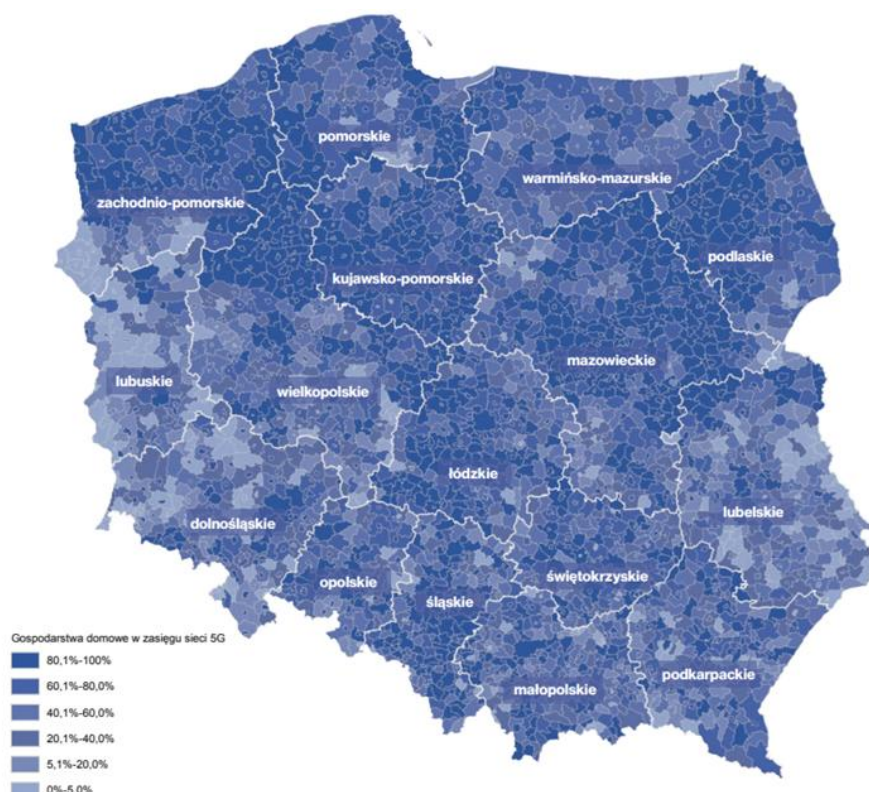
Kolejnym ważnym elementem infrastrukturalnym jest łączność komórkowa (Mapa 5) oraz internetowa (Mapa 6). Zgodnie z raportem o stanie rynku telekomunikacyjnego w 2023 roku Urzędu Komunikacji Elektronicznej w gminie miejskiej Mińsk Mazowiecki występowała wysoka dostępność internetu dużej przepustowości. Penetracja gospodarstw domowych zasięgami internetu stacjonarnego o przepustowości co najmniej 1 Gb/s wynosiła do 100%. Dla porównania, w 52 gminach w Polsce sieć o takich parametrach w ogóle nie występowała, zaś w wielu jednostkach odsetek ludności mającej dostęp do tego typu sieci był znacznie niższy. W przypadku dostępu do sieci 5G, gmina Mińsk Mazowiecki wypada również pozytywnie. Odsetek gospodarstw domowych w zasięgu sieci 5G znajduje się w zakresie 80,1%–100%, podobnie jak 3 miasta benchmarkowe (Marki, Nowy Dwór Mazowiecki i Luboń).

Mapa 5. Penetracja gospodarstw domowych zasięgami internetu stacjonarnego o przepustowości co najmniej 1 Gb/s

Źródło: Raport o stanie rynku telekomunikacyjnego w 2023 roku.

Mapa 6. Odsetek gospodarstw domowych pozostających w zasięgu sieci 5G niezależnie od wykorzystywanego pasma częstotliwości w poszczególnych gminach

Źródło: Raport o stanie rynku telekomunikacyjnego w 2023 roku.

Dostępność sieci infrastrukturalnych należy zatem uznać za istotny atut miasta (Tabela 10).

Tabela 10. Infrastruktura techniczna w Mińsku Mazowieckim – podsumowanie

Cecha gminy (atuty i słabości)	Wynikające z niej skutki strategiczne
Rozwinięta sieć drogowa oraz położenie na przecięciu ważnych szlaków komunikacyjnych	✓ Potencjał przyciągania inwestycji oraz mieszkańców ✓ Możliwość zostania hubem transportowym łączącym wschód Polski ze stolicą, ✓ Konkurencyjna lokalizacja dla działalności gospodarczej
Dobrze rozwinięta sieć wodno-kanalizacyjna	✓ Wyższa jakość życia ✓ Łatwiejszy rozwój urbanistyczny
Rozwinięte usługi łączności	✓ Możliwość ściągania inwestycji związanych z nowymi technologiami ✓ Przyciąganie ludności wykonującej pracę zdalną ✓ Możliwość wdrażania e-usług, w tym e-urzędu

Źródło: opracowanie własne.

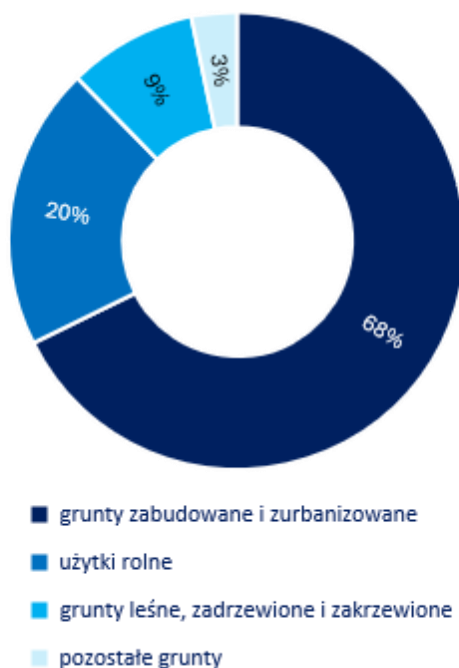
3.9. Uwarunkowania przestrzenne

Zarządzanie przestrzenią stanowią kluczowy element planowania strategicznego zgodnego z zasadami polityki zintegrowanej. Analizując rozwojowe uwarunkowania przestrzenne należy zwrócić uwagę na: stan aktualny – przez co rozumie się sposób użytkowania terenu oraz obserwowane w tym zakresie zmiany – oraz politykę przestrzenną, która ten stan powinna kształtować.

3.9.1. Pokrycie terenu i sieć osadnicza

Na podstawie danych studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mińsk Mazowiecki¹⁵ ok. 2/3 powierzchni miasta stanowią grunty zabudowane i zurbanizowane, z czego ok. połowa (30% ogółu) to tereny mieszkaniowe, 15% tereny komunikacyjne a 34% pozostałe tereny zabudowane wraz z obszarami przemysłowymi (Wykres 41). Około 20% to użytki rolne a 9% – obszary leśne, zadrzewione i zakrzewione (z czego ok. 4% ogółu to lasy), pozostałe 3% dopełniają grunty skategoryzowane inaczej.

Wykres 41. Użytkowanie powierzchni Mińska Mazowieckiego według grup użytkowych (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mińsk Mazowiecki (dane na rok 2012).

Miasto posiada historycznie ukształtowane centrum z przylegającym do niego zespołem parkowo-pałacowym oraz dworzec kolejowy około 2 km od centrum. Widoczne są także elementy rozwoju wzdłuż kluczowych ciągów komunikacyjnych w mieście jak np. Ulica Warszawska (będącą częścią DK nr 92). W dużej mierze tereny mieszkaniowe obejmują

¹⁵ Uchwała nr LXIV.566.2023 Rady Miasta Mińsk Mazowiecki z dnia 11 września 2023 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mińsk Mazowiecki.

obszary w zabudowie jednorodzinnej. Procesy suburbanizacyjne w mieście są widoczne w niewielkiej skali i głównie przy granicy administracyjnej miasta. Zabudowa jednorodzinna wzdłuż ulic wychodzących poza miasto jest zwarta i ma podobny charakter do zabudowy na obrzeżach miasta.

Analizując zdjęcia satelitarne na przestrzeni lat 2014-2024 nie zauważa się dużych zmian w strukturze użytkowania gruntów miasta (Rycina 1). Potwierdza to też analiza danych Corine Land Cover dla lat 2012-2018 oraz ESA dla lat 2020-2021 (World Cover V1, V2)¹⁶.

¹⁶ <https://esa-worldcover.org/en>; <https://land.copernicus.eu/en/products/corine-land-cover> (27.05.2025).

Rycina 1. Analiza zmian pokrycia terenu Mińska Mazowieckiego (2014-2024)

Źródło: Google Earth (18.06.2014, 29.05.2018, 15.05.2024).

3.9.2. Polityka przestrzenna

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wskazuje, że kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej, której celem jest osiągnięcie ładu przestrzennego stanowi zadanie własne gminy. Jak wskazuje ten akt, głównym dokumentem planistycznym jest plan ogólny, który uwzględnia założenia strategii rozwoju gminy i który musi zostać przyjęty do 31 grudnia 2025 roku. Rada Miasta we wrześniu ubiegłego roku przyjęła uchwałę w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego¹⁷. Do czasu jego przyjęcia rolę dokumentu ramowego stanowi studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Aktualne studium Mińska Mazowieckiego (przyjęte w 2014 r.) zostało zmienione w w roku 2023. Dokument kategoryzuje przestrzeń gminy wskazując następujące przeznaczenia (zwane strefami):

- strefa centrum – z przeznaczeniem na usługi (w tym handlu wielkopowierzchniowego), mieszkalnictwo wielorodzinne w różnych konfiguracjach oraz ze wskazanym obszarem problemowym, które wymaga działań porządkujących ład,
- strefa zabudowy mieszkaniowo-usługowej – z przeznaczeniem na zabudowę jedno- i wielorodzinną oraz usługową
- strefa zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – obszar położony w granicach oraz na Mińskim Obszarze Chronionego Krajobrazu,
- strefa zabudowy usługowo produkcyjnej – ograniczającej przeznaczenie mieszkaniowe do 10% sumy powierzchni użytkowej,
- strefa infrastruktury technicznej z możliwością zmiany przeznaczenia na usługi i produkcję,
- strefa zieleni i wód – z zabudową usługową, zielenią urządzoną, ogrodami działkowymi, cmentarzami, lasami, rowami oraz wodami powierzchniowymi
- strefa komunikacji – z infrastrukturą drogową i kolejową,
- strefa terenów zamkniętych – na mocy decyzji Ministra Obrony Narodowej (jednostka wojskowa i Komenda Uzupełnień) oraz Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej (teren kolejowy) – terenom tym wskazano alternatywne przeznaczenia w przypadku ich zmiany na „otwarte”.

Strefom zostały przypisane wymagane parametry uwzględniające wymagania ładu przestrzennego, w tym ograniczenia w zakresie: wysokości budynków, geometrii dachów, linii zabudowy i udziału powierzchni biologicznie czynnej. Wprowadzono również ograniczenia mające minimalizować negatywny wpływ na ludność (działalność stwarzająca zagrożenie oraz uciążliwa) oraz na środowisko naturalne i krajobraz.

Na podstawie analizy studium za szczególnie problematyczne można uznać:

- strefę problemową – teren ograniczony ulicami: Licealna, Piękna, Daszyńskiego, Limanowskiego oraz torami kolejowymi, pełniący wiele funkcji, w tym: komunikacyjne (obecność dworca kolejowego i autobusowego), edukacyjne (obecność liceum i szkoły

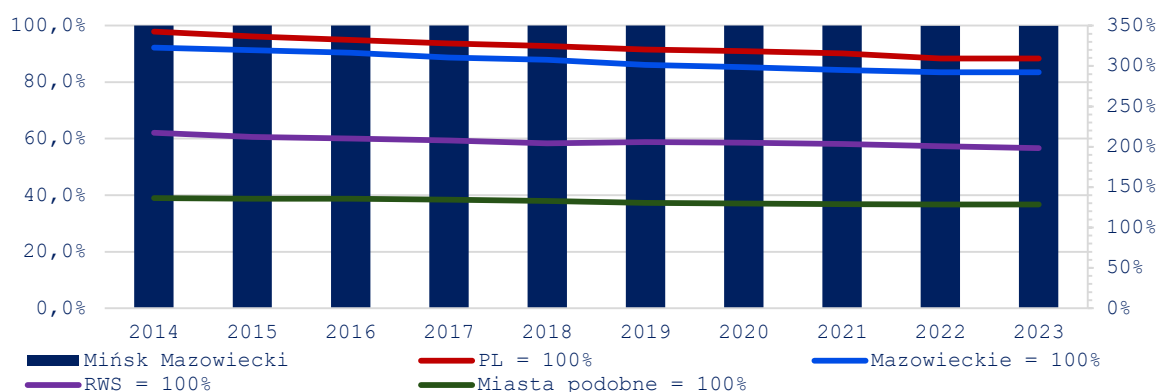
¹⁷ Uchwała nr VI.41.2024 Rady Miasta Mińsk Mazowiecki Z dnia 23 września 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Planu ogólnego miasta Mińsk Mazowiecki

podstawowej), usługowe (pojedyncze usługi) i mieszkalne (miks różnych typów zabudowy), na obszarze tym dozwolono rozwój handlu wielkopowierzchniowego,

- obecność terenów niekontrolowanych przez gminę – w szczególności problematyczny jest duży obszar wojskowy w zachodniej części miasta (przy ulicy Warszawskiej),
- objęcie fragmentu południowej części miasta ochroną krajobrazową (Miński Obszar Chronionego Krajobrazu).

Dokumentami bezpośrednio wdrażającymi politykę przestrzenną są plany miejscowe, których na obszarze miasta obowiązuje aktualnie 18¹⁸. W całym obserwowanym okresie można mówić o prawie pełnym objęciu obszaru gminy MPZP (Wykres 42). Mińsk Mazowiecki należy więc do grona ok. 20% gmin, których plany miejscowe obejmują całe terytorium, co pozytywnie świadczy o zaangażowaniu władz lokalnych w poprawę ładu przestrzennego. Wynik ten pozwala na utrzymywanie się w korzystnej pozycji względem grupy porównawczej. Najlepiej wygląda sytuacja w porównaniu do obszaru kraju i regionu, gdzie Mińsk Mazowiecki osiągnął w roku 2023 ok. trzykrotnie wyższe wartości. Istotniejsze jest jednak porównanie z silniej zurbanizowanymi jednostkami, tu jednak sytuacja również jest bardzo dobra (128% średniej wartości dla miast podobnych oraz 198% wartości RWS).

Wykres 42. Pokrycie obowiązującymi planami miejscowymi (MPZP) (%) (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś (%) – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Jak pokazują zapisy kolejnych raportów o stanie miasta oraz udostępniony na stronie internetowej miasta spis planów miejscowych akty te są stale monitorowane pod względem ich aktualności i w razie potrzeb zastępowane nowymi o czym świadczy fakt, że wiele zmian w MPZP nastąpiło po 202 roku.

Opisane warunkowania przestrzenne wiążą się zatem zarówno z wyzwaniami, jak i szansami rozwojowymi (Tabela 11).

¹⁸ <https://www.minsk-maz.pl/1026,wykaz-mpzp> (24.05.2025)

Tabela 11. Uwarunkowania przestrzenne Mińska Mazowieckiego – podsumowanie

Cecha gminy (atuty i słabości)	Wynikające z niej skutki strategiczne
Zwarta (gęsta) struktura zabudowy	✓ gęsta tkanka miejska ogranicza koszty (ekonomika) oraz oddziaływanie na środowisko (w porównaniu do zabudowy rozproszonej), ✓ utrudnienia w rozwoju nowych terenów rekreacyjnych i wypoczynkowych,
Niska dostępność terenów niezagospodarowanych	✓ utrudnienia w wyznaczaniu terenów inwestycyjnych typu greenfields (które są lepiej dostępne w otaczających gminach), ✓ niższe niż w okolicznych gminach zagrożenie suburbanizacją,
Aktywna polityka przestrzenna władz	✓ pełne pokrycie planami miejscowymi minimalizuje niekontrolowany przestrzennie rozwój, ✓ ciągła aktualizacja planów miejscowych (co wskazuje na ich aktualność),
Obecność obszarów niekontrolowanych przez władze gminne	✓ trudności w kształtowaniu spójnej polityki przestrzennej, ✓ brak możliwości wykorzystania potencjału inwestycyjnego dużego obszaru gminy,
Położenie w granicach Mińskiego Obszar Chronionego Krajobrazu	✓ ograniczenia wynikające z ochrony prawnej, ✓ możliwości rozwoju turystyki,

Źródło: opracowanie własne.

4. Uwarunkowania zewnętrzne

Strategiczne uwarunkowania zewnętrzne obejmują liczne instrumenty polityki rozwoju, do których zalicza się: strategie rozwoju, programy, dokumenty programowe i polityki rozwoju (Ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju) od poziomu europejskiego po ponadlokalny. Szczególną wpływ na politykę wewnętrzną przypisać należy jednak dwóm „najbliższym

szczeblom, czyli poziomowi wojewódzkiemu (regionalnemu) oraz ponadlokalnemu (w tym przypadku „metropolitalnemu”), co wynika z faktu, że dokumenty rozwojowe podejmowane na tych szczeblach stanowią konkretne ramy dla strategii rozwoju gmin oraz wydatkowania środków unijnych, a przy tym same są przygotowywane w zgodzie z zasadami unijnymi i krajowymi. Biorąc jednak pod uwagę nadrzędną rolę globalnych (a więc także krajowych) trendów oraz polityki krajowej analiza odnosi się także do wpływu tzw. megatrendów oraz średniookresowej strategii rozwoju.

4.1. Szczebel globalny

Wizja rozwoju musi odpowiadać na kluczowe wyzwania globalne. Odzwierciedleniem tych największych są tzw. megatrendy, które Polskie Towarzystwo Studiów nad Przyszłością definiuje jako „złożone zjawiska w skali makro, napędzające zmiany o szerokim, globalnym i ponadregionalnym zasięgu, zachodzące w różnych sferach – zarówno społecznej, ekonomicznej oraz politycznej, jak i środowiskowej i technologicznej”¹⁹.

Analizie poddano megatrendy przedstawione w przygotowanej na potrzeby tworzenia Koncepcji Rozwoju Kraju 2050 publikacji pt. „Megatrendy społeczno-gospodarcze w kontekście Koncepcji Rozwoju Kraju 2050. Trendy światowe” oraz „Megatrendy społeczno-gospodarcze w kontekście Koncepcji Rozwoju Kraju 2050. Trendy europejskie”²⁰. Dokumenty te odnoszą się do 6 kategorii zjawisk, definiując:

- megatrendy społeczne,
- megatrendy technologiczne,
- megatrendy gospodarcze,
- megatrendy środowiskowe,
- megatrendy polityczne,
- megatrend urbanizacyjny.

Zamieszczone w niniejszym rozdziale opisy są podzielone na dwie części: charakterystykę ogólną megatrendów oraz wskazanie kluczowych wyzwań wynikających z obserwowanych zjawisk.

Megatrendy społeczne

Megatrendy społeczne odnoszą się przede wszystkim do ewoluującej sytuacji demograficznej. Obserwowane trendy są (w ogólnym rozrachunku) niekorzystne i obejmują:

¹⁹ <https://ptsp.pl/megatrendy/> (10.05.2025)

²⁰ Brak bezpośredniego wskazania źródła w niniejszym rozdziale oznacza prezentowanie wniosków wywodzących się ze wspomnianych raportów.

- spadek populacji Europy (i Polski) przy jednoczesnym wzroście populacji światowej,
- wzrost udziału osób starszych oraz wzrost długości życia,
- rosnąca presja migracyjna (fale uchodźcze i migracyjne),
- wzrost nierówności społecznych,
- prokompetencyjną i protechnologiczną ewolucję edukacji.

Polskie społeczeństwo należy do najszybciej starzejących się w Europie. Krajowa sytuacja demograficzna jest zdecydowanie niekorzystna i pogarsza się. Przejawem pogłębiającego się kryzysu jest utrzymywanie się ujemnego przyrostu naturalnego od 11 lat (2013-2023) z jednoczesną obserwacją jego ujemnego trendu (GUS 2024). Obserwowane od 2018 roku nieznacznie dodatnie saldo migracji (wahające się w latach 2018-2023 między 0,1 i 0,2 na tysiąc ludności) w bardzo ograniczonym stopniu wpływa na niwelację efektu ujemnego przyrostu, który wyniósł średnio -1,8 na tysiąc ludności w okresie 2014-2023 a w roku 2023 - 3,6 (tamże).

Wyzwanie demograficzne będzie wzmożone przez presję migracyjną, występujące i pogłębiające się dysproporcje społeczne oraz konieczność zmiany systemu edukacji (nowe kompetencje).

Jak zauważają autorzy raportów przygotowanych w ramach prac nad KRK 2050, obserwowane zjawiska wiążą się z wyzwaniami dotyczącymi:

- konieczności dostosowania do starzejącej się populacji: modelu relacji międzypokoleniowych, rynku pracy, polityki społecznej i edukacyjnej oraz przestrzeni publicznych,
- reagowania na wzrost dysproporcji społecznych oraz populacyjnych (między metropoliami i peryferiami),
- potrzeby dostosowywania i rozwoju odpowiedniej „integrującej” polityki migracyjnej,
- konieczności zmian w systemie nauczania (dostosowanego do rosnących wyzwań technologicznych i społecznych).

Megatrendy technologiczne

Kluczowe globalne zjawiska technologiczne stają się coraz istotniejszym bodźcem zmieniającym właściwie wszystkie aspekty życia. Wzrost wpływu technologii na uwarunkowania rozwojowe wynika przede wszystkim z:

- postępującej cyfryzacji, automatyzacji i robotyzacji uwarunkowanej dynamicznym (wykładniczym) rozwojem sztucznej inteligencji i internetu rzeczy,
- cyfryzacji społeczeństwa (przenoszenia dużej części życia do warstwy cyfrowej),
- wdrażania nowych rozwiązań z zakresu „zielonych technologii”,
- wzrostu znaczenia biotechnologii,
- zagrożeń z zakresu cyberbezpieczeństwa.

Wzrost roli innowacji i „nowinek” technologicznych niewątpliwie wiążą się z szansami na dynamizację rozwoju, przy czym rosnące znaczenie gospodarki opartej na wiedzy stanowi ryzyko, szczególnie dla społeczeństw (jak Polska), których nakłady i wysiłki w tym zakresie nie w pełni pozwalają na uzyskanie satysfakcjonujących i konkurencyjnych efektów. Nowe możliwości technologiczne i biotechnologiczne dotyczą też rozwiązań medycznych, środowiskowych oraz żywnościowych (rolniczych). Zagrożenia zaś wiążą się z rosnącą

atomizacją, będącą skutkiem spadku kompetencji społecznych (które wypierane są kompetencjami cyfrowymi) oraz z podatnością na ataki cybernetyczne.

Wobec tego, należy zwrócić uwagę na odpowiednie wykorzystanie szans na poprawę sytuacji: gospodarczej, społecznej i środowiskowej przy minimalizacji związanych z rozwojem zagrożeń.

Wśród wyzwań w tym zakresie można wymienić:

- niedostateczną świadomość i wiedzę Polaków w zakresie postępu technologicznego,
- niedostateczny rozwój gospodarki opartej na wiedzy,
- zmiany na rynku pracy (pojawiające się technologie „dysruptywne” tworzą nowy rynek pracy i zmieniają wymagania kompetencyjne, co stanowi szansę na rozwój nowych branż i zagrożenie wynikające z wygaszania „starych”),
- zagrożenia wynikające z wykluczenia cyfrowego, cyberataków i niewłaściwym wykorzystaniem biotechnologii,
- transformację przestrzeni (spadek znaczenia przestrzeni fizycznej i wzrost znaczenia warstwy cyfrowej).

Megatrendy gospodarcze

W związku z obserwowaną transformacją technologiczną mówi się obecnie o „wyłanianiu się nowej gospodarki”. Gospodarki, która:

- oparta jest na wiedzy i innowacjach,
- stoi przed dylematami w związku z rolą człowieka-pracownika, która jest ewoluowana lub marginalizowana,
- dostosowuje się do konieczności wdrażania zmian w energetyce (transformacja) i rolnictwie.

Rosnąca konkurencyjność w zakresie innowacji stanowi nowy porządek w gospodarce światowej. Wyścig technologiczny opiera się na sektorze B+R, który wymaga wysoko wykwalifikowanej kadry i dużych nakładów finansowych. Szczególnie ta druga kwestia nie pozwala Polsce na konkutowanie z najbardziej innowacyjnymi gospodarkami świata, które nadal kontynuują politykę kolonizacji gospodarczej. Postępująca cyfryzacja gospodarki i wzrost zainteresowaniem Big Data zwiększają rolę kompetencji cyfrowych w życiu codziennym oraz na rynku pracy, skutkuje to rosnącym zagrożeniem polaryzacji cyfrowej (szczególnie międzypokoleniowej). Zmiany dotyczą też sektora energetycznego. Szczególnie mowa tu o nacisku na rozwój OZE i źródeł niskoemisyjnych, który wobec rosnącego zapotrzebowania na energię oraz niestabilności geopolitycznej jest tym bardziej uzasadniony. Zmiany zauważalne są też w rolnictwie. Polska wieś prawdopodobnie będzie reagowała na transformacje technologiczne z opóźnieniem, dodatkowo problemem będą rosnące zmiany klimatyczne oraz odpływ ludności ze wsi.

Wobec tego należy w szczególności zwrócić szczególną uwagę na następujące wyzwania, które wymagają zmian systemowych:

- niedostateczne przygotowanie społeczne i niedostateczna innowacyjność gospodarki (niesprzyjająca konkurencyjności globalnej),
- ewolucja rynku pracy (zmiana charakteru pracy oraz ewolucja kompetencji),
- konieczność ścisłej współpracy administracji, biznesu, nauki oraz społeczeństwa,

- ograniczanie negatywnego wpływu na środowisko i transformacja energetyczna,
- presja klimatyczna, technologiczna i demograficzna na rolnictwo.

Megatrendy środowiskowe

Globalne zmiany środowiskowe, które szczególnie silnie zmieniają uwarunkowania rozwojowe opierają się na 4 trendach:

- postępujące przekształcanie systemu klimatycznego Ziemi,
- rosnąca degradacja środowiska przyrodniczego,
- niezrównoważone wykorzystanie surowców i gospodarka odpadami,
- spadek różnorodności biologicznej.

Postępujące przekształcanie systemu klimatycznego stanowi główne wyzwanie środowiskowe, które generuje negatywny wpływ na wszystkie aspekty życia. Mowa tu o wzroście temperatury oraz poziomu mórz, które zwiększają częstotliwość ekstremalnych zjawisk pogodowych oraz wzmożenie ruchów migracyjnych. Wraz z postępującą antropogeniczną degradacją środowiska mowa jest tu również spadku jakości kluczowych zasobów przyrodniczych (woda, gleba, powietrze) oraz o ograniczeniach / utrudnieniach w rozwoju działalności gospodarczej.

Kluczowe wyzwania środowiskowe wiążą się zatem z:

- społecznymi, środowiskowymi i społeczno-ekonomicznymi wymiarami zmian klimatu,
- koniecznością dywersyfikacji źródeł energii i wdrażania transformacji energetycznej,
- degradacją środowiska i ograniczeniami związanymi z jego ochroną.

Megatrendy polityczne

Polityczny wymiar megatrendów wiąże się z transformacją globalnego porządku, co stanowi wynik wzrostu znaczenia Azji, a w szczególności dążącej do supermocarstwa Chin przy jednocześnie postępującym kryzysie demokracji i współwystępującym wzroście napięć międzynarodowych.

Potęga gospodarcza Chin oraz szybko rosnące tzw. azjatyckie tygrysy wzmogły ich współpracę z „zachodem”. Obecnie Chiny stanowią jednego z najważniejszych parterów gospodarczych Polski odgrywając silny wpływ na sytuację rozwojową. Mimo, że wpływ ten nie można jednoznacznie określić jako negatywny, to różnice polityczne oraz kulturowe sprawiają, że jest on obarczony ryzykiem, szczególnie biorąc pod uwagę rosnącą rolę relacji rosyjsko-chińskich. Co więcej wysoka konkurencyjność Chin jako producenta jest wyzwaniem dla rynków rodzimych. Ta wysoka konkurencyjność jest m.in. efektem mniej restrykcyjnymi warunkami prowadzenia gospodarki, co pośrednio stanowi globalne zagrożenie w zakresie efektów na środowisko (przy czym lokalnie może być korzystne, przez przenoszenie „szkodliwej produkcji” do Azji).

Przechodząc do kwestii demokracji, Polska utrzymuje się wśród krajów UE o stosunkowo niskim indeksie demokracji oraz niskiej efektywności rządu. Obserwowane wyzwania i rosnące napięcia geopolityczne nie sprzyjają rozwojowi systemów demokratycznych, stanowiąc pretekst czy też sposobność do wdrażania rozwiązań niedemokratycznych i ograniczania wolności obywatelskiej (kwestie bezpieczeństwa). Nowe rozwiązania technologiczne i rosnąca rola inżynierii społecznej stanowią dużą pokusę dla rządów do manipulacji i wpływania na

obywateli w celu utrzymania władzy. Rośnie też rola poglądów skrajnych w społeczeństwie oraz ruchów antydemokratycznych.

Wobec rosnących napięć globalnych niekorzystne jest położenie geograficzne Polski, która w znacznym stopniu narażona jest na wpływ agresywnej polityki Rosji. Wpływy te dotyczą nie tylko agresji bezpośredniej, ale też tzw. wojny hybrydowej, czyli rosnącej roli: dezinformacji, cyberataków czy wojen gospodarczych, które polaryzują społeczeństwo wewnętrznie i mogą wpływać na wzrost wrogości między krajami.

Wyzwania polityczne wiążą się zatem przede wszystkim z(e):

- wysoką konkurencyjnością Azji i rosnącym od niej uzależnieniem gospodarczym (partner obciążony ryzykiem),
- zagrożeniami dla demokracji,
- niestabilnością geopolityczną i wojną hybrydową skutkującą spadającym zaufaniem i niepokojem.

Megatrend urbanizacyjny

Obecnie obserwowane zjawiska przestrzenne definiowane są przede wszystkim przez metropolizację i urbanizację. Rosnąca rola wybranych miast – przede wszystkim dobrze prosperujących metropolii – przejawia się nie tylko ich przyspieszonym rozwojem, ale również „peryferyzacją” miast mniejszych, tych borykających się z problemami społeczno-ekonomicznymi oraz obszarami wiejskimi. Mowa więc o rosnącej polaryzacji, której przejawem są rosnące:

- różnice populacyjne (młodsze, lepiej wykształcone społeczeństwo silnych miast oraz starzejące się, gorzej wykształcone i kurczące się peryferie)
- oraz różnice w potencjale ekonomicznym, które sprawiają, że peryferia hamowane są przez negatywne sprzężenia zwrotne.

Ta reorganizacja przestrzeni sprzyja niewielkiej części jednostek terytorialnych, które stają się coraz mocniej dominującymi rozwojowo centrami ekonomicznymi i technologicznymi, transportowymi, kulturalno-społecznymi i politycznymi. Jednocześnie będąc przestrzenią zróżnicowaną kulturowo (co stanowi walor, ale też wyzwanie w zakresie spójności), zróżnicowaną społecznie (rozwarstwienie dochodowe) oraz dotkniętą problemami w zakresie: ogromnej antropopresji i degradacji środowiska oraz wyzwań w związku z organizacją transportu czy niekontrolowaną suburbanizacją. Z drugiej strony reorganizacja oddziałuje też na peryferia, czyli przestrzenie i społeczności, które są przez metropolie wymywane z zasobów, a jednocześnie kurczą się ze względu na niekorzystne uwarunkowania demograficzne. Ta rosnąca w skali kraju przestrzeń wymaga całkiem innego podejścia rozwojowego, stanowiąc obszary problemowe. Są to m.in. miasta przemysłowe, obszary wiejskie oraz obszary dotknięte silnym wymywaniem zasobów przez metropolie.

Biorąc pod uwagę metropolitalne położenie Mińska Mazowieckiego, za główne wyzwanie należy uznać odpowiednie wykorzystanie szans z tego wynikających przy minimalizacji zagrożeń będących pochodną m.in:

- suburbanizacji i rosnącej antropopresji,
- wymywania zasobów przez centrum metropolii (położenie na skraju obszaru),

- problematyką organizacją transportu, która będzie służyć zarówno całej metropolii jak i Mińskowi Mazowieckiemu.

Biorąc pod uwagę charakter kluczowych wyzwań będących pochodną megatrendów określoną wizję rozwoju można ocenić pozytywnie (Tabela 12). Szczególnie istotna może się okazać realizacja strategii w kierunku proaktywnym, element ten podkreśla bowiem konieczność adaptowania miasta do zmieniających się uwarunkowań.

Tabela 12. Analiza powiązań kluczowych wyzwań wynikających z oddziaływania megatrendów z wizją rozwoju Mińska Mazowieckiego

		Elementy wizji Mińska Mazowieckiego			
		współodpowialność	solidarność	proaktywność	synergia
Megatrendy społeczne	Konieczność dostosowania do potrzeb starzejącej się populacji	++	++	++	+
	Wzrost dysproporcji społecznych oraz populacyjnych (między metropoliami i peryferiami)	++	++	++	+
	Potrzeba rozwoju „integrującej” polityki migracyjnej	++	++	++	++
	Konieczność wdrażania zmian w systemie nauczania (dostosowanego do rosnących wyzwań technologicznych i społecznych).	++	+	++	++
Megatrendy technologiczne	Niedostateczną świadomość i wiedza w zakresie postępu technologicznego,	++	++	++	++
	Niedostateczny rozwój gospodarki opartej na wiedzy	+	+	++	++
	Zmiany na rynku pracy (ewolucja wymagań kompetencyjnych, rozwój nowych branż i wygaszania „starych”)	+	++	++	++
	Wykluczenie cyfrowe, cyberataki i ryzyka biotechnologii	+	++	++	++
	Spadek znaczenia przestrzeni fizycznej względem cyfrowej	+	+	++	+
Megatrendy gospodarcze	Niedostateczna innowacyjność gospodarki i społeczeństwa (przygotowanie na innowacje)	++	++	++	++
	Ewolucja rynku pracy (zmiana charakteru pracy oraz ewolucja kompetencji)	+	++	++	++
	Konieczność ścisłej współpracy administracji, biznesu, nauki oraz społeczeństwa	++	+	++	++
	Ograniczanie negatywnego wpływu na środowisko i transformacja energetyczna,	++	++	++	++
	Presja klimatyczna, technologiczna i demograficzna na rolnictwo.	+	++	++	++

Megatrendy środowiskowe	Społeczne, środowiskowe i społeczno-ekonomicznymi wymiarami zmian klimatu.	++	++	++	++
	Konieczność dywersyfikacji źródeł energii i wdrażania transformacji energetycznej	++	++	++	++
	Degradacją środowiska i ograniczenia związane z jego ochroną	++	++	++	+
Megatrendy polityczne	Konkurencja Azji i rosnące od niej uzależnienie gospodarcze	++	+	++	++
	Zjawiska zagrażające demokracji	++	+	++	++
	Niestabilność geopolityczna i wojna hybrydowa (spadające zaufanie i niepokój)	++	++	++	++
Megatrend urbanizacyjny	Suburbanizacja i rosnąca antropopresja	+	+	++	++
	Wymywanie zasobów przez metropolie (ich centra)	+	++	++	++
	Organizacja transportu (sprawiedliwa i ekologiczna)	+	+	++	++

++ kluczowe powiązania

+ powiązania drugorzędne

Brak oznaczenia powiązania świadczy o jej marginalności / nieistotności.

Źródło: opracowanie własne.

4.2. Szczegół krajowy

Nadrzędnym krajowym dokumentem strategicznym jest strategia średniookresowa. Aktualnie obowiązującą jest Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). Strategia została przyjęta przez poprzednio urzędującą Radę Ministrów. Póki co nie są jednak znane konkretne plany dotyczące jej zmiany.

Strategia ta określa 3 cele szczegółowe oraz 12 podporządkowanych im obszarów:

- Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną:
 - Reindustrializacja,
 - Rozwój innowacyjnych firm,
 - Małe i średnie przedsiębiorstw,
 - Kapitał dla rozwoju,
 - Ekspansja zagraniczna,
- Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony:
 - Spójność społeczna,
 - Rozwój zrównoważony terytorialnie
- Cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu:
 - Prawo w służbie obywatelom i gospodarce,
 - Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem,
 - E-państwo,
 - Finanse publiczne,
 - Efektywność wykorzystania środków UE.

Zakładane założenia polityki miasta silnie korespondują z założeniami polityki krajowej, których odzwierciedleniem wspomniane trzy cele szczegółowe. Każdy z nich ma duży potencjał do wspierania polityki Mińska Mazowieckiego definiowanej określoną wizją (Tabela 13).

Tabela 13. Cele Strategii rozwoju województwa mazowieckiego a wizja strategiczna Mińska Mazowieckiego

		Elementy wizji Mińska Mazowieckiego			
		współodpowiedzialność	solidarność	proaktywność	synergia
Cele Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju	Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną	++	+	++	++
	Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	++	++	++	++
	Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu	+	++	++	++

++ silny wpływ na realizację wizji (kluczowe powiązania)

+ średni wpływ na realizację wizji (powiązania drugorzędne)

Brak oznaczenia powiązania świadczy o jej marginalności / nieistotności.

Źródło: opracowanie własne.

4.3. Szczebel regionalny

Najważniejszym dokumentem określającym politykę rozwoju województwa mazowieckiego jest Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ – Innowacyjne Mazowsze. Dokument ten określa ramy rozwojowe na szczeblu regionalnym wiążące dla wszystkich strategii rozwoju powstających na jego terytorium.

Dokument wskazuje 5 celów strategicznych, każdy stanowi odpowiedź na zdiagnozowane wyzwania w jednym z obszarów strategicznych, do których zaliczono: gospodarkę, dostępność, środowisko i energetykę, społeczeństwo, kulturę i dziedzictwo. Cele Mazowsza do roku 2030 obejmują:

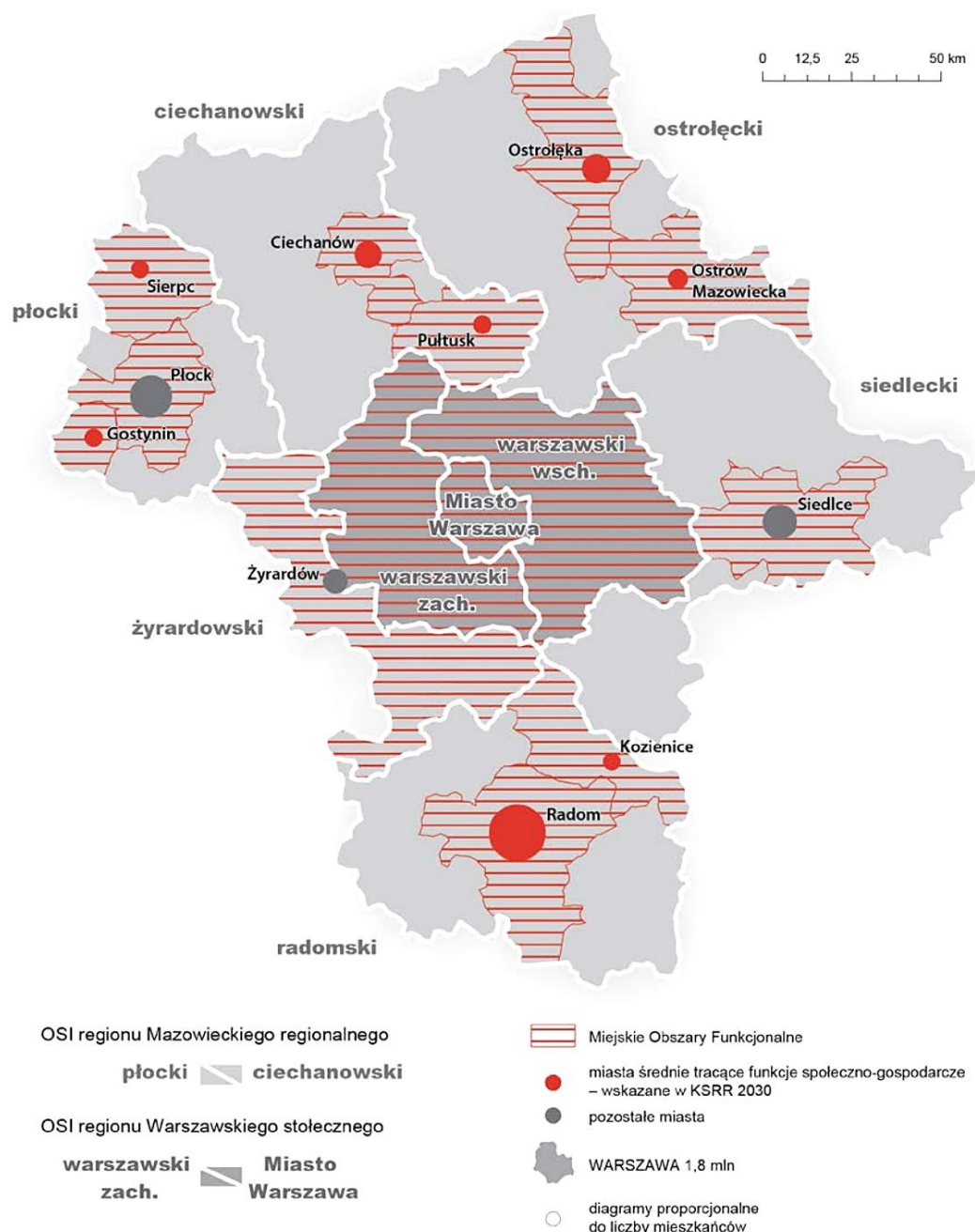
- Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze – cel ukierunkowany na rozwój gospodarczy skupiony w szczególności na innowacyjności,
- Dostępne i mobilne Mazowsze – cel odpowiadający za rozwój nowoczesnej i ekologicznej dostępności transportowej, z uwzględnieniem potrzeb z zakresu porządkowania sieci osadniczej,
- Zielone, niskoemisyjne Mazowsze – cel skupiający się na rozwoju uwzględniającym konieczność racjonalnego gospodarowania zasobami przyrodniczymi, w tym zawierający zadania z zakresu adaptacji i mitygacji zmian klimatu,
- Mazowsze zintegrowane społecznie – cel uwzględniający konieczność rozwoju kapitału społecznego i ludzkiego oraz poprawie jakości i dostępności do usług społecznych,
- Mazowsze bogate kulturowo – cel mający wspierać ochronę dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz jego odpowiedzialne i aktywne wykorzystanie.

Strategia, wypełniając wymóg planowania zintegrowanego, wskazuje też OSI (Mapa 7), które uzupełniają założenia o wymiar terytorialny. OSI te podzielono na dwie kategorie: problemowe oraz bieguny wzrostu. Mińsk Mazowiecki, tak jak wszystkie gminy RWS wpisuje się w obie te kategorie.

- 1) Obecność w Warszawsko-wschodnim obszarze strategicznej interwencji (OSI problemowe) wiąże się z ukierunkowaniem na:
 - wsparcie rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez: aktywizację osób bezrobotnych i wspieranie przedsiębiorczości (w tym przez wspieranie uczenia się przez całe życie, doradztwo i kształcenie zawodowe), zapewnienie opieki nad dziećmi, rozwój skoordynowanej oferty inwestycyjnej, poprawę jakości infrastruktury turystycznej,
 - poprawie dostępności do infrastruktury komunalnej i do usług społecznych poprzez: budowę i rozbudowę infrastruktury komunalnej, rozwój zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu zbiorowego poprawiającego dostępność przystanków kolejowych i centrów lokalnych (w szczególności na obszarach wykluczenia transportowego), rozwój sieci tras rowerowych i infrastruktury dla pieszych, poprawie dostępności do usług publicznych w zakresie edukacji, ochrony zdrowia i opieki senioralnej.
- 2) Objęcie zasięgiem OSI bieguna wzrostu MOF Warszawy (obszar RWS) oznacza zaś skupienie na:
 - uporządkowanie gospodarki przestrzennej i przywróceniu ładu przestrzennego,

- rozwoju efektywnego systemu transportowego opartego na transporcie zbiorowym i niezmotoryzowanym,
- budowaniu konkurencyjności na bazie innowacji, cyfryzacji, przemysłu przyszłości, wysoko wykwalifikowanych kadr, jak również korzyści wynikających z koncentracji funkcji administracyjnych.

Mapa 7. OSI wskazane w strategii rozwoju województwa mazowieckiego

Źródło: Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+.

Strategia rozwoju województwa ma duży potencjał do wsparcia rozwoju Mińska Mazowieckiego zgodnego z określoną wizją (Tabela 14). Potencjalnie najwięcej szans zauważa się w kreowaniu rozwoju współodpowiedzialnego i proaktywnego. Za szczególną szansę uznać należy uwzględnienie „dualnego” charakteru Mińska Mazowieckiego (obecność

w 2 OSI), czyli gminy, która położona jest w obrębie silnej metropolii, a jednocześnie jednostki nadal wymagającej wsparcia w kwestiach społecznych i infrastrukturalnych, w szczególności przy porównaniu ze sytuacją w stolicy metropolii.

Tabela 14. Cele Strategii rozwoju województwa mazowieckiego a wizja strategiczna Mińska Mazowieckiego

		Elementy wizji Mińska Mazowieckiego			
		współodpowiedzialność	solidarność	proaktywność	synergia
Cele strategiczne województwa mazowieckiego	Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze	++		++	++
	Dostępne i mobilne Mazowsze	++	++	++	++
	Zielone, niskoemisyjne Mazowsze	++	+	++	+
	Mazowsze zintegrowane społecznie	++	++	++	++
	Mazowsze bogate kulturowo	++	+	++	++
Objęcie OSI	Warszawsko-wschodni OSI	++	++	++	++
	MOF Warszawy	+	+	++	++

++ silny wpływ na realizację wizji (kluczowe powiązania)

+ średni wpływ na realizację wizji (powiązania drugorzędne)

Brak oznaczenia powiązania świadczy o jej marginalności / nieistotności.

Źródło: opracowanie własne.

4.4. Szczebel metropolitalny

Politykę szczebla metropolitalnego definiować będzie powstająca strategia rozwoju ponadlokalnego Strategia rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku.

Dokument ten określa wizję rozwoju, która skupia się na budowaniu silnej i konkurencyjnej wspólnoty budowanej na zróżnicowanych potencjałach rozwojowych tworzących ją samorządów („Metropolia warszawska 2040, to metropolitalna wspólnota samorządowa łącząca i wzmacniająca różnorodność potencjałów poszczególnych JST, która dzięki efektywnej współpracy stworzyła perspektywiczny i konkurencyjny w skali europejskiej obszar dynamicznego rozwoju.”).

Strategia opiera się na 3 celach strategicznych:

- Efektywne partnerstwo – ukierunkowanego na: 1) rozwijaniu aktywnego kapitału społecznego, 2) wzmacnianiu współpracy między samorządami, 3) rozwijaniu świadomości i tożsamości metropolitalnej i 4) koordynacji usług społecznych,
- Wygodna przestrzeń – obejmującego kwestie „przyjazności” przestrzeni oraz swobody i bezpieczeństwa transportu,
- Elastyczna odporność – dotyczącego: 1) problemu zmian klimatycznych, 2) kwestii bezpieczeństwa energetycznego, 3) migracji, 4) jakości środowiska oraz 5) zrównowagi systemu żywnościowego,
- Konkurencyjna otwartość – skupiającego się na konkurencyjności: 1) lokalizacyjnej (zamieszkania), 2) kompetencyjnej, 3) turystycznej i 4) biznesowej.

Planowana polityka rozwoju metropolii jest zbieżna z wizją Mińska Mazowieckiego (Tabela 15). Największy potencjał wspierania realizacji wizji wydają się mieć cele Efektywne partnerstwo i Elastyczna odporność, które stanowią wyraźną odpowiedź na wyzwania wynikające z realizacji wizji w zakresie wszystkich jej elementów. Obecność w metropolii w szczególności wesprze dążenia Mińska Mazowieckiego do proaktywności i synergiczności. Należy ją pojmować jako kluczową szansę dla rozwoju strategicznego do roku 2040.

Tabela 15. Cele Strategii rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku a wizja strategiczna Mińska Mazowieckiego

		Elementy wizji Mińska Mazowieckiego			
		współodpowiedzialność	solidarność	proaktywność	synergia
Cele strategiczne metropolii	Efektywne partnerstwo	++	++	++	++
	Wygodna przestrzeń	+	++	++	++
	Elastyczna odporność	++	++	++	++
	Konkurencyjna otwartość	+	+	++	++

++ silny wpływ na realizację wizji (kluczowe powiązania)

+ średni wpływ na realizację wizji (powiązania drugorzędne)

Brak oznaczenia powiązania świadczy o jej marginalności / nieistotności.

Źródło: opracowanie własne.

5. Podsumowanie i wnioski

Przeprowadzona analiza skupiona była na uwarunkowaniach wewnętrznych oraz zewnętrznych w kontekście następująco brzmiącej wizji rozwoju Mińska Mazowieckiego:

Miasto, w którego centrum jest mieszkanie, w pełni zaangażowane i w pełni otwarte, zatem miasto: współodpowiedzialne, solidarne, proaktywne i synergiczne!

Analiza uwarunkowań wewnętrznych skupiła się na identyfikacji kluczowych cech Mińska Mazowieckiego, które stanowią zarówno atuty, jak i słabości w kontekście aktualnie konstruowanych celów strategicznych. Natomiast analiza uwarunkowań zewnętrznych była ukierunkowana na ocenę wizji w kontekście nadrzędnych ram politycznych oraz obserwowanych zjawisk (megatrendów), które determinują polityki na każdym szczeblu. Pozwoliła więc na ocenę wpływu tychże uwarunkowań na realizację wizji.

Analiza wewnętrzna wskazuje na istotność następujących cech (szczegółowe opisy zawarte są w tabelach na końcu każdego z rozdziałów):

POŁOŻENIE:

1. STATUS GMINY – SIEDZIBY POWIATU
2. POŁOŻENIE W GRANICACH METROPOLII.

DEMOGRAFIA:

1. SPADKOWA DYNAMIKA ZMIAN LICZBY LUDNOŚCI
2. UJEMNY PRZYROST NATURALNY
3. UJEMNE SALDO MIGRACJI
4. STARZENIE SIĘ SPOŁECZEŃSTWA

SYTUACJA BYTOWA:

1. WYSOKA DOSTĘPNOŚĆ I POPULARNOŚĆ OPIEKI ŻŁOBKOWEJ ORAZ PRZEDSZKOLNEJ
2. NISKIE ZAROBKI
3. NISKIE CENY MIESZKAŃ I WYSOKA DYNAMIKA INWESTYCJI MIESZKANIOWYCH

INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA:

1. DOBRA OFERTA I WYSOKIE ZAINTERESOWANIE SZKOŁAMI ŚREDNIMI
2. OGRANICZONA (NIEKONKURENCYJNA), ALE OBECNA OFERTA EDUKACJI WYŻSZEJ
3. DOSYĆ DOBRE MOŻLIWOŚCI ZASPOKAJANIA POTRZEB ZDROWOTNYCH
4. DOSTĘPNOŚĆ RÓŻNORODNYCH OBIEKTÓW SPORTOWYCH

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I WSPÓŁPRACA:

1. WYSOKA AKTYWNOŚĆ SPORTOWA MIESZKAŃCÓW
2. WYSOKI POZIOM UCZESTNICTWA W IMPREZACH
3. UMIARKOWANA DYNAMIKA WSPÓŁPRACY Z NGO
4. UMIARKOWANA (ALE MAJĄCA POTENCJAŁ) AKTYWNOŚĆ MIESZKAŃCÓW W SPRAWACH LOKALNYCH

GOSPODARKA I RYNEK PRACY:

1. UJEMNA DYNAMIKA REJESTRACJI NOWYCH FIRM ORAZ NIEDOSTATECZNA DYNAMIKA WZROSTU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI (OSOBY FIZYCZNE)
2. SILNE POWIĄZANIA Z RYNKIEM PRACY WARSZAWY
3. NISKA AKTYWNOŚĆ INWESTYCYJNA GMINY
4. ROSNĄCA AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA MIESZKAŃCÓW

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE:

1. NIEWIELKI UDZIAŁ TERENÓW CHRONIONYCH
2. ZŁY STAN, ALE ROSNĄCY UDZIAŁ POWIERZCHNI BIOLOGICZNIE CZYNNIEJ
3. DUŻY UDZIAŁ LUDNOŚCI KORZYSTAJĄCEJ Z OCZYSZCZALNI
4. NISKI UDZIAŁ ODPADÓW ZEBRANYCH SELEKTYWNIE
5. ZAUWAŻALNE ZAANGAŻOWANIE GMINY W ROZWÓJ EKOLOGICZNYCH ROZWIĄZAŃ

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA:

1. ROZWINIĘTA SIEĆ DROGOWA ORAZ POŁOŻENIE NA PRZECIECIU WAŻNYCH SZLAKÓW KOMUNIKACYJNYCH
2. DOBRZE ROZWINIĘTA SIEĆ WODNO-KANALIZACYJNA
3. ROZWINIĘTE USŁUGI ŁĄCZNOŚCI

UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNE:

1. ZWARTA (GĘSTA) STRUKTURA ZABUDOWY
2. NISKA DOSTĘPNOŚĆ TERENÓW NIEZAGOSPODAROWANYCH
3. AKTYWNA POLITYKA PRZESTRZENNA WŁADZ
4. OBECNOŚĆ OBSZARÓW NIEKONTROLOWANYCH PRZEZ WŁADZE GMINNE
5. POŁOŻENIE W GRANICACH MIŃSKIEGO OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Analiza uwarunkowań zewnętrznych pozwoliła zaś na następujące wnioski:

1. MEGATRENDY DETERMINUJĄ SPOSÓB PROWADZENIA POLITYKI ROZWOJU. WIZJA DOBRZE ODPOWIADA NA TE WYZWANIA (ZOB. TABELA 12), A W SZCZEGÓLNOŚCI ZAŁOŻENIE „PROAKTYWNOŚCI”.
2. WIZJA MIASTA SILNIE KORESPONDUJE Z ZAŁOŻENIAMI POLITYKI KRAJOWEJ. KAŻDY Z CELÓW SOR MA DUŻY POTENCJAŁ DO WSPIERANIA POLITYKI MIŃSKA MAZOWIECKIEGO.
3. WIZJA WYKAZUJE DUŻĄ SPÓJNOŚĆ Z CELAMI STRATEGII REGIONALNEJ, CO ŚWIADCZY O DUŻYM POTENCJALE POLITYKI REGIONU WE WSPIERANIU DĄŻENIA DO JEJ OSIĄGNIĘCIA.
4. SZANSĄ JEST UWZGLĘDNIENIE „DUALNEGO” CHARAKTERU MIŃSKA MAZOWIECKIEGO W POLITYCE REGIONU (OBECNOŚĆ W 2 OSI) – GMINY, KTÓRA POŁOŻONA JEST W OBRĘBIE SILNEJ METROPOLII, A JEDNOCZEŚNIE NADAL WYMAGAJĄCEJ WSPARCIA.
5. PLANOWANA POLITYKA ROZWOJU METROPOLII JEST ZBIEŻNA Z WIZJĄ MIŃSKA MAZOWIECKIEGO. OBECNOŚĆ W METROPOLII W SZCZEGÓLNOŚCI WESPRZE DĄŻENIA MIŃSKA MAZOWIECKIEGO DO „PROAKTYWNOŚCI” I „SYNERGICZNOŚCI” I NALEŻY JĄ POJMOWAĆ JAKO KLUCZOWĄ SZANSĘ DLA ROZWOJU DO ROKU 2040.

Spis tabel i grafik

Tabela 1. Powiązania między elementami diagnozy i wizji rozwoju Mińska Mazowieckiego	6
Tabela 2. Grupa kontrolna (miasta podobne)	7
Tabela 3. Położenie Mińska Mazowieckiego – podsumowanie	10
Tabela 4. Demografia Mińska Mazowieckiego – podsumowanie	15
Tabela 5. Sytuacja bytowa Mińska Mazowieckiego – podsumowanie	20
Tabela 6. Infrastruktura społeczna Mińska Mazowieckiego – podsumowanie	26
Tabela 7. Aktywność społeczna i współpraca w Mińsku Mazowieckim – podsumowanie	32
Tabela 8. Rynek pracy i gospodarka w Mińsku Mazowieckim – podsumowanie	38
Tabela 9. Środowisko przyrodnicze w Mińsku Mazowieckim – podsumowanie	42
Tabela 10. Infrastruktura techniczna w Mińsku Mazowieckim – podsumowanie	47
Tabela 11. Uwarunkowania przestrzenne Mińska Mazowieckiego – podsumowanie	53
Tabela 12. Analiza powiązań kluczowych wyzwań wynikających z oddziaływania megatrendów z wizją rozwoju Mińska Mazowieckiego	59
Tabela 13. Cele Strategii rozwoju województwa mazowieckiego a wizja strategiczna Mińska Mazowieckiego	61
Tabela 14. Cele Strategii rozwoju województwa mazowieckiego a wizja strategiczna Mińska Mazowieckiego	64
Tabela 15. Cele Strategii rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku a wizja strategiczna Mińska Mazowieckiego	65
Wykres 1. Liczba ludności w Mińsku Mazowieckim (2014-2023)	11
Wykres 2. Dynamika zmian liczby ludności w latach 2014-2023 Mińska Mazowieckiego i jednostek porównawczych	12
Wykres 3. Współczynnik przyrostu naturalnego Mińska Mazowieckiego na 1000 mieszkańców (2014-2023)	12
Wykres 4. Saldo migracji Mińska Mazowieckiego na 10 tys. mieszkańców (2014-2023)*	13
Wykres 5. Procentowe saldo migracji oraz przyrost naturalny za wielolecie 2014-2023 – porównanie Mińska Mazowieckiego z grupą porównawczą	13
Wykres 6. Udział ekonomicznych grup wiekowych w populacji Mińska Mazowieckiego i grupy porównawczej	14
Wykres 7. Obciążenie demograficzne (liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym) w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)	14
Wykres 8. Miejsca w żłobkach, oddziałach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 (lewa oś - wartości bezwzględne, prawa oś - wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)	16
Wykres 9. Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023) (%)	17
Wykres 10. Odsetek dzieci objętych opieką w przedszkolach w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023) (%)	17
Wykres 11. Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 000 mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)	18

Wykres 12. Liczba placówek stacjonarnej pomocy społecznej (wraz z filiami) na 10 000 mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)	18
Wykres 13. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)	19
Wykres 14. Średnia cena za 1 m ² lokali mieszkalnych w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)	20
Wykres 15. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	20
Wykres 16. Liczba absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych na 10 tys. mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)	23
Wykres 17. Liczba placówek kultury na 1000 mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)	23
Wykres 18. Liczba obiektów sportowych na 1000 mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)	24
Wykres 19. Liczba porad lekarskich na mieszkańca w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)	25
Wykres 20. Liczba przychodni na 10 000 mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)	26
Wykres 21. Liczba NGO-sów na 1000 mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)	27
Wykres 22. Liczba zawartych umów w ramach ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2021-2023)	28
Wykres 23. Liczba ćwiczących w klubach sportowych łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS na 1000 mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2022)	28
Wykres 24. Liczba uczestników imprez na 1000 mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś (%) – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)	29
Wykres 25. Frekwencja w wyborach na wójtów, burmistrzów i prezydentów miast (pierwsza tura) w Mińsku Mazowieckim i jednostkach porównawczych (2018, 2024) (%)	30
Wykres 26. Frekwencja w wyborach prezydenckich (druga tura) w Mińsku Mazowieckim i jednostkach porównawczych (2015, 2020) (%)	30
Wykres 27. Frekwencja w wyborach parlamentarnych (wyniki głosowania na kandydatów na posłów) w Mińsku Mazowieckim i jednostkach porównawczych (2019, 2023) (%)	30
Wykres 28. Udział podmiotów gospodarki narodowej wg sekcji PKD 2007 w 2014 i 2023 roku w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś (%) – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023) (%)	33
Wykres 29. Nowo zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej w sektorze prywatnym na 10 tys. mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)	34

Wykres 30. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś (%) – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023) (%)	35
Wykres 31. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)	35
Wykres 32. Wydatki inwestycyjne (zł na mieszkańca) w Mińsku Mazowieckim (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś (%) – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)	37
Wykres 33. Udział powierzchni terenów zieleni w powierzchni ogółem (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem grupy porównawczej) (2014-2023) (%)	39
Wykres 34. Udział powierzchni terenów leśnych w powierzchni ogółem (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023) (%)	40
Wykres 35. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś (%) – wartości względem jednostek porównawczych) (2017-2023)	41
Wykres 36. Udział ludności korzystającej z oczyszczalni (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023) (%)	41
Wykres 37. Drogi gminne w km na 100 km ² (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś (%) – wartości względem jednostek porównawczych) (2022-2023)	44
Wykres 38. Sieć wodociągowa na 100km ² (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś (%) – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)	45
Wykres 39. Sieć kanalizacyjna na 100km ² (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś (%) – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)	45
Wykres 40. Sieć gazowa na 100km ² (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś (%) – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)	46
Wykres 41. Użytkowanie powierzchni Mińska Mazowieckiego według grup użytkowych (%)	48
Wykres 42. Pokrycie obowiązującymi planami miejscowymi (MPZP) (%) (lewa oś – wartości bezwzględne, prawa oś (%) – wartości względem jednostek porównawczych) (2014-2023)	52
Mapa 1. Gminy metropolii warszawskiej	10
Mapa 2. Przyjeżdżający do pracy do miasta Mińsk Mazowiecki z gmin regionu warszawskiego stołecznego i m. Warszawy w 2021 roku	36
Mapa 3. Wyjeżdżający do pracy z miasta Mińsk Mazowiecki do gmin regionu warszawskiego stołecznego i m. Warszawy w 2021 roku	36
Mapa 4. Obszary chronione i pomniki przyrody w Mińsku Mazowieckim	42
Mapa 5. Penetracja gospodarstw domowych zasięgami internetu stacjonarnego o przepustowości co najmniej 1 Gb/s	46
Mapa 6. Odsetek gospodarstw domowych pozostających w zasięgu sieci 5G niezależnie od wykorzystywanego pasma częstotliwości w poszczególnych gminach	47
Mapa 7. OSI wskazane w strategii rozwoju województwa mazowieckiego	63
Rycina 1. Analiza zmian pokrycia terenu Mińska Mazowieckiego (2014-2024)	50

Źródła

Bank Danych o Lasach.

BDL GUS.

Diagnoza strategiczna na potrzeby Strategii rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku.

Dziemianowicz W., Jurkiewicz I. (red.), 2023, Megatrendy społeczno-gospodarcze w kontekście Koncepcji Rozwoju Kraju 2050. Trendy światowe, Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa–Kraków.

GUS, 2021, Przepływy ludności związane z zatrudnieniem.

GUS, 2024, Rocznik Demograficzny 2024.

Oficjalna strona miasta Mińsk Mazowiecki: <https://www.minsk-maz.pl/>

Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe miasta Mińsk Mazowiecki.

Raport o stanie rynku telekomunikacyjnego w 2023 roku.

Raporty o stanie Miasta Mińsk Mazowiecki za 2020, 2021, 2022, 2023 rok.

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ – Innowacyjne Mazowsze.

Uchwała nr LXIV.566.2023 Rady Miasta Mińsk Mazowiecki z dnia 11 września 2023 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mińsk Mazowiecki.

Uchwała nr VI.41.2024 Rady Miasta Mińsk Mazowiecki Z dnia 23 września 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Planu ogólnego miasta Mińsk Mazowiecki.

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.